

Täysistunto

Torstai 15.12.2022 klo 10.00—19.48

Täysistunto alkoi klo 10.00. Täysistunto keskeytettiin klo 12.00. Täysistuntoa jatkettiin klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.48.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (10.00—12.00 ja 18.04—19.48), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.00—17.00) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.00—18.04).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 talousarvioesityksen (HE 154/2022 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 154/2022 vp

Hallituksen esitys HE 277/2022 vp

Talousarvioaloite TAA 1-472/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp.

Asian käsittely keskeytettiin 14.12.2022 pidetyssä täysistunnossa.

2.1. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa kaksi tuntia. — Keskustelu, edustaja Kiviranta.

Keskustelu

10.01 **Esko Kiviranta kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajana pääkohdittain valtiovarainvaliokunnan ehdottamat

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

11,4 miljoonan euron lisäykset OKM:n hallinnonalan noin 7 700 miljoonan euron budjet-tiosuuteen. Lisäksi totean, että valiokunta ehdottaa kuutta lausumaa.

Suomi on kansainvälisesti verrattuna lukutaidon kärkeä. Lukutaidon taso on kuiten-kin heikentynyt 2000-luvulla. Suomessa on yhä enemmän nuoria, joiden lukutaito ei riitä opiskeluun ja yhteiskunnassa toimimiseen. Kansallisen lukutaitostrategian päätavoitteena on löytää keinot erityisesti heikosti lukevien lasten, nuorten ja aikuisten lukutaidon vahvis-tamiseen. Valiokunta ehdottaa yhteensä 1 850 000:ta euroa lukutaito-ohjelman toimeenpa-noon, Lukulahja lapselle -ohjelman jatkamiseen ja Nuori Aleksis -raatien järjestämiseen.

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitolle ohjataan 1,2 miljoonaa euroa, josta miljoona euroa koululaisten tasa-arvoisten taidevierailujen toteuttamiseen eli niin sanotun Taidetes-taajat-toiminnan jatkamiseen ja 200 000 euroa lasten kulttuurikasvatukseen. Esittävän tai-teen esityksiin ja vierailuihin päiväkodeissa, kouluissa ym. ohjataan miljoona euroa.

Elokuvan käyttäminen opetuksessa edistää moniluku- ja medialukutaitoa. Elokuvien julkisen esittämisen lupien hinta on kuitenkin esteenä elokuvien hankkimiselle, ja sen vuoksi käyttölupia on tärkeää hankkia kouluille keskitetysti. Valiokunta ehdottaa 700 000 euroa elokuviin liittyvien käyttölupien hankkimiseen.

Liikkumattomuudesta aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi on tärkeää suunnata toimenpiteitä eri-ikäisiin liian vähän liikkuviin. Erityisen tärkeää on varmistaa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman jatkuvuus, sillä liikuntatottumukset alkavat vakiintua ja eriytyä jo noin kolmevuotiaasta alkaen. Valiokunta ehdottaa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman jatkuvuuden turvaamiseksi puolitoista miljoonaa euroa.

Urheilijaeläkkeitä on jo myönnetty talousarvion sallima enimmäismäärä, 16 täyttä elä-kettä. Kriteerit täyttävä eläkkeenhakija voi siten joutua odottamaan eläkettä, kunnes joku eläke vapautuu, toisin sanoen eläkkeensaaja kuolee. Valiokunta pitää tärkeänä, että yli-määräisiä urheilijaeläkkeitä koskevia säännöksiä tarkistetaan niin, että eläke voidaan myöntää kaikille taloudelliset ja urheilulliset kriteerit täyttävälle.

Turun yliopistolle ohjataan opettajakoulutuksen tutkimusperusteiseen kehittämiseen 600 000 euroa. Kysymys on kahdeksan yliopiston yhteishankkeesta.

Tampereen Teatterin peruskorjauksen suunnitteluun ohjataan 200 000 euroa ja Meri-Lapin Teatteriyhdistys ry:lle Kemin teatterin toiminnan turvaamiseen 300 000 euroa. TAT-yrittäjyyskasvatuksen teemalle Talous ja nuoret ohjataan 200 000 euroa ja Nuori Yrittäjyys ry:lle 100 000 euroa.

Tekstin talon käynnistämiseen valiokunta ehdottaa 300 000 euroa. Suomen sanataide-opetuksen seura ry:lle ehdotetaan 200 000 euroa. Nämäkin varat ohjautuvat osaltaan luku-taitotyön edistämiseen.

Kansallisgallerialle ja valtion taideteostoimikunnalle ohjataan yhteensä 200 000 euroa kotimaisten nykytaiteilijoiden taideteosten hankintaan. Vuodesta toiseen rahaa on ohjattu Suomi-kouluille, naisjärjestöille, Vapaa-ajattelijain Liitolle ja Kriittiselle korkeakoululle. Myös seurantalosten korjausavustukset on muistettu, samoin Sodan ja rauhan keskus Muisti. Rahaa ohjataan myös Käsi- ja Taideteollisuusliitto Taito ry:lle 300 000 euroa ja Karja-lan Liitolle 80 000 euroa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson.

10.06 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Suomen kaltainen maa menes-tyy vain, mikäli ymmärrämme sivistyksen ja koulutuksen merkityksen. Varhaiskasvatuk-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

sen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön vastuualueilla on ensi vuoden talousarviossa merkittäviä panostuksia laadukkaiden ja tasa-arvoisten palveluiden järjestämisen edellytyksiin sekä niiden kehittämiseen. Hallitus jatkaa näin maamme koulutuksen kunnianpalautusta.

Oppivelvollisuuden laajentamisen ja toisen asteen maksuttomuuden toimeenpanoa jatketaan. Uudistuksen määrärahat kasvavat ensi vuonna 102 miljoonaan euroon, ja sen piirissä aloittaa jo kolmas ikäluokka. Oppivelvollisuus uudistus on ensimmäisten tulosten perusteella osoittautunut erinomaiseksi ja on myöskin tähän asti lunastanut uudistukselle asetetut odotukset. Opintojen keskeyttäminen on vähentynyt, ja eri osapuolten, erityisesti kuntien ja toisen asteen koulutuksen järjestäjien, yhteistyö on toiminut hyvin. Lukiolaisbarometrissä myöskin nuoret itse ja erityisesti ne nuoret, joiden perheissä on ollut työttömyyttä, joiden vanhemmilla ei ole korkeakoulutustaustaa tai joiden perheissä on vieraskielisyyttä, ilmoittivat, että maksuttomalla toisella asteella on ollut vaikutusta nuorten koulutusvalintoihin ja hakeutumiseen lukioon.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen vahvistamista perusopetuksessa ja toisella asteella jatketaan hallitusohjelman mukaisesti. Tähän osoitetaan ensi vuodelle yhteensä 29 miljoonaa euroa, joista 12 miljoonaa OKM:n hallinnonalalta ja lisäksi 17 miljoonaa hyvinvointialueiden valtionosuuksien kautta. Tämäkin on äärimmäisen tärkeä ja tarpeellinen panostus tässä ajassa. Myöskin koulujen suunnalta tulee koko ajan viestiä siitä, että edelleen näkyy hyvin konkreettisesti tämän koronapandemian aiheuttama pahoinvointi nuorten keskuudessa, ja on hyvin tärkeätä, että meidän oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut toimivat.

Hallinnonalani määrärahoihin tehdään lakisääteiset indeksitarkistukset. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutetaan niin, että koronaviruspandemiasta johtunut toiminnan volyymin ja kustannusten pientyminen ei vaikuta alentavasti tulevien vuosien rahoitustason jakautumiseen.

Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa yleissivistävään koulutukseen ja varhaiskasvatukseen ehdotetaan 922 miljoonaa euroa, joka on noin 36 miljoonaa enemmän kuin vuoden 22 varsinaisessa talousarviossa.

Maahanmuuton aiheuttamiin menoihin ehdotetaan lisärahoitusta. Sotaa pakenevien ukrainalaisten auttamiseksi varhaiskasvatuksen lisämenoihin varataan 60 miljoonaa euroa ja perusopetukseen valmistavan opetuksen lisämenoihin 120 miljoonaa euroa.

Tämän lisäksi sitouttavan kouluyhteisötyön toimintamalli vakiinnutetaan ensi vuodesta alkaen ja siihen osoitetaan 8 miljoonaa euroa lisärahoitusta. Tällä toimintamallilla ennaltaehkäistään koulupoissaoloja ja tuetaan varhaista puuttumista, ja tämä on myöskin tärkeä esimerkki siitä, että kun tehdään hanke, pilotti, ja nähdään, että jokin toimii ja sitä pidetään hyvänä, niin silloin sitä myöskin kannattaa niin lainsäädännöllisesti kuin rahoituksellisesti vakiinnuttaa.

Lisäksi osana hallituksen kansalaisten ostovoimaa tukevia toimenpiteitä varhaiskasvatustmaksuja alennetaan 70 miljoonan euron edestä ja maksutulojen menetys kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan rahoitusta, joka on 56 miljoonaa enemmän kuin vuoden 22 varsinaisessa lisätalousarviossa. Ammatillisen koulutuksen rahoitus pohjan vahvistamiseen ehdotetaan 50 miljoonan euron pysyvää lisärahoitusta vuodesta 23 lähtien, ja tällä voidaan turvata jatkossakin opiskelijoille riittävä opetus ja ohjaus määräaikaisten lisärahoitusten päätyttyä.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Lukiokoulutuksen laatustrategian toimenpitein pyritään nostamaan osaamistasoa ja osaamisen laatua sekä kaventamaan alueellisia ja yksilöiden välisiä oppimiseroja. Vuoden 23 aikana laatustrategia viedään käytäntöön kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla kehittämistoimilla, joihin koulutuksen järjestäjille on myönnetty lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman rahoitusta.

Arvoisa puhemies! Näillä toimenpiteillä hallitus jatkaa koko toimikautensa ajan toteuttamaansa koulutuksen kunnianpalautusta, ja haluan lämpimästi kiittää niin sivistysvaliokuntaa kuin valtiovarainvaliokunnan sivistysjaostoa hyvästä yhteistyöstä.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Honkonen.

10.11 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen talousarvioesitys jatkaa korkeakoulutukseen, tutkimukseen, kulttuuriin, taiteeseen sekä liikunta- ja nuorisotyöhön investoimista, ja myös opiskelijoiden taloudellista asemaa parannetaan. Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen ehdotetaan 3 532 miljoonaa euroa, joka on 78 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Myös panostuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan jatketaan. Suomen tavoitteena on nostaa tki-menot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Tärkeää tulevien vuosien kehityksen kannalta on valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus, että eduskunta hyväksyisi muuttamattomana hallituksen esityksen laiksi valtion tki-toiminnan rahoituksesta vuosina 2024—2030. Valtion t&k-toiminnan rahoituksen kokonaissummaksi arvioidaan 2,4 miljardia euroa vuonna 2023, ja tämä sisältää hallituskaudella aiemmin päätetyt merkittävät panostukset yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sekä Suomen Akatemian rahoitukseen.

Suomen Akatemialle ehdotetaan tutkimushankevaltuudeksi 427,5 miljoonaa euroa, joka sisältää EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisen 4,75 miljoonan euron valtuuden. Ja osana valtion t&k-panostusten kokonaisuutta Suomen Akatemian tutkimushankevaltuudessa on 56,5 miljoonan euron korotus vuodesta 2023 lähtien.

Lisäksi korkeakoulujen perusrahoitusta ehdotetaan lisättäväksi kustannustason nousua vastaavasti 125,5 miljoonalla eurolla.

Lisäksi Kansallisarkistolle ehdotetaan yhteensä runsaat 3,3 miljoonaa euroa asiakirjallisen aineiston digitointiin ja sähköisen arkistoinnin tuottavuushankkeeseen. Lisäksi Kansallisarkiston perustoimintoja tuetaan kertaluonteisesti miljoonalla eurolla.

Itäiseen Suomeen osoitetaan 10 miljoonaa euroa kohdennettavaksi korkeakoulujen aloituspaikkoihin, tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen ja korkeakoulujen kykyyn houkutella kansainvälisiä opiskelijoita. Tällä tuetaan itäisen Suomen haastavaa rakennemuutostilannetta. Lisäksi yliopistojen harkinnanvaraista rahoitusta lisätään kertaluonteisesti 6,3 miljoonalla eurolla varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkojen lisäämiseksi varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaan vastaamiseksi.

Opintotukeen ehdotetaan 751 miljoonaa euroa, mikä on 48 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Lisäksi opintorahaan tehdään indeksikorotus ja opintorahan huoltajakorotukseen määräaikainen 10 euron tasokorotus. Lisäksi opiskelijan omia tulorajoja ehdotetaan korotettavaksi 50 prosentilla vuoden 2021 tasosta, mikä mahdollistaa opiskelijalle nykyistä enemmän työtuloja opintojen ohella.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Taiteen ja kulttuurin osalta määrärahoihin esitetään 605 miljoonaa euroa, ja näillä vahvistetaan luovan työn tekemisen edellytyksiä ja osallisuutta sekä luovan talouden kasvua ja työllistymistä Suomessa.

Talousarvioesityksessä on lisäksi useita valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurirakennushankkeita, arkkitehtuuri- ja designmuseon hankevalmistelu, Turun tuomiokirkon peruskorjaus sekä Kansallismuseon lisärakennuksen toteuttaminen. Lisäksi valtio on aiempien päätösten mukaisesti varautunut rahoittamaan Euroopan kulttuuripääkaupunki -hanketta 20 miljoonalla eurolla, josta ensi vuodelle kohdistuu 1,6 miljoonaa euroa.

Kirjailijoiden e-lainauskorvausten toteuttamiseen osoitetaan miljoona euroa, ja yksityisen kopioinnin hyvityksen määräraha pysyy ensi vuonna tämän vuoden tasolla eli 11 miljoonassa eurossa.

Liikunnan osalta määrärahoihin ehdotetaan 154 miljoonaa euroa, joka on 0,5 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvana vuonna varsinaisessa talousarviossa. Nuorisotyön osalta määrärahoihin esitetään 77 miljoonaa euroa. Lisäksi lasten ja nuorten harrastustoimintaan ehdotetaan aiempien päätösten mukaisesti 14,5 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää jaostoa ja valiokuntaa hyvästä yhteistyöstä ja erityisesti siitä, että lasten kulttuurin edistäminen on huomioitu vahvasti eduskunnan keskustelussa. Se on meille kaikille tärkeä aihe varsinkin, kun ajattelemme tätä lasten ja nuorten hyvinvointia, koronapandemian aiheuttamia seurauksia. Lastenkulttuurin monipuolisella edistämällä pystymme näitä hyvinvointivaikutuksia lisäämään ja myöskin ennaltaehkäisemään pahoinvoinnin kasvua.

Arvoisa puhemies, kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja nyt annan mahdollisuuden minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin. — Edustaja Risikko.

10.16 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksikin haluan toivottaa Svinhufvudin syntymäpäivää meille kaikille. Hänelle oli nimittäin todella tärkeää sivistys, ja siitä syystä on hienoa, että puhumme tänään opetus- ja kulttuuriministeriön asioista.

Kiitoksia edustaja Kivirannalle siitä, että jaostossa lukutaito, kulttuuri ja Nuori Yrittäjyys saivat ja myöskin museotoiminta, kuten Muisti.

Mutta sitten teille, arvoisat ministerit: Tein kyselyn Pohjanmaan luokanopettajille, että mitkä ovat tällä hetkellä niitä sellaisia kriittisiä pisteitä, ja heille tärkeää olisi, että opettajat saisivat keskittyä siihen työhön, mihinkä he ovat saaneet koulutuksen, eli opetukseen ja kasvun tukemiseen ja opettamiseen. He tarvitsisivat oppimisen tukea erityisesti sinne nivelvaiheisiin ja sitten moniammatillista yhteistyötä nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmiin ja niihin pahoinvointiongelmiin. Toivoisin, että näihin kiinnitettäisiin erityistä huomiota vielä tässä loppuajassa.

Kiitos myöskin kulttuuriasioista ministeri Honkoselle, joskin kysyisin, mitä vielä on tulossa kulttuurin ylös nostamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eloranta.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

10.18 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan aluksi haluan kiittää hallitusta siitä, että ollaan tehty koulutuksen kunnianpalautus lisäämällä kaikille koulutusasteille sekä pysyvää että määräaikaista rahoitusta.

Perustaitojen osaamisen heikentyminen, erityisesti lukutaidon heikentyminen, on ollut meidän kaikkien huolena 2000-luvun aikana, kun heikkojen lukijoiden osuus on tuplaantunut 7:stä 14 prosenttiin. Tuolla valtiovarainvaliokunnassa olemme sivistysjaoston aloitteesta laittaneet eduskunnan joululahjarahoilla liikkeelle kansallisen lukutaitostrategian jo vuonna 2020, ja sen jatkoksi laadittiin sitten seuraavina vuosina niin ikään näitten joululahjarahojen turvin kansallinen lukutaito-ohjelma. Me ollaan tosiaan näiden joululahjarahojen myötä edistetty lukutaidon vahvistamista jokaisena vuonna tällä hallituskaudella, niin ensi vuonnaakin.

Me osoitetaan varoja myös oppimisvaikeuksien tuen ja arvioinnin kehittämiseen ja merkittävä summa myös opettajankoulutuksen kehittämiseen.

Kysyisinkin ministeriltä: miten nämä eduskunnan kolme joululahjaa, tämä merkittävä panostus lukutaitoon, itse asiassa yli kaksi miljoonaa euroa oppimisen tukeen ja opettajankoulutukseen, saadaan parhaiten konkretisoitumaan niin, että saadaan esimerkiksi lukutaito ja perustaidot kasvamaan ja erityisesti juuri näiden heikkojen lukijoiden osuus pienenevä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

10.19 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että tässä vielä mitään ole palautettu. Oppilaat tarvitsevat paljon lähiopetusta, oikeanlaiset, toimivat, rauhalliset ja turvalliset tilat oppimiseen sekä vahvistusta oppilashuoltoon. Syrjäytymisen syyt löytyvät kauempaa kuin siitä, että toinen aste jää käymättä. Se ei ole syy vaan seuraus. Meillä on oppimisen kriisi, ennen kaikkea luku- ja laskutaidossa, opettajien ja etenkin varhaiskasvatuksen henkilöstön kriisi sekä lasten ja nuorten raa'an väkivallan kriisi, ja silti puhutte koulutuksen kunnianpalautuksesta. Eikö se ole hieman liikaa tässä tilanteessa? Millä konkreettisilla toimilla nämä kaikki ongelmat ratkaistaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kemppi.

10.20 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nähdäkseni hallitus on tehnyt erittäin hyviä ratkaisuja nimenomaan koulutuksen ja sivistyksen arvon eteen, ja resursseista se ei ole jäänyt kiinni, koska niitä on myös lisätty, aivan kuten varapuheenjohtaja totesi.

Budjettia arvostellaan paikoin siitä, että se ei kykene vastaamaan osaajapulaan. On totta, että osaajapulaan olisi tullut vastata tosissaan jo kymmenen vuotta sitten ja monet toimet, mitä nyt tehdään, olisi pitänyt tehdä aikaisemmin. Siitä huolimatta kiitän kuitenkin ministereitä siitä, että täältä löytyy nytten sosiaali- ja terveysministeriön poikkihallinnollisen työryhmän ehdottamiin toimenpiteisiin useampi miljoona: hoiva-avustajien lisäkoulutus, 1 500 uutta hoiva-avustajaa Suomeen, ja myös ukrainalaisille kohdennettaviin koulutuksiin tukea.

Kuitenkin kannan valtavaa huolta varhaiskasvatusopettajien saatavuudesta. Kiitän ministereitä siitä kriisikokouksesta, varhaiskasvatusopettajien, ammattilaisten, tapaamisesta. Kysynkin: millä tavoin hallitus auttaa varhaiskasvatuksen opettajien saatavuudessa?

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

10.21 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin siihen, ollaanko kunnianpalautusta tehty: yli miljardilla ollaan koulutusta rahoitettu enemmän kuin edellisellä kaudella, kyllä se myös näkyy.

Mutta olen samaa mieltä, että esimerkiksi varhaiskasvatuksessa meillä on kriisi käsillä. Helsingissä asukaspuistoja joudutaan sulkemaan, jotta henkilöstöä saadaan varhaiskasvatukseen. Espoossa 630 vakanssia voitaisiin täyttää uusia varhaiskasvatuksen opettajia, ja epäpäteviä on lähes 30 prosenttia myös sosionomeissa ja lähihoitajissa, eli sieltäkään sitä apua ei tule. Senpä takia kiitokset ministerille siitä, että nyt on 6,3 miljoonaa täydentävässä paketissa lisätty nimenomaan varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoihin, ja kiitokset jaostolle ja valiokunnalle siitä, että nämä nyt kohdennetaan lausumalla niille alueille, joissa varhaiskasvatuksen opettajista on suurin pula.

Myös monimuotokoulutuksen jatkoa toivon vahvasti, sillä ne, jotka alalla ovat, tietävät, että siellä haluavat myös pysyä, kun koulutukseen hakeutuvat.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

10.22 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tosiaan tehnyt koulutuksen kunnianpalautuksen sen jälkeen, kun useampi hallitus on leikkannut koulutuksesta aivan dramaattisella tavalla. Toivon, että tässä salissa vallitsee yhteisymmärrys myös siitä, että koulutuksesta ei tulevilla hallituskausilla todellakaan leikata. Kokoomuksen kaavaillut miljardiluokan leikkauslistat ovat kyllä erittäin huolestuttavia [Timo Heinonen: Pysytään totuudessa!] nimenomaan tämän OKM:n hallinnonalan kannalta. Jälleen kerran toivoisin lupausta siitä, että kokoomus, jos hallitukseen pääsee, ei koulutuksesta leikkaa.

Kun me lisäämme koulutuksen määrärahoja esimerkiksi perusopetuksessa, niin kyse on siitä, että me saadaan turvallisia aikuisia kouluihin. Me usein puhutaan lasten ja nuorten mielenterveysongelmista niin, että me keskitytään yksilöön, mutta pitää huomioida myös se yhteiskunta, joka sairastuttaa lapset ja nuoret. Paineita on aivan liian paljon.

Tartun myös varhaiskasvatuksen aloituspaikkoihin. Meillä pääkaupunkiseudulla, Helsingissä erityisesti, on nyt todella katastrofaalinen tilanne. Niitä paikkoja pitää saada sinne, [Puhemies: Aika!] missä tarve on suurin. Miten Honkonen vastaa tähän? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ollikainen.

10.23 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Under den här perioden har vi som sagt satsat en hel del på utbildningen, och den här diskussionen bevisar ju i allra högsta grad att tänk om vi inte skulle ha gett de här pengarna — hur skulle det ha sett ut då i det skedet? Det skulle ha varit ännu värre. Det vill jag rikta ett stort tack till ministern för. Just då det gäller läskunskap och också projektet som gäller att stödja den kommande inläringen på svenska och finlandssvenska, som nu kommer via julklappspengarna, så är det en väldigt viktig och bra sak.

Kun katsotaan tätä kautta, niin ollaan lisätty paljon rahaa tälle koulutuspuolelle, mutta, jos ei olisi annettu, missä tilanteessa me oltaisiin sitten juuri tällä hetkellä — elikkä hyvä näin.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Korona on osaltaan tuottanut paljon pahoinvointia yhteiskunnassamme, ja se näkyy kouluissa aika paljonkin sekä opettajien suhteen että lasten suhteen. Elikkä kysyisin nyt ministeriltä, joka on ollut mukana koko tämän kauden ajan, tulevaa ajatellen: mihin hän panostaisi nyt, että meillä ei ole samanlainen keskustelu ensi kaudella?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

10.25 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan sivistys- ja tiedejaoston jäsenenä kiittää jaostoa hyvästä yhteistyöstä. Siellä saatiin nimenomaan tärkeitä panostuksia niin lukutaitoon kuin lastenkulttuuriin, ja erityisen kiitollinen olen tästä Liikkuvasta varhaiskasvatuksesta. Oli liikunta- ja urheiluväen yhteinen huoli, että Liikkuva-ohjelmista nimenomaan tämä varhaiskasvatus jää hoitamatta, mutta tämän eduskunta hoiti. Ja urheilijaeläkkeestä saimme myöskin tämän hyvän muotoilun mukaan tähän sivistys- ja tiedejaoston osuuteen.

Mutta, arvoisa puhemies, ministereiltä olisin halunnut kysyä kentältä tulleesta huolesta: Eli nyt kun oppilashuollon työntekijät siirtyvät soten alle, niin joissakin kunnissa Wilman käyttö on estetty näiltä oppilashuollon työntekijöiltä, ja tässä on niin kuin ensimmäinen näkymä siitä, mitä tämä meidän suomalaisen hallinnon siiloutuminen siellä ruohonjuuritasolla tarkoittaa. Kun kysyin sosiaali- ja terveysministeriöltä tästä, niin sanottiin, että jos tarvitaan lainsäädäntöä, sen tekee opetus- ja kulttuuriministeriö. Oletteko valmistautuneet tekemään lainsäädäntöä tältä osalta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Gustafsson.

10.26 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Marinin hallitus tulee jäämään historiaan yhtenä koulutusmyönteisimmistä hallituksista [Välihuutoja oikealta] — yhtenä koulutusmyönteisimmistä hallituksista. [Timo Heinonen: Onneksi jää historiaan!]

Arvoisa puhemies! On monta asiaa, joista haluaisi tässä yhteydessä puhua — lasten liikkumattomuus, oppivelvollisuusiän laajentamisen merkitys — mutta kun tämä on sivistyspääluokka, niin nostan tämän: nyt on tilanne se, että vaihtoehtobudjetin mukaan kokoomus ja perussuomalaiset ovat valinneet kauhakuormurin, jolla ajetaan Pasilaan ja Tohloppiin satojen toimittajien irtisanomiseen: lastenohjelmien, kansainvälisten dokumenttien ja niin edelleen. Suomen kielen vaalimisen mestarilaitos — Yleisradio on rinnastettavissa merkitykseltään peruskouluun ja kirjastolaitokseen. [Välihuutoja] Miten te voitte ajaa kauhu... kauhukuormaajalla [Naurua — Puhemies: Aika!] Pasilaan ja Tohloppiin? Kertokaa, miksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elomaa.

10.27 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafsson, perussuomalaiset ymmärtävät kulttuurin päälle. [Naurua — Jukka Gustafsson: Missä teot?] Kiitos, hallitus, että te olette panostaneet myös taide- ja kulttuuriasioihin, se on tärkeää. Urheilijaeläkkeet mainitaan, sitä pitää kehittää.

Liikkumattomuuden hintalappu on ihan mieletön, miljardeja. Siitä on helppo säästää, jos siihen panostetaan. Siihen ei ole panostettu tarpeeksi. Move-tutkimustulokset tulivat ei-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

len. Ne ovat sanoakseni katastrofaaliset, [Timo Heinonen: Sellainen kunnianpalautus!] kun ajattelee, että monena peräkkäisenä vuotena on liikkumattomuuden hinta kasvanut ja liikkumattomuus lisääntynyt. Minä kysynkin siihen nähden: miten hallitus on miettinyt, että tätä asiaa korjattaisiin? Yläasteella on yksi tunti liikuntaa viikossa — sehän on aivan liian vähän. Tuleeko kouluihin enemmän liikuntatunteja? Se on ihan ehdottoman tärkeää.

Konnevesi-mallissa tuolla Konnevedellä on oppilashuollon ja liikunnan kohdalla tehty ihan loistavaa tulosta. Minä toivoisin, että ministeri Honkonen paneutuisi siihen. [Puhemies: Aika!] Move-tutkimusseminaarissa tai siis eilisessä tilaisuudessa se tuli julki.

Harrastusmalli kaikille, se on aivan loistavaa. Sitä pitää jatkaa, ja huomioitavaa on se, [Puhemies: Aika!] että maaseudulla tähän ei ole niin suuret mahdollisuudet, eli siihenkin täytyy panostaa. [Puhemies koputtaa] Ja välituntiliikunta on hyvä, mutta se ei ole vielä riittävää. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän huomaamaan, että tämä debatti on minuutin puheenvuoroilla. — Edustaja Sarkomaa.

10.29 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Honkonen, kuinka te voitte sulkea silmänne siltä hädältä, mikä erityisesti pääkaupunkiseudulla on päiväkodeissa? Täällä on valtava pula henkilöstöstä, me joudumme sulkemaan leikkipuistoja sen takia, että saisimme pidettyä varhaiskasvatuksessa lakisääteisen palvelun. Lapset ovat huolissaan, ja meillä on huoli lasten hyvinvoinnista, perheiden hyvinvoinnista, henkilöstön hyvinvoinnista. Te lisäsitte viime hädässä, kun joka tahon Suomessa toteaa, että miksei lastentarhanopettajan koulutukseen tule lisäämäärärahoja, mutta vain määräraikaisesti 300 paikkaa, kun tarve olisi nostaa se 1 400:aan. Te sanoitte Helsingille, jossa suljetaan päiväkoteja, että hoitakaa asia itse — ainakin näin siellä hätäkokouksessa tulkittiin.

Nyt eduskunta on tehnyt lausuman, joka edellyttää, että nuo aloituspaikat suunnataan pääsääntöisesti sinne, missä on suurin pula. Kysyn nyt, mitä te vastaatte: Noudatatteko tätä eduskunnan tahtoa? Huolehditteko te siitä, että myöskin Helsingin yliopistoon tulee varhaiskasvatuksen aloituspaikkoja, [Puhemies koputtaa] ja huolehditte myöskin siitä monimuotokoulutuksen jatkuvuudesta?

Lapset täytyy asettaa etusijalle. [Puhemies koputtaa] Nyt te olette toimineet tässä toisin: paljon velkaa, [Puhemies: Aika!] ja lasten asia on osin unohdettu.

Puhemies Matti Vanhanen: Kyllä me voimme siirtyä myös varsinaisiin puheenvuoroihin, ellei pysytä tässä minuutin rajassa. [Sari Sarkomaa: Pari sekuntia!] — Edustaja Ovas-

10.30 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Sarkomaa voisi pitää saman puheenvuoron myös Helsingin kaupunginvaltuustossa. Myös kunnilla ja kaupungeilla on suuri vastuu siinä, miten varhaiskasvatusta hoidetaan. Erityisesti meillä Tampereelläkin ollaan kyllä pulassa, ja ministeri ei todellakaan ole sulkenut silmiään, [Veronika Honkasalon välihuuto] hän on erittäin hyvin hoitanut, ja meillä Tampereelläkin on tietysti toive tästä erityisopettajakoulutuksesta, joka toivottavasti meille, maan vetovoimaisimmalle alueelle, saadaan.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Kun tätä hallituksen koulutuspolitiikkaa katsoo, tässä on tapahtunut selkeä muutos. Me muistamme, että viime kaudella jouduttiin tekemään kovia säästöjä. Kaudella 11—15 Kattaisen hallitus leikkasi valtionosuudet, ja niitä jälkiä nyt korjataan tuolla koulumaailmassa. Silloin vietiin suoraan rahat kunnilta, jotka opetusta järjestävät. Tällaista virhettä uusi, tuleva hallitus ei saa tehdä, ja katse tietysti kohdistuu gallupkärkeen kokoomukseen. Lupaattehan, arvoisat kokoomuslaiset, ettette koske koulutukseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Holopainen, Hanna.

10.31 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä haluan yhtyä kiitoksiin hallitukselle siitä, että koulutuksen kunnianpalautusta on tehty. Sivistys ja osaaminen on tae sekä yhteiskunnan menestykselle että myös yhteiskunnan kriisinkestävyydelle. Varmasti tausta sille, kuinka hyvin suomalainen yhteiskunta on selvinnyt tästä koronapandemiasta sekä nyt tästä Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamasta turbulentista tilanteesta, on nimenomaan siinä vahvassa koulutuksessa ja sivistyksessä, joka meillä on.

Hallitus on tehnyt paljon hyviä asioita. Erityisesti oppivelvollisuuden pidentäminen on ollut tietysti isoin hanke, joka on viety eteenpäin, ja se on onnistunut siitä huolimatta, että samanaikaisesti koulutoimea on haastanut tämä koronarajoitusten aiheuttama valtava vaatimus digiloikasta ja siirtymisestä etäopetukseen. Meidän opettajat ansaitsevat kyllä täyden kiitoksen siitä, että he suoriutuivat siitä. Kuitenkin tämä korona on aiheuttanut osaa-misvajetta ja vaikeuksia oppilaitten hyvinvoinnissa, ja varmasti sitten panostuksia tarvitaan jatkossakin, jotta näitä saadaan kurottua umpeen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

10.33 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä olen hyvin iloinen siitä, että sivistys- ja tiedejaoston lisäykset painottuvat tässä hyvin vahvasti lasten hyvinvointiin, ja se, että lapsilla on mahdollisuus kulkea kulttuurin kanssa käsi kädessä, on mitä hienoin asia. Lukutaito on tietenkin tasa-arvoisen yhteiskunnan perusta.

Mitä tulee tähän kulttuurin kanssa käsikynkässä kulkemiseen, niin siellähän on tosiaan lisäyksiä taidekasvatukseen, siellä on Taidetestaajiin sekä myöskin sitten näihin teatterien ja esittävän taiteen vierailuihin päiväkodeissa ja kouluissa. Olen todella sitä mieltä ja uskon siihen vankasti, että panostamalla näihin asioihin me rakennamme parempaa, tasa-arvoisempaa ja luovempaa tulevaisuutta, eli siinä mielessä mielestäni nämä lisäykset ovat mitä suurin tasa-arvo- ja tulevaisuustekokin, vaikka sinänsä puhumme melko pienistä rahoista. Tietenkin pidän hyvänä, että kaiken kaikkiaan teatterimaailmaa tässä tuetaan. Ja täytyypä nyt tähän puheenvuoroon sanoa, että näin tamperelaisena iloitsen myös siitä, että Tampereen Teatteri saa omat peruskorjaussuunnittelurahansa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

10.34 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen koululaitos toimii kyllä pääosin, mutta puheet jostain maailman parhaasta alkavat olla jo varsin katteettomia. Oppimistulokset erityisesti poikien osalta ovat luokattoman huonoja. Valiokunnan kuulemisessa ilmeni, ettei Suomessa ole oikeastaan mitään erityistä ohjelmaa tai rahoitus-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

ta sille, että nimenomaan poikien oppimistuloksia parannettaisiin. On yleisiä ohjelmia oppimistulosten parantamiseen, mutta ei erityisesti poikien oppimistulosten parantamiseen. Onneksi valiokunta huomioi tämän kysymyksen mietinnön perusteluteksteissä, vaikka valitettavasti ei kuitenkaan ihan ponsitasolla asti velvoittanut parantamaan poikien oppimistuloksia.

Ammattikouluista ei valmistu osaavia ammattilaisia, se on todettu ongelma, ja työvoimapula, jos sitä jossain on, on enemmänkin kättentaitojen aloilla. Eli meidän pitäisi saada ammattikoulutustamme parannettua nykytilanteesta. Kaikki eivät voi olla korkeakoulutettuja, eikä kaikkien tarvitsekaan olla.

Yleensäkin pitäisi miettiä asioiden tärkeysjärjestystä. Näitä avustuksia menee nyt kaikennäköisille Suomi—Venäjä-seuroille, rauhanyhdistyksille, vapaa-ajattelulle sun muille. Niistä voisi leikata. [Perussuomalaisten ryhmästä: Järkyttävää!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

10.35 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetissa on mukana useita vasemmistolle tärkeitä koulutuksen ja kulttuurin asioita, ja olen iloinen, että valtiovarainvaliokunnassa päätimme lisätä rahaa lukutaitotyöhön, kansalaisjärjestöille, kulttuurille ja lasten oppimisvaikeuksiin puuttuvaan työhön. Kulttuurikasvatukseen panostetaan tukemalla teatterien päiväkotij- ja kouluvierailuja, Taidetestaajat jatkuu ja uutena kohteena otettiin mukaan Koulukino, eli lapset pääsevät opiskelemaan elokuva- ja medialukutaitoa opetuksessa. Yksittäisistä pienemmistä lisäyksistä nostan esiin Aseman Lapset ry:n, liikkuvan nuorisotyön sekä Meri-Lapin Teatteriyhdistyksen, jolla turvaamme Kemin teatteritoiminnan jatkumisen.

Mutta tämän haluaisin kysyä: Kun valiokunta kiinnitti huomiota korkeakoulupaikkojen alueelliseen riittävyyteen — Uudeltamaalta muutetaan enemmän pois opiskelemaan muualle, siellä on vähemmän aloituspaikkoja kuin uusia ylioppilaita suhteessa muihin maakuntiin — ja valiokunta pitää välttämättömänä myös tässä varhaiskasvatuksen opettajien lisäaloituspaikoissa sitä, että ne osoitetaan sinne, missä opettajista on suurin puute, [Puhemies koputtaa] niin kysyisin ministeriltä, kuinka varhaiskasvatuksen opettajien kohdennus [Puhemies: Aika!] Helsingin yliopistolle aiotaan tehdä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vikman.

10.36 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tein talousarvioaloitteen siitä, että Tampereen Teatterin peruskorjauksen suunnitteluun saataisiin määrärahat, ja olen iloinen siitä, että valtiovarainvaliokunta päätti tämän rahan hyväksyä. [Jukka Gustafsson: Tampere jyllää!]

Arvoisa puhemies! Kokoomus on vahvasti sitoutunut nostamaan suomalaisten osaamistasoa. Osaajapula koettelee, ja Suomi on jäämässä jälkeen osaamistasossa kansainvälisesti. Korkeakoulutettujen osuus suomalaisista oli ennen Yhdysvaltojen ja Etelä-Korean tasolla, ja nyt olemme pudonneet Turkin ja Chilen luokkaan — se ei ole Suomen paikka. Kokoomuksesta olemme esittäneet 15 miljoonan euron pysyvää lisäystä aloituspaikkojen kasvattamiseen erityisesti sote- ja kasvatusaloilla. Ministeri Honkonen, minkä vuoksi ette ole tehnyt päätöksiä pysyvistä aloituspaikkojen lisäyksistä vaan halpuutatte tutkintoja määrällä aikaisin rahoin?

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen.

10.37 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä nosti esille poikien oppimisen vaikeudet. Vaikeuksia on sekä pojilla että tytöillä, mutta pojilla lahjakkaimpien ja menestyneimpien ja heikoimpien välinen ero on karannut suureksi. Yksi tapa on löytää toiminnallista oppimista, että pojat innostuvat, ja siihen sopii hyvin yrittäjäyyskasvatus, jossa nuori voi käyttää luovuuttaan, tehdä yhteistyötä ja oppia vastuun kantamista. Iloitsen tästä NY-toiminnan saamasta 100 000 eurosta ja TAT-yrittäjäyyskasvatuksen 200 000 eurosta. Yrityskylissä lapset ja nuoret innostuvat työelämästä ja hallitsevat omaa talouttaan. Myös 4H:n kautta, kun sinnekin on saatu varoja, tulee laadukasta yrittäjäyyskasvatusta. Kysyn ministereiltä: miten voisimme edistää yrittäjäyystaitojen oppimista eskarista yliopistoon?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

10.39 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tämä oli erinomainen asia, jonka edustaja Kinnunen nosti esille: tämän hallituskauden aikana yrittäjäyystoimintaan ja yrittäjäyyskasvatukseen on lähdetty ihan uusin voimin kaikissa Suomen kouluissa.

Tässä edustaja Gustafsson puhui tämän hallituksen aikaansaannoksista. Veikkaan, että neljän vuoden kuluttua, ennen seuraavia eduskuntavaaleja, kukaan tässä salissa ei vaadi oppivelvollisuuden pidentämisen poistoa. Nytkin jo soraäänit ovat toki hiljentyneet ja politikointi on hieman laantunut. Uskon, että se meidän kaikkien mielestä tulee olemaan hyvä asia.

Puhuttiin varhaiskasvatuksen resursseista ja opiskelupaikoista. Toinen asia on korkeakoulutuksen, yliopistojen, opiskelupaikat. Pääkaupunkiseudulla jokaista kahta toisen asteen paikkaa kohden on 0,7 jatko-opiskelupaikkaa, siinä missä muualla Suomessa on 0,85. Se johtaa siihen, että täältä lähdetään muualle opiskelemaan — ei muualle Suomeen, vaan ulkomaille. [Pia Lohikoski: Juuri näin!] Tähän olisi koko maan elinvoiman kannalta saatava parannus.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Asell.

10.40 **Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikuntaan on panostettu, mutta onko tarpeeksi? Olen samasta asiasta huolestunut kuin edustaja Elomaa täällä aiemmin, koska juuri julkistettujen Move-mittausten tulokset ovat aika tylyä luettavaa. Noin 40 prosenttia suomalaisista lapsista ja nuorista on fyysisesti niin huonossa kunnossa, että se vaikeuttaa arjen jaksamista. Tilanne on hieman edellisvuotta heikompi, ja tämä trendi on ollut 2016 lähtien tällainen, ja korona ei tietysti ainakaan ole parantanut tilannetta.

Lasten ja nuorten liikkuminen on vähentynyt ja fyysisesti passiivinen aika kasvanut, mikä on heikentänyt lasten ja nuorten toimintakykyä, ja kun tiedetään, että liikunta myöskin lisää oppimista teoria-aineissa, on tärkeitä pitää kouluissa liikuntaa esillä, siis jokapäiväisessä toiminnassa. Mitä hallitus tekee enemmän ja paremmin sen eteen, että saadaan lapset ja nuoret liikkumaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

10.41 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan edustaja Gustafssonin kanssa tyytyväisyyden. Marinin hallitus jää historiaan pian. [Naurua oikealta]

Urheilun rahoituksesta kysyisin ministeri Honkoselta: minkälaisia toimenpiteitä tämän drop out -ilmiön kanssa on suunniteltu, että meillä ei putoaisi nuoria pois liikunnan ja urheilun matkalta? Ja toivoisin, että myös valmennuksen eettisyydestä voisitte ministerinä muutaman sanan tässä salissa sanoa.

Opetusministerille: Kun täällä on hehkuteltu, että kouluissa on kaikki nyt niin hienosti, kun on kunnia palautettu, niin minulle tulee toisenlaista viestiä. Inklusio ei, arvon opetusministeri, toimi. [Outi Alanko-Kahiluodon välihuuto] Meillä on kouluissa tällä hetkellä suurempia ongelmia kuin viisi vuotta sitten, kuin kymmenen vuotta sitten, ja kysyisin: mitä toimia te olette tekemässä sen eteen, että tämä inklusio, jos te edelleen sitä ihannoitte, toteutuisi, vai olisiko aika ottaa [Puhemies koputtaa] askel takaisinpäin ja antaa opettajille mahdollisuus opettaa ja oppilaille, ihan jokaiselle, oppia? [Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Simula.

10.42 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa kilpailaan aina kokoomuksesta vasemmistoliittoon siitä, kuinka paljon ja kenen keinoilla lasten määrää kasvatettaisiin päiväkodeissa kaikkein eniten. [Hälinää — Eduskunnasta: Kuunnelkaa!] Samaan aikaan...

Puhemies Matti Vanhanen: Simulalla on puheenvuoro.

Kiitos, puhemies! — Samaan aikaan varhaiskasvatusala on valtavan kriisin keskellä. Rahat eivät riitä, seinät eivät riitä, kädet eivät riitä. On hellyttävä ajatus laskea jälleen varhaiskasvatusmaksuja, ja siitä varmasti jokainen suomalainen on hyvin kiitollinen, mutta on pakko nyt olla hiukan myös pahanilmanlintu, sillä tällä on seurauksensa: lasten määrä päiväkodeissa kasvaa entisestään. Miten sellaisissa olosuhteissa voidaan antaa laadukasta varhaiskasvatusta? Ei yhtään mitenkään. Hyvä ministeri, ettekö näe tällaisia päätöksiä mitenkään ongelmallisina nimenomaan lasten näkökulmasta tarkasteltuna?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ojala-Niemelä.

10.43 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On kysymys varhaiskasvatuksen opettajien saatavuudesta, ja se on paitsi Helsingissä myös meillä pohjoisessa ongelmana. Kysynkin ministeri Honkoselta: onko joitain ajatuksia siitä, kuinka se ratkaistaisiin? Kelpoisuusehtojen laskeminen eli sosionomien määrän lisääminen ei ole ratkaisu, vaan yliopistoihin tarvitaan jo ensi vuodelle lisää aloituspaikkoja vaka-opettajille.

Ja toinen kysymys menee ministeri Anderssonille. Myös minä kysyisin tästä tänä syksynä paljon puhuttaneesta inklusiosta: kuinka turvata jokaiselle lapselle mahdollisuus oppia ja opiskella siten, että riittävä tuki on mahdollista saada? Tällä hetkellä tämä lainsäädäntömme kolmiportainen tuki ei toimi käytännössä, koska kunnat säästävät pienryhmissä ja erityisopettajien palkkaamisessa. Mikä tässä neuvoksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

10.44 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hieman tragikoomista kuunnella, miten koulutuksen kunnia on nyt palautettu, kun huomioidaan lukutaidon kehittyminen, huomioidaan meidän Pisa-tulokset. Ruotsissa Pisa-tuloksia on väännetty jopa niin, että 11 prosenttia maahanmuuttajista oli poistettu tältä listalta, koska he eivät osanneet ruotsia. Arvoisa ministeri, toivon, ettei Suomessa lähdetä tälle linjalle.

Arvoisa edustaja Gustafsson, sanoitte, että Yleisradio on opetuksen kannalta yhtä tärkeä kuin peruskoulu. Jos näin on, pitäisikö lapset laittaa kotiin katsomaan Pillupäiväkirjoja? [Jukka Gustafsson: Tämä taitaa olla leikin asia teille! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Wallinheimo.

10.45 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan hiukan ensinnäkin kiittää eduskuntaa siitä, että tähän Liikkuvaan varhaiskasvatukseen saatiin nyt enemmän panosta, mutta kyllä tässä nyt ruvetaan olemaan tämän lasten ja nuorten liikkumisen kanssa hyvin huolestuttavassa tilassa. Näissä Move-tutkimuksissa, mitkä täällä edustaja Asell ja edustaja Elomaa ottivat esiin, on kyllä hyvin dramaattista, että olemme tilanteessa, jossa meidän lapset ja nuoret eivät jaksakaan läpi työelämän — yhä hektisemmässä maailmassa, yhä pidempää työuraa. Tämä rupeaa olemaan niin käsittämätön yhtälö, että meidän pitäisi jonkunlainen konklaavi kyllä keksiä yhdessä tässä ja katsoa kaikki ne keinot, millä me saamme lapsemme ja nuoremme enemmän liikkumaan, koska tämä kehitys, mikä tällä hetkellä on päällä, on todella huolestuttava, ja tämän eduskunnan pitäisi reagoida tähän välittömästi. [Jukka Gustafsson: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

10.46 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todella sanoa että OKM:ssä teidän molempien hallinnonaloilla on ollut todella tekemisen kalske ja monien onnistumisten ja saavutusten aikaa — kiitos siitä.

Teimme tällä hallituskaudella oppivelvollisuuden laajentamisen, joka vaati meiltä kailta paljon tekemistä ja huomiota. Itse näkisin, että jatkossa valokeila kohdistuisi meidän suomalaisen kasvatuksen ja koulutuksen kivijalkaan eli peruskouluun, ei niin, että mylläämme sen sirpaleiksi, vaan niin, että pohdimme aidosti sitä, miten voisimme vahvistaa perustaitoja, miten voisimme vahvistaa opettajien hyvinvointia ja jaksamista ja miten voisimme vahvistaa myöskin lasten hyvinvointia ja koulukuntoisuutta, tietoisena myöskin siitä, että tämä hallitus on panostanut peruskouluun, [Puhemies koputtaa] mutta meillä riittää edelleen siinä tekemistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson, kolme minuuttia.

10.47 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Aloitan siitä, että mistä me puhumme, kun puhumme koulutuksen kunnianpalautuksesta. Me puhumme siitä, minkälaisia päätöksiä päättäjät tekevät, miten me päättäjinä kannamme meidän vastuuta koulutusjärjestelmästä. Toisin kuin edustaja Heinonen väitti, kukaanhan ei ole sanonut, että kouluissa olisi kaikkialla kaikki hyvin. Päinvastoin viittasin omassa puheenvuorossani niihin

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

viesteihin, mitä tulee opettajilta siitä, miten esimerkiksi pandemia on vaikuttanut nuorten hyvinvointiin ja miten tämä näkyy koulujen ja oppilaitosten arjessa.

On kuitenkin syytä painottaa, että tämä oppimistulosten heikentyminen on kehitys, joka ei ole alkanut tällä hallituskaudella, vaan tämä on ollut meneillään yli 15 vuotta. [Arto Satonen: Jatkunut koko ajan!] Tietääkö edustaja Junnila esimerkiksi, miltä vuodelta ovat edelliset julkaistut Pisa-tulokset Suomesta? Ne ovat vuodelta 2018. [Vilhelm Junnila: Tiedän kyllä!] Ja syy, minkä takia me puhumme koulutuksen kunnianpalautuksesta, on se, että sinä aikana, yli 15 vuoden ajan, kun oppimistulokset Suomessa ovat heikentyneet ja eriytyneet, kahden vaalikauden aikana tässä talossa tehtiin päätöksiä, joilla heikennettiin koulutuksen rahoitusta joko suoraan valtion rahoituksesta tai kuntien valtionosuuksien kautta, kuten edustaja Ovaska tässä erittäin tarpeellisella tavalla huomautti. [Jukka Gustafsson: Tietääkö Junnila tämän?]

Tällä hallituskaudella tähän kehitykseen on nyt pyritty puuttumaan vahvistamalla koulutuksen rahoitusta kaikilla koulutusasteilla, jotta meillä olisi enemmän opettajia, enemmän ohjaajia, enemmän niitä aikuisia kouluissa, ja mahdollisuus pienempiin opetusryhmiin juuri siksi, jotta opettajat voisivat keskittyä siihen oman työnsä ytimeen eli opettamiseen kouluissa ja oppilaitoksissa.

Täällä muun muassa edustaja Ollikainen kysyi, mihin itse panostaisin jatkossa, ja nostaisin esille tämän oppimisen tuen kokonaisuudistuksen, mihin moni edustaja täällä on viittannut. Inklusio tarkoittaa sitä, että myös erityistä tukea tarvitsevat oppilaat ovat oikeutettuja saamaan tukea omassa lähikoulussaan. Se ei tarkoita sitä, etteikö pienryhmäopetusta voisi tai pitäisi järjestää silloin, kun sille on tarvetta. Se ei tarkoita sitä, etteikö erikoisluokkia voida perustaa silloin, kun niille on tarvetta.

Joka viidennellä perusopetuksen oppilaalla Suomessa on jokin tuen päätös. Valtaosa heistä pärjää kyllä yleisopetuksen ryhmissä silloin, kun ne ovat kohtuullisen kokoisia ja opettaja saa omaan työhönsä sen tuen, mitä tarvitsee. Silloin kun ei pärjää, pitää järjestää pienryhmäopetusta. Tällä hetkellä suurin ongelma ovat resurssit: kunnat kokevat, että heillä ei ole varaa resursoida tätä opetusta riittävästi. Siksi en usko itse, että nämä ongelmat ovat korjattavissa mitenkään muutoin kuin resursseja lisäämällä. Olen itse esittänyt, että 200 miljoonaa euroa varattaisiin oppimisen tuen kokonaisuudistukseen ensi kaudella, mukaan lukien myöskin lainsäädäntöön tehtävät muutokset ja tiukennukset. [Jukka Gustafsson: Voisiko ministeri vierailla perussuomalaisten ryhmässä!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Honkonen.

10.50 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Arvoisa herra puhemies! Aloitan korkeakoulujen aloituspaikkakysymyksistä, joihinka moni edustaja tässä viittasi:

Ensinnäkin jos ministeriö korkeakoulujen aloituspaikkoja myöntää, niitä ei jaeta hihas-ta vaan ne perustuvat korkeakoulujen omiin hakemuksiin. Eli korkeakoulut hakevat itse aloituspaikkoja, ja ne myönnetään sillä perusteella. Tässä on nostettu aiheellinen huoli pääkaupunkiseudun osaajapulasta, joka liittyy muun muassa varhaiskasvatukseen. Edellisellä hakukierroksella esimerkiksi Helsingin yliopisto sai käytännössä kaikki aloituspaikat, joita se haki opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja yliopistojen ja myös ammattikorkeakoulujen välinen toiminta perustuu tulossopimuksiin, ja kesken tulos-sopimuskauden ei ole yksinkertaista tehdä näitä lisäyksiä. Tämä on hyvä tunnistaa.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

No nyt tähän varhaiskasvatuksen osaajapulaan liittyen todellakin on tehty merkittäviä aloituspaikkojen lisäyksiä. Perustaso on 855 aloituspaikkaa koko Suomessa. Siihen on tämän vaalikauden ajan ollut 300 aloituspaikkaa per vuosi lisää, ja nyt olen esittänyt, että 6,3 miljoonalla eurolla rahoitetaan 200 aloituspaikan lisäys. Tähän päälle vielä tulee tämä monimuotokoulutus, jolla on tuotettu lisää osaajia tälle alalle. Eli tällä pyritään tähän haasteeseen nyt vastaamaan, ja pidän selvänä, että pääkaupunkiseutu, missä on ehkä pahin osaajapula, huomioidaan tässä päätöksessä, jonka tulen alkuvuodesta tekemään. [Vasemmalta: Kiitos, hyvä!]

Useampi edustaja nosti todella vakavan huolen lasten ja nuorten heikkenevästä terveydestä, joka johtuu liikkumattomuudesta. Itse ajattelen, että tässä eivät riitä pelkät liikuntapolitiikan toimenpiteet — nythän on Liikkuvat-kokonaisuudella saatu hyviä tuloksia aikaiseksi — vaan tässä tarvitaan laajempi, kaikki hallinnonalat käsittävä ohjelma. Pidän tärkeänä, että se seuraavassa hallitusohjelmassa tehdään, ja siihen ei riitä myöskään pelkkä julkinen raha, vaan tarvitaan iso yhteiskunnallinen asennemuutos, jossa liikuntaa kaikenikäiset ihmiset lisäävät omassa arjessaan ja sitä tuetaan niin työnantajien, oppilaitosten kuin laajastikin koko yhteiskunnan toimesta. Totta kai se tarvitsee lisärahoitusta, mutta pelkkä raha ei ratkaise, vaan tässä tarvitaan toimintatapoihin ja kulttuuriin isoa muutosta, jotta saadaan väestö, ennen kaikkea lapset ja nuoret, harrastamaan liikuntaa enemmän. Tämä on äärimmäisen vakava asia. Mitä lapsiin tulee, myös huoltajien vastuu on todella iso siinä, että rajoitetaan lasten ruutuaikaa ja otetaan se vastuu, mitä lapset ja nuoret eivät itse vielä pysty kantamaan, ja opetetaan liikunnalliset ja terveelliset elämäntavat.

Tässä edustaja Mäkelä nosti esille korkeakoulutuksen määrän: Jos tavoitteena on, että 50 prosenttia ikäluokasta on korkeakoulutettuja, niin se ei tarkoita, että kaikki ovat, ja iso osa uusista työpaikoista syntyy nimenomaan aloille, joilla vaaditaan korkeakoulutusta. Tämäkin fakta on hyvä huomata.

Mitä tulee poikien oppimistuloksiin, niin itse ajattelen, [Puhemies koputtaa] että opettajankoulutuksessa tulevaisuudessa pitää poikien tarpeet ja poikapedagogiikka ottaa nykyistä paremmin huomioon.

Puhemies Matti Vanhanen: Jatketaan vielä hetki vastauspuheenvuoroilla. — Edustaja Kiviranta.

10.54 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vapaalla sivistystyöllä on keskeinen tehtävä jatkuvan oppimisen edistämisessä. Suomessa on paljon ihmisiä, joilla on puutteelliset perus- ja digitaidot. Digitaitojen vajavaisuus muodostaa vakavan rajoitteen. Heikot perus- ja digitaidot omaaville tarvittaisiin maksuttomia opiskeluvaihtoehtoja, jotka edistäisivät näiden taitojen oppimista ja sitä kautta edelleen työllistymistä. Arvoisat ministerit, kysyisin oikeastaan kummaltakin: mitä voitaisiin tehdä näitten digitaitojen parantamiseksi yhteiskunnassa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eloranta.

10.55 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljon ilonaiheita tästä budjetista kyllä löytyy. Kiitokset ministerille siitä, että eduskunnan pitkäaikainen toive e-lainauskorvauksista, kirjailijoille siis, koskien e-kirjoja ja e-äänikirjoja, nyt toteutuu. Sitten seuraava steppi ehkä sitten seuraavalle hallitukselle voisi olla se, että saatai-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

siin tämä lainauskorvausten taso nousemaan sinne pohjoismaiselle tasolle, kun se on taas päässyt putoamaan — mutta todella iso kiitos tästä e-korvauksesta.

Niin ikään pitkäaikainen toive, mikä meillä on täällä eduskunnassa ollut, on tämä kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiojärjestelmä, joka nyt myöskin vakiintuu — kiitokset ministerille siitäkin. Sen suhteen sitten taas se seuraava steppi olisi se, että voitaisiin laajentaa museoista pienempiin toimijoihin, muun muassa gallerioihin, tämä kuvataiteilijoille hyvin tärkeä asia.

Sitten minä kiinnittäisin meidän kaikkien huomiota siihen, koska me ollaan nyt viimeistä Marinin hallituksen talousarviovuotta tekemässä, että on valtavan tärkeää, että me eduskuntana huolehditään siitä, että näillä keskusvirastoilla, isoilla laitoksilla, kuten Opetushallitus, KAVI eli Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ja Kansallisarkisto, on riittävät määrärahat, koska näillä on valtavan tärkeä kansallinen merkitys.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

10.56 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin täällä todettiin, on hyvä, että tuli tämä e-kirjojen lainauskorvaus, ja kiitos siitä ministeri Honkoselle: laitoitte töpinäksi siinä, että se saatiin selvityshenkilöiden työn jälkeen.

Mutta siitä kyllä vähän pyyhkeitä, että tuossa äsken sanoitte, että ei näitä aloituspaikkoja vedetä hihasta. Minä kysyn, hatustako ne vedettiin — jos katsotte Seinäjoen ammattikorkeakoulun aloituspaikkoja, miten ne ovat koko ajan laskeneet siellä suhteessa siihen väestöpohjaan, mikä meillä on, ja nuorisopohjaan. Te olette erittäin huonosti käsitellyt Seinäjoen ammattikorkeakoulun aloituspaikkoja. Sanon tämän nyt ihan suoraan.

Varhaiskasvatuksen opettajien tarve on todella suuri. Mutta muistutan siitä, että kun viime kaudella tehtiin laki — sivistysvaliokunnan puheenjohtajana toimi valtiosihteerinne — korostettiin nimenomaan sitä educare-mallia mutta kuitenkin niin, että sinne tehtiin niin sanotusti nämä mitoitukset ja kelpoisuusehdot, niin mielestäni meidän pitää vain varmistaa, että se educare-mallikin siellä toteutuu ja nimenomaan se painopiste, mistä siellä haluttiin [Puhemies koputtaa] viime kaudella se tehdä, toteutuu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

10.57 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iloitsen sivistysjaoston tekemistä lisäyksistä kulttuuriin. Moni niistä koskee myös lastenkulttuuria ja lapsia, ja pyrkimys jaostolla onkin ollut, että samalla tällä parannetaan lasten hyvinvointia kuin myös elvytetään koronasta kärsinyttä kulttuurialaa. Ja esimerkiksi esittävän taiteen vierailuihin kouluille ja päiväkoteihin lisättiin miljoona, ja tässä olisi ajatuksena, että voitaisiin myös työllistää niitä juuri valmistuneita teatteri- ja sirkustaiteilijoita, jotka eivät ole korona-aikana päässeet ensimmäisiin työpaikkoihinsa.

Haluan nostaa esiin tanssiopistojen ja tanssiharrastuksen tilanteen. Koronan jälkeen ja nyt vielä kalliiden energialaskujen kanssa tanssiopistot ovat suuressa pulassa, ja tämä pieni lisäys, 300 000, jonka nyt valiokunta tekee, ei yksin riitä tätä alaa tukemaan. Tämä on juuri sitä lasten ja nuorten liikuntaharrastusta. Olen iloinen myös siitä, että Liikkuva varhaiskasvatus saadaan nyt jatkumaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

10.58 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee sieltä ministeriäitiöstä ja sitten kuuntelee sitä palautetta tuolta kentältä, niin jostain syystä tuntuu, että nämä näkemykset eivät kohtaa.

Mutta liittyen tähän varhaiskasvatuksen kriisiin: Nyt kun sitä ei saada nähtävästi ratkottua pelkällä rahalla, jota varsin hulpeasti tällä vaalikaudella on käytetty, niin palaan näihin pätevyysvaatimuksiin. Olisiko niistä syytä nyt pohtia uudennäköinen malli? Nimittäin se päävastuu lasten kasvatuksesta on lopulta siellä kotona, eikä sielläkään ole korkeakoulutettuja ihmisiä, joten miksi sitä pitäisi vaatia sinne varhaiskasvatukseen? Lapset tarvitsevat turvallisia aikuisia, jotka pitävät heistä päivällä huolta, ja siihen oheen myös sitä varsinaista opetuksellista näkemystä, joten kysyisin: onko harkittu tämän asian justeeraamista uuteen asentoon?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hänninen.

10.59 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan ensin kiittää tätä hallitusta ja ministereitä siitä, että yksi iso asia ja uudistus, historiallinen uudistus, tehtiin tällä hallituskaudella, ja se on oppivelvollisuuden laajentaminen. Tänä päivänä moni perhe kyllä kiittää tätä hallitusta siitä, että ei tarvitse lukion kirjoihin laittaa rahaa. [Oikealta: Ihmeellistä, meillä päin ei!] Hieno juttu, ja tämä jää historiankirjoihin vaikeista ajoista huolimatta.

Sekin, että lasketaan varhaiskasvatusmaksuja, auttaa tällä hetkellä laskujen kanssa kamppailevia perheitä. Se on apu heille, hyvät perussuomalaiset.

Mutta kysyisin teiltä, arvoisat ministerit, tätä: MIELI ry julkaisi toissa päivänä Nuorten hyvinvointiohjelman nuorten mielenterveyskriisin ratkaisemiseksi, ja yksi iso huoli on lasten ja nuorten uupuminen. Millä tavalla me voisimme tukea koulutusjärjestelmää, joka soisi nuorille paremmin kasvurauhaa? Miten tukisimme sellaista arkea, jossa nuorille jäisi juuri siihen liikuntaan ja nuoruuteen enemmän aikaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi.

11.00 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ihan yllätyin puheenvuorosta. Ja käytänkin tämän puheenvuoron hallituksen kiittämiseen. [Välihuutoja — Naurua] — Ole hyvä. No niin, rauhoitutaanpas, ei tämä nyt niin iso asia ole.

Suomessahan kirjailijoitten toimeentulo on pääsääntöisesti kiven alla ja sekin vähäinen on pieninä palasina pitkin maailmaa. Tässä tilanteessa lainauskorvaukset ovat kirjailijalle elintärkeä tulonlähde, monelle ratkaisevan tärkeä. Ensi vuonnahan kirjailijat nyt sitten vihdoin ja viimein saavat ensimmäistä kertaa lainauskorvausta myös e-kirjoista. [Eduskunnasta: Historiallista!] Tämä on oikea suunta, hyvä. Olen itsekin tehnyt tästä monta toimenpidettä. Tämä on todellakin oikea suunta, mutta korjattavaa kuitenkin jää.

Tässä kohtaa on nyt hyvä nostaa esille yleisten lainauskorvausten nosto vihdoin ja viimein sinne pohjoismaiselle tasolle, ja me tässä vertailussa ollaankin niitä peränpitäjiä. Arvoisat ministerit, suomalaisia tarinoita eivät kirjoita meille kuin suomalaiset kirjailijat, ja senkin takia pidetään huolta siitä, [Puhemies koputtaa] että jatkossakin näin tapahtuu. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja — hetkinen, nyt täytyy miettiä — Koponen, Noora. [Naurua]

11.02 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan eilen kuulimme huolestuttavia uutisia siitä, miten lasten fyysisen kunnan taso on kehittynyt ja mikä sen suunta mahdollisesti myös tulevaisuudessa on. Olen itse fysioterapeuttina tehnyt paljon töitä kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä kanssa, ja tematiikka on sikäli itselleni tuttu ja myös varsin lähellä sydäntä. On selvää, että liikkumisen tulisi olla normaali osa jokaisen lapsen elämää. Malli liikkumiseen ja aktiivisuuteen omaksutaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa, eli jo niinä vuosina, kun lapsi elää elämänsä ennen kuin peruskoulu alkaa. Tärkeää olisikin, että pystyttäisiin tukemaan jo perheitä, joissa on pieniä lapsia, siihen, että heillä on riittäviä mahdollisuuksia liikkuu.

Suomen harrastamisen malli on tärkeä, mutta kysyisin: millä tavalla voisimme vielä vahvemmin tukea sitä, että myös erityistä tukea tarvitsevat lapset ja sellaiset lapset ja nuoret, joilla on erilaisia tuen tarpeita, saataisiin vahvemmin tähän Suomen harrastamisen malliin mukaan, [Puhemies koputtaa] niin että myös heidän oikeutensa harrastaa tosiasiallisesti toteutuu?

Puhemies Matti Vanhanen: Koponen, Ari.

11.03 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos verrataan peruskoulun tuntimääriä eurooppalaiseen tasoon, niin Suomi on tässä jäljessä. Toki peruskoulun muun rakenteen pitäisi olla kunnossa, mutta voisiko tässä olla yksi ratkaisu ongelmiin?

Toisena, suomalaista koulutusta kehutaan vuolaasti, mutta mistä johtuu, ettei suomalais- ta koulutusta saada vietyä maailmalle niin, että saisimme siitä uuden vientituotteen?

Sitten, ministeri Andersson, sanoitte, että tämä koulutuksen kunnianpalautus on sitä, minkälaisia päätöksiä täällä eduskunnassa on tehty. Teillä oli hallitusohjelmassa kirjaus kolmiportaisen tuen uudistamisesta. Se olisi ollut varmasti yksi hallituskauden tärkeim- mistä uudistuksista, mutta se jäi pelkäksi sanahelinäksi — miksi näin? [Vasemmalta: Mi- ten niin?]

Puhemies Matti Vanhanen: Kiljunen, Anneli.

11.04 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Varhaiskasva- tuksen opettajien aloituspaikoista on ollut pulaa vuosikausia, ja tästä syystä kiitän nyt hal- litusta siitä, että lisää aloituspaikkoja on saatu. Ja toivottavaa on se, että tulevaisuudessa tä- hän asiaan kiinnitetään huomiota, koska varhaiskasvatus on oleellinen osa lasten ja nuor- ten hyvinvointia myös jatkos osalta.

Mutta haluan kiittää myös ministeri Anderssonia siitä, että totesitte esityksestä oppimi- sen tuen kokonaisuudistuksesta, kun lasten ja nuorten ja opiskelijoiden uupuminen ja mie- lenterveyspalveluiden tarve ovat kasvaneet ja tämä näkyy kouluissa, tämä näkyy varhais- kasvatuksessa ja oppilaitoksissa. Nyt on erittäin tärkeää, etteivät meidän oppilaat ja opis- kelijat ja nuoret uuvu jo opintoaikana, ja nyt on suuri huoli siitä, että tätä vastuuta siirre- tään hyvinvointialueille. Ja nyt kysyisinkin: kun kunnat ovat siirtäneet vastuuta hyvinvoin- tialueille ja nyt rajapinnassa keskustellaan siitä, mitenkä tätä hyvinvointia, kokonaisval- taista hyvinvointia, voitaisiin kehittää, mikä on teidän tämänhetkinen viestinne kuntiin?

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Tämä on ihan ajankohtainen kysymys tällä hetkellä, kun hyvinvointialueet perustetaan ja kunnat pohtivat omia roolejaan tässä rajapinnassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä vastauspuheenvuorot edustajille Huttunen ja Räsänen, sen jälkeen ministerit, ja sitten siirrytään puhujalistaan. — Edustaja Huttunen.

11.05 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan linja on näkynyt tällä vaalikaudella vahvasti koulutuspolitiikassa. Koulutuksen saavutettavuutta on parannettu lisäämällä koulutuspaikkoja ja ennen kaikkea perustamalla uusia koulutusohjelmia eri puolelle Suomea.

Tiedän, että ministeri Honkonen teki kovasti töitä myös tämän alueellisen opintolainahyvityksen eteen, ja asiahan kaatui nyt siellä hallituksen neuvotteluissa. Tiedän myös, että tuo Norjan mallin mukainen alueellinen kokeilu olisi tuonut uskoa ja toivoa mutta ennen kaikkea osaavaa työvoimaa Itä- ja Pohjois-Suomeen. Olenkin tehnyt tästä asiasta oman lakialoitteen ja haluan kiittää kaikkia 69:ää ihmistä, jotka allekirjoittivat tämän lakialoitteen, ja totta kai toivon, että aloite ehtisi edetä myös valiokuntakäsittelyyn. Mikäli kuitenkin näin ei käy, vetoan myös kaikkiin teihin kollegoihin, että seuraavaan hallitusohjelmaan kirjattaisiin tämä alueellinen opintolainahyvytys ja sitä edistettäisiin sitten siellä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

11.06 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Hallitus on omilla toimillaan myös lisännyt varhaiskasvatuksen paineita. Esimerkiksi varhaiskasvatuksesta tulee viestejä, että erilaisten suunnitelmien tekeminen lisää työtaakkaa, vie aikaa pois lapsilta — viimeisimpänä yhdenvertaisuussuunnitelma. Ja varhaiskasvatuksen maksuallennukset ovat sinänsä perheille tervetulleita, mutta uskon, että monet perheet olisivat arvostaneet vielä enemmän näidenkin resurssien ohjaamista sinne varhaiskasvatuksen laatuun. Kun samanaikaisesti sitten yksityisen varhaiskasvatuksen tukea ei vahvistettu samalla tavoin kuin tätä julkisen varhaiskasvatuksen, se on johtamassa lisää paineita näihin kunnallisiin päiväkoteihin.

On myös rehellisesti todettava se, [Puhemies koputtaa] että korkeakoulutettujen varhaiskasvatuksen opettajien palkat ovat kuopassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson.

11.07 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Aloitan tästä opiskelijoiden ja oppilaiden uupumisesta ja kasvu- ja opiskelurauhasta, mikä on erittäin tärkeä tema. Minusta se on asia, mikä pitää huomioida kaikessa tehtävässä koulutuspolitiikassa, ja silloin pitää myöskin olla valmis tekemään valintoja.

Me teimme esimerkiksi sen valinnan tällä hallituskaudella liittyen tämän toisen kotimaisen palauttamiseen pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa, että sitä ei viety nyt eteenpäin joutuksen siitä, että ylioppilaskirjoitusten vaativuutta oli juuri lisätty edellisen hallituksen päätösten seurauksena.

Mitä tulee perusopetuksen tuntimäärän lisäämiseen, on totta, että Suomessa on hyvin lyhyitä koulupäiviä verrattuna erittäin moneen muuhun maahan. Jos niitä halutaan pidentää, niin pitää toki huomioida sitten myöskin tämä hyvinvointi- ja uupumiskysymys tässä, että

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

se aika on pois esimerkiksi harrastuksista tai muusta. Ehkä itse kiinnittäisin enemmän huomiota siihen, että esimerkiksi OECD-vertailuissa Suomen koulutusjärjestelmään nostetaan esille huipputehokkaana, koska muut maat eivät saa sillä opetustuntimäärällä, mikä meillä on, niin huippuhyviä oppimistuloksia kuin mihin me ollaan täällä pystytty, ja siihen, että enemmän keskityttäisiin siihen, että annetaan opettajille mahdollisuudet keskittyä oman työnsä ytimeen, siihen perustyöhön, jotta se laadukas opetus voidaan jatkossakin turvata.

Mitä tulee kolmeportaiseen tukeen, tällä hallituskaudellahan on siis aloitettu tämä oppimisen tuen kokonaisuudistus säätämällä varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta, joka on ollut myöskin ammattilaisten ja eduskunnan edellyttämä muutos eli se, että oppimisvaikeuksien tuen tarpeen tunnistaminen pitää aloittaa jo varhaisissa vuosissa, jotta me saadaan tämä tukijärjestelmä toimimaan jo silloin ja se sitten seuraa lasta sinne perusopetuksen puolelle. Sen lisäksi meillä on nyt asiantuntijaryhmän tekemä selvitys siitä, mitä tarkalleen ottaen pitää tehdä lainsäädännössä ja toimintamalleissa tämän oppimisen tuen kokonaisuudistuksessa. Tämä asiantuntijaraportti on minulle luovutettu nyt tämän syksyn aikana. Siinä on 66 eri toimenpide-ehdotusta valmiiksi toimeenpantaviksi sitten ensi vaalikauden aikana.

Sitten lopuksi vielä tähän varhaiskasvatuksen kriisiin. Itse en usko, että tämä varhaiskasvatuksen työvoimapula on ratkaistavissa mitenkään muutoin kuin työoloja, palkkausta ja työehtoja parantamalla. Meillä on tämä työvoimapula nyt, kun on vielä kahdeksan vuotta jäljellä tähän uuteen henkilöstörakenteeseen. Jos me emme tee parannuksia työoloihin ja palkkaukseen, meille tulee varmasti puutetta myöskin esimerkiksi lastenhoitajista. Eli ei pelkkien pätevyysvaatimusten säätäminen tai muuttaminen tätä ongelmaa tule ratkaisemaan vaan se, minkälaista se työarki on niille ammattilaisille, jotka meidän kaikkein nuorimpien lasten kanssa työskentelevät. Olen itse kunnille yrittänyt ehdottaa tällaista 3+1-mallia, nopeasti käyttöön otettavaa, jossa palkataan lisää henkilöstöä joko yksikkökohtaisesti tai ryhmäkohtaisesti helpottamaan sitä arkea niille koulutetuille ammattilaisille, jotka siellä ovat.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Honkonen.

11.11 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Arvoisa herra puhemies! Tässä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko edellä jo kysyi kulttuurista, en silloin siihen ehtinyt vastaamaan. Minä pidän aika tärkeänä tässä kohtaa tätä suurta tapahtumastrategian valmistelua, suunnitelmaa, jolla tähtäämme siihen, että Suomi saisi enemmän kansainvälisiä suurta tapahtumia, jotka loisivat lisää työtilaisuuksia taiteen tekijöille ja myöskin monille muille eri alojen, kuten palvelualojen, ammattilaisille. Korona-aika toi tällekin sektorille ison kuopan, ja siitä ei ole vielä aivan toivuttu. Meidän pitää saada lisää näitä tapahtumia, isoja tapahtumia, joissa taidealan ammattilaiset voivat työllistyä ja joilla myös saadaan kansainvälisiä matkailijoita Suomeen. Tämä on tärkeä osa luovaa taloutta ja sen ympärillä toimivaa bisnestä, joka tuo hyvinvointia ja verotuloja Suomeen.

Mitä tulee alueellisiin korkeakoulupaikkojen lisäykseen, nyt on tehty merkittäviä lisäyksiä. Lähes jokaiseen korkeakouluun on tehty koulutusvastuiden laajennuksia ja aloituspaikkojen lisäyksiä tällä vaalikaudella. Se on osa sitä tavoitetta, jolla päästään suomalaisen osaamistason nostoon.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Kiitän kommenteista liittyen tähän kirjailijoiden e-lainauskorvaukseen. Tässä muun muassa edustaja Kilpi piti hyvän puheenvuoron, jossa nosti suomalaisen kirjallisuuden merkitystä, ja myös edustaja Gustafsson edellä korosti Yleisradion roolia suomen kielen, myös ruotsin kielen, meidän kansalliskieltemme, elinvoimaisuudessa. Pidän tätä tärkeänä. Jos me suomalaiset emme tee omilla kielillämme kirjallisuutta ja sitä lue, niin ei sitä tee mikään muukaan kansa meidän puolestamme. Sen takia kirjailijoiden toimeentulosta pitää pystyä huolehtimaan.

Edustaja Koponen kysyi Harrastamisen Suomen mallin jatkokehittämisestä. Tämä ollaan todellakin nuorisolakiin nyt kirjaamassa, ja taisi eduskunta sen jo käsitelläkin. Tämä on tärkeä asia: se kirjattiin sinne korostaaksemme sitä, että tällä on pysyvä asema. Tässä on kunnilla iso valta päättää tämän mallin mukaisen harrastustoiminnan järjestämisestä, mutta sen myötä kunnilla on myös iso vastuu. Ensi vaalikauden asia on kehittää tätä mallia niin, että varmistetaan, että se tavoittaa kaikki nuoret, erityisryhmät, jotka ovat haasteellisessa asemassa, mutta ennen kaikkea myös maaseudun lapset ja nuoret entistä paremmin.

Tässä oli äärimmäisen tärkeää keskustelua edelleenkin tästä varhaiskasvatuksesta. Tässä edustaja Rantanen nosti esille korkeakoulutuksen merkityksen. Nythän on niin, että tässä henkilöstömitoituksessa on sekä korkeakoulutettuja ammattilaisia että sitten lastenhoitajia, ja kaikilla on oma roolinsa henkilöstömitoituksessa. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä tarvitaan kaikkia henkilöstöryhmiä, niin sosionomeja kuin yliopistossa opiskeleita varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia. Haasteet, erilaiset sosiaaliset ongelmat, lasten parissa ovat jo varhaiskasvatusvaiheessa niin suuria, että myös korkeakoulutettujen asiantuntemusta tarvitaan paljon paljon entisaikoja enemmän sinne varhaiskasvatukseen.

Edustaja Kiljunen nosti esille todella tärkeän keskustelun kuntien tehtäväkentästä ja siitä, mihin muotoutuu kuntien rooli, joiden vastuulla ovat sivistys-, kulttuuri-, vapaa-aika-, nuoriso- ja liikuntapalvelut. [Puhemies koputtaa] On ensi vaalikauden iso haaste poliittiselle järjestelmälle, eduskunnalle, määrittää kunnan uusi rooli.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Laiho.

11.15 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Meillä käsitellään OKM:n budjettiluokkaa, ja on tosi ikävä huomata, että ministerit lähtevät pois salista, kun asian käsittely on kesken. No, se on priorisointikysymys tietenkin, mikä tämän eduskunnan merkitys on.

Täällä keskusteltiin varhaiskasvatuspulasta: huutava pula työntekijöistä, joka näkyy päivittäin monen perheen arjessa, kun lapsi pyydetään hakemaan aikaisemmin päivähoidosta. Kyllä tämä on kaukana koulutuksen kunnianpalautuksesta ja varhaiskasvatuksen kunnianpalautuksesta.

Myös peruskoulun tila on hälyttävä. Meillä valmistuu peruskoulusta luku- ja kirjoitus- taidottomia nuoria, joilla ei ole riittäviä eväitä toiselle asteelle. Tämän takia kokoomus haluaa tehdä peruskoulun kunnianpalautuksen, ja toivottavasti seuraavalla kaudella siihen voidaan satsata.

Täällä on tuotu esille hallituksen satsauksia koulutukseen. Valitettavasti hyvin moni niistä rahoista on määräaikaista. Ne ovat vain lyhytaikaisia rahoituksia, ja pitkäjänteisestä kehittämisestä ei ole kyse. Tai jos puhutaan oppivelvollisuusiän pidennyksestä, niin siihenkin on riittämättömästi rahaa.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella pitäisi olla riittävät perustiedot ja -taidot toisen asteen opintoihin. Jos perusta ei ole kunnossa, on nuorella todella haastavaa myöhemässä vaiheessa. Kokoomus on ehdottanut lisäsatsauksia perustaitojen vahvistamiseen sekä oppimisen tuen kehittämiseen peruskouluissa.

Vuodenvaihteessa on tulossa sote-muutos ja hyvinvointialueet ottavat sote-palvelut hoitaakseen, ja tässä yhteydessä myös oppilashuolto siirretään sivistystoimesta hyvinvointialueiden vastuulle. Tähän sisältyy monia huolia, ja niitä tuotiin jo asiantuntijakuulemisessa esille sote-lakia käsiteltäessä. Mutta hallituspuolueet eivät niitä kuulleet, vaan oppilashuolto heitetään hyvinvointialueen vastuulle. Sanottiin, ettei tämä vaikuta millään tavalla käytännössä, että kyse on hallinnollisesta muutoksesta. Nyt on kuitenkin käynyt esille, että oppilashuollon työntekijät eivät voi jatkossa enää käyttää kodin ja koulun välistä yhteydenpitokanavaa, Wilma-järjestelmää tai vastaavaa, mitä siellä käytetään. No, eikö pitänyt käydä niin, ettei mikään muutu? No nyt muuttuu: tulee uusi hallinnollinen raja koulun ja näitten oppilashuollon työntekijöiden välille.

Oppilashuollon työntekijät ovat osa kouluyhteisöä — pitäisi olla osa kouluyhteisöä ja tuoda yhteisöllisyyttä, olla osa sitä kouluyhteisöä. Ja vuorovaihtokeskustelun opettajien kanssa pitäisi olla jouhevaa, tiedonsiirron jouhevaa — ja nimenomaan sen takia, että pysytään tukemaan lasta ja nuorta hyvin varhaisessa vaiheessa ja näkemään ja havaitsemaan ne oppimisen haasteet ja tarttumaan niihin.

Täällä kysyttiin opetusministeriltä, millä tavalla he aikovat tämän Wilma-ongelman ratkaista, mutta ei saatu vastausta eikä saada nytkään, koska täällä ei näy ministereitä. [Jukka Gustafsson: Kyllä on ollut pitkään jo, puhuja ei ole nähnyt!] — Eivät jääneet tänne kuuntelemaan loppuun asiaa. [Välihuutoja]

Haluaisin lopuksi ottaa vielä esille tutkimuksen. Talousarvioesityksen mukaan tki-rahoitus on vähenemässä 110 miljoonalla eurolla. Jos me haluamme, että me saamme esimerkiksi EU-tukia tutkimuksiin, niin kyllä meillä pitää olla omaa tutkimusta. Myöskään korkeatasoinen syöpähoito ei tule tänne itsestään: me tarvitaan tutkimuksia tänne ja sitä kautta myös niitä uusimpia lääkkeitä. Kokoomus on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan, että Business Finlandin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta vahvistetaan 40 miljoonalla eurolla eikä toteuteta hallituksen esittämiä leikkauksia. Lisäksi vahvistaisimme yliopistollisten sairaaloiden VTR-tutkimusrahoitusta.

Lopuksi haluan nostaa tähän vielä esille kansallisen syöpästrategian, joka olisi tärkeää saada seuraavalla hallituskaudella eteenpäin. Sille tarvitaan tukeva lainsäädäntö ja ennen kaikkea tutkimustyön resursointia, mikä myös tässä hyvinvointialueuudistuksessa on huomioitava.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson.

11.20 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Lyhyesti voin vastata vielä liittyen tähän oppilas- ja opiskelijahuollon siirtoon ja näihin tietojärjestelmiin ja tietovarantoihin, joissa on siis työ käynnissä opetus- ja kulttuuriministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä, ja myöskin sitten tietoa, näkemyksiä pyydetään tietosuojavaltututulta. Minun tämänhetkinen käsitykseni on, että kunnat eli koulutuksen järjestäjät voivat myöntää käyttöoikeuksia näihin tietovarantoihin oppilas- ja opiskelijahuollon ammattilaisille myöskin jatkossa, kunhan kunta on määritellyt, mikä se tieto on, mikä heidän kuuluu sitten oman työnsä osalta tavoittaa. Eli mahdollisuuksia on kyllä. Tämänhetkisten tietojen mu-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

kaan ei näytä siltä, että tämä edellyttäisi mitään lainsäädäntömuutoksia, mutta tästä tullaan opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja Opetushallituksen kautta kyllä sitten viestimään.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Virta poissa. — Edustaja Kinnunen.

11.21 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun laajensimme oppivelvollisuuden, halusimme pitää kaikki mukana. Jatkossa on syytä keskittyä peruskoulun vahvistamiseen, perustaitojen oppimiseen, opettajien ja rehtoreiden hyvinvointiin ja toimivaan kolmiportaiseen tukeen.

Lukutaidon opetus on peruskoulun tärkeimpiä tehtäviä. Suomi on kansainvälisesti verrattuna edelleen lukutaidon kärkimaita, mutta lukutaidon taso on kuitenkin heikentynyt. Monilukutaitoon liittyvät vaatimukset ovat kasvaneet. Budjettiehdotus sisältää puolitoista miljoonaa euroa lukutaito-ohjelman toimeenpanoon. Myös muita satsauksia siihen on. Kun vahvistamme jatkossa peruskoulua, panostetaan myös laskutaitoon ja kirjoitustaitoon, mutta myös yrittäjyyden taitoihin.

300 000 euroa myönnetään Tekstin talon käynnistämiseen. Tekstin talon tarkoitus on koota kirjallisuuden alan toimijoita ja tukea tekstialan ammattilaisia. Talo tarjoaa toimintaedellytyksiä kirjallisuuden, kääntämisen, tulkkauksen, kritiikin ja tutkimuksen ammattilaisille.

Minäkin haluan kiittää kirjailijoiden e-lainauskorvauksesta, jota on jumpattu eduskunnassa pitkään, mutta ministeri Honkonen pestasi selvittäjän, joka osasi ratkaista asian. Kirjailijan elanto koostuu monista pienistä puroista, joista tämä korvaus e-lainauksista on tärkeä. Tulevalla kaudella yleinen lainauskorvaus kannattaa nostaa pohjoismaiselle tasolle.

Arvoisa puhemies! Jopa 40 prosenttia lapsista on hälyttävän heikossa kunnossa. Liikkumattomuus maksaa meille nyt miljardeja. Se aiheuttaa pahoinvointia, terveysmurheita ja onnettomuuksia. On hyvä, että tässä budjetissa kohdennetaan puolitoista miljoonaa euroa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman jatkamiseen. Liikuntatottumukset alkavat vakiintua jo varhain. Tarvitsemme koulujen liikuntapaikkoja, joihin lasten ja nuorten on helppo tulla. Luonteva paikka harrastaa ja liikkua on nimenomaan koulun yhteydessä. Iloitsen siitä, että esimerkiksi oman kotiseutuni Haapajärven Ståhlbergin koulun liikuntasali on päässyt liikuntapaikkojen rahoitus suunnitelmaan. Jäämme odottamaan sille ja kaikille koulujen liikuntatiloille myönteisiä rahoituspäätöksiä.

Arvoisa puhemies! Koronan seurauksena nuorten syrjäytymisen riski on kasvanut. Moni on lopettanut harrastuksensa. Kun hinnat nousevat, näin voi käydä yhä useammalle. Budjetissa kohdennetaan 180 000 euroa liikkuvan nuorisotyön edistämiseen ja laajentamiseen. On tärkeää, että kaiken kaikkiaan etsivän nuorisotyön resursseja turvataan jatkossa. Se on tärkeä osa laajennetun oppivelvollisuuden tukiverkkoa ja yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Budjetissa on monia yksittäisiä ilonaiheita. Ensi vuoden budjetissa myönnetään esimerkiksi Turun tuomiokirkon peruskorjaukseen neljä miljoonaa euroa. Kirkko seisoo keskellä kaupunkia ja kylää tänäkin päivänä. Se pitää yllä historiallisesti arvokkaita rakennuksia, arkkitehtuuria, ympäristöjä ja hautausmaita. Kirkko elää mukana elämän käännekohdissa ja kokoaa ja kannattelee, kun on vaikeaa. Kun yhteiskunnassa tapahtuu traagisia asioita, kirkkojen ovet ovat avoinna ja ihmiset löytävät tiensä yhteisiin tiloihin hiljentymään, laulamaan, keskustelemaan ja kuulemaan. Nyt panostamme Turun

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

tuomiokirkon remonttiin, että se voi täyttää tätä tärkeää tehtäväänsä. On hienoa, että pidämme historialliset rakennukset hyvässä kunnossa.

Tärkeänä pidän myös Oulun, vuoden 2026 kulttuuripääkaupungin, tukemista. Ensi vuodelle tätä tukea tulee 1,6 miljoonaa euroa. Sillä saadaan paljon hyvää aikaan. Tervetuloa Ouluun monenlaisen kulttuurin pariin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koskela.

11.27 Jari Koskela ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Koulutuspolitiikassa meillä ei ole varaa epäonnistua. Koulutus on se peruskivi, jonka päälle kansakuntamme menestys on perustunut, ja niin sen pitää olla jatkossakin. Valitettavasti koulutuksessa on tehty viime vuosina lukuisia epäonnisia valintoja, joiden takia Pisa-tuloksemme laskevat ja peruskoulunsa päättävistä aivan liian moni ei osaa edes lukea niin, että aidosti pärjäisi jatko-opinnoissa tai työelämässä. Oppilaita on pidetty käytännössä erilaisten uusien ja huonoiksi osoittautuneiden toimintamallien, kuten ilmiöoppimisen ja liiallisen inklusion, testikapaleina. Iso määrä peruskoulunsa päättäneitä, joista valtaosa on poikia, on siten joutunut yhteiskunnan pettäviksi.

Ensimmäinen askel parempaan olisi nyt luopua epäonnistuneista toimintatavoista, jotta ongelmaa ei enää pahennettaisi. Nyt kun sote-palvelut siirtyvät alueille, on kunnilla iso rooli varhaisessa puuttumisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä. Koulutuksessa onnistuminen on kenties merkittävin sosiaalisia ongelmia ennalta ehkäisevä toimenpide.

Hallituksen suurin koulutuspoliittinen hanke tällä kaudella on ollut oppivelvollisuuden pidentäminen ja maksuton toinen aste. Mielestäni tuo oli turha uudistus, sillä se ei ratkaise perimmäistä ongelmaa eli jo varhaisessa vaiheessa alkavaa syrjäytymiskehitystä ja peruskoulutuksen heikkenevää tilannetta. Toisen asteen maksuttomuus antaa lisää etua niille, joilla jo muutenkin menee hyvin. Tätä uudistusta vastustivat myös lukiodien rehtorit ja useat opettajat. Ymmärrän jonkinlaisen sosiaalipoliittisen hyödyn siltä kannalta, että toisen asteen pakollisuus pitää syrjäytyneitä ja syrjäytymisvaarassa olevia oppilashuollon piirissä vähän pidempään. Parempiakin ratkaisuehdotuksia tähän vaikeaan ongelmaan kuitenkin olisi ollut olemassa.

Oppivelvollisuusuudistus on ollut alusta lähtien alibudjetoitu. Oppivelvollisuuden pidentäminen asettaa erityisesti pieniä lukioita vaikeaan asemaan, kun kuntien pitää etsiä säästöjä lisääntyvän tehtävämäärän vuoksi. Käytännössä tämä tarkoittaa opetustarjonnan supistamista ja erikoiskurssien määrän vähentämistä. Tällaisilla toimilla voi olla pienempienkin lukiodien veto- ja pitovoimaa lisäävä vaikutus. Pienten kuntien kouluja ja lukioita pitää nyt puolustaa, kun niitä on vielä jäljellä. Lukiodien vaikeutuva tilanne vaikuttaa monin paikoin myös peruskouluihin. Maassamme on paljon yhteiskouluja, joissa lukio ja yläaste jakavat samoja tiloja ja opetushenkilöstöä.

Me perussuomalaiset olemme vaihtoehtobudjetissamme ja uudessa maaseutupoliittisessa ohjelmassamme esittäneet lähikoululisää jäljellä olevan kyläkouluverkon pelastamiseksi. Kyläkouluilla on kaiken lisäksi paljon muutakin kuin vain opetuksellista arvoa. Ne ovat kylien elinvoiman keskuksia, ja niiden lakkauttaminen tutkitusti kiihdyttää alueiden kuihtumista ja samalla myös maaseudun kuihtumista.

Arvoisa puhemies! Ilmiöoppimisen ja inklusion lisäksi perus- ja muussakin koulutuksessa on ongelmana liiallinen digitalisaatio. Kun etsitään syitä heikkeneville oppimistuloksille, digilaitteiden liiallinen käyttö nousee kaikissa selvityksissä ja opettajien kertomuk-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

sisä esiin. Älylaitteiden käytöstä on tutkitusti haittaa oppimiselle ja keskittymiselle. Budjettimietintöön jättämässämme vastalauseen lausumaehdotuksessa ehdotammekin, että hallitus selvittää mahdollisuuksia muuttaa perusopetusta kännykkä- ja älylaitevapaaksi. Uskon, että tällä toimella olisi oppimistuloksia ja hyvinvointia lisäävä vaikutus. Älylaitteisiin liittyy myös ongelmia siinä mielessä, että ne ovat tehneet koulukiusaamisesta entistä raadollisempaa. Tällaiseen nöyryytysväkivaltaankin me perussuomalaiset olemme esittäneet ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Koulutus on ensiarvoisen tärkeää, ja koulutautua kannattaa. Elinikäinen oppiminen on tämän päivän sanoja. En kuitenkaan ole aivan varma siitä, onko syytä asettaa liian korkeita tavoitteita korkeakoulutettujen määrälle. Ammattikoulutus ansaitsee kunnianpalautuksen. Koulutuspolitiikassa meidän pitää miettiä tarkemmin aitoja eri alojen erilaisia tarpeita. Kaikkien ei tarvitse eikä täydy olla maistereita tai tohtoreita, jokaisella on kyllä paikkansa tässä yhteiskunnassa. Kaikkein tärkeintä on nyt saada peruskoulutus kuntoon, jotta jokaiselle nuorelle on oikeasti aidot mahdollisuudet lähteä tavoittelemaan omia unelmiansa. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

11.32 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on varsin koulutusmyönteinen hallitus ollut ja hyvä kausi. Olemme voineet panostaa moneen tärkeään asiaan, ja toisin kuin ehkä edellinen puheenvuoronkäyttäjä painotti, minä kyllä painottaisin nimenomaan, että kyllä historiaan tulee jäämään tämä oppivelvollisuuden laajentaminen. Se on merkittävä teko koulutuksen tasa-arvon lisääntymiseen, ja uskon, että käy todellakin niin kuin täällä jo mainittiin, että mitä pitemmälle mennään tulevaisuuteen, sitä harvempi tätä enää jaksaa kritisoida, vaan varmasti nämä hyvät puolet siitä näkyvät.

Puhemies! Tulevaisuuteen on katsottava. Me tarvitsemme erilaisia investointeja, joilla luomme ja rakennamme hyvää tulevaisuutta, ja koulutus on tietenkin yksi tärkeä osa sitä. Koulutukseen kannattaa siis panostaa aina, ja toivon, että myös tulevina vuosina seuraavat hallitukset tulevat tämän arvovalinnan tekemään.

Itse näkisin, että kun mietitään näitä aloja, mistä kasvua tulevaisuuteen voidaan saada, nostaisin vahvasti esiin luovan talouden. Meillä on tietynlaisia ikään kuin isoja tarinoita, mitä nyt olemme jo kirjoittaneet, millä panostamme tulevaisuuteen. Yksi niistä on esimerkiksi täälläkin paljon keskusteltu tutkimus- ja kehitystyöhön panostaminen systemaattisella ohjelmalla. Yksi on tietenkin tämä vihreä siirtymä ja kaiken kaikkiaan ympäristöystävälliset tavat tehdä tulevaisuutta. Sitten itse nostaisin tähän isoksi tarinaksi myös rinnalle luovan talouden kaikenpuolisen tukemisen, koska näen, että sillä jos millä saamme elementtejä tulevaisuuden kasvuun.

Sehän, että panostamme esimerkiksi juuri kulttuuriin, lisää ihmisten henkistä hyvinvointia. Täälläkin on moneen kertaan sanottu, kuinka paljon näinä aikoina tarvitsemme henkistä huoltovarmuutta, kun korona on meitä iskenyt ja varmasti myös ikävät, julmat sota-ajat pistävät monen mielen matalaksi. Me tarvitsemme henkistä huoltovarmuutta, ja kulttuuri on mitä paras keino siihen. Sen lisäksi se luo kasvua, työllisyyttä ja alueille työpaikkoja, ja tätä kautta on erittäin tärkeää panostaa näihin asioihin tulevaisuuden nimissä.

Puhemies! Tähän loppuun puheenvuorossani haluan kyllä nostaa Yleisradion esiin: Kiihtä Jukka Gustafssonia, joka on hyviä puheenvuoroja täällä käyttänyt Yleisradion puolesta, ja haluan, että hän ei jää ainoaksi. Korostan, että esimerkiksi meillä sosiaalidemokraa-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

teilla on aina ollut tärkeää pitää Ylen puolta, ja näinäkin päivinä ymmärrämme, kuinka tärkeää on, että meillä on voimakas julkinen yhtiö, joka koetaan myös hyvin luotettavaksi. Sannon, että tämä kauhukuormaaja, mitä nyt sitten kokoomus sinne on yhdessä perussuomalaisten kanssa Pasilaan ja myös Tohloppiin ajamassa, on sellaista politiikkaa, jota en voi ymmärtää. Aiemmin kautta historian oli voimassa se, että yhdessä parlamentaarisesti sovittiin näistä asioista, että Ylen rahoitus turvataan. Todella en pidä hyvänä sitä, että vaikka kauhukuormuri tulee sitten sinne Tohloppiin ja vie lastenohjelmien tuotantoedellytykset ja muut luovan talouden tuotantoedellytykset. [Pia Lohikoski: Pidetään Pikku Kakkosen puolia kaikki yhdessä!] — Kyllä, juuri näin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

11.35 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä opetusministeri! Kokoomus pitää tärkeänä ja haluaa huolehtia siitä, että oppimisen perusta luodaan tulevaisuudessakin varhaisten vuosien aikana. Jokaisella lapsella pitää kokoomuksen mielestä olla oikeus osallistua varhaiskasvatukseen. Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kuitenkin edelleen muita Pohjoismaita jäljessä, vaikka positiivista kehitystä on viime vuosina tapahtunut. Meidän on edelleen pyrittävä nostamaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, jotta yhä useampi pääsee varhaiskasvatuksen piiriin. Nimittäin pedagogisesti laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa tutkitusti myöhempään koulupolkuun. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella voidaan tasata oppimiseroja ja varhaisessa vaiheessa myös tunnistaa oppimisvaikeuksia. Laadukas varhaiskasvatus edellyttää riittäviä resursseja, ja tämän takia varhaiskasvatuksen tasa-arvorahoitus on kokoomuksen mielestä vakiinnutettava. Kaksivuotinen esiopetus on toteutettava pysyvästi, ei pelkkänä kokeiluna, ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettava enemmän kuin mihin tämä vasemmistohallitus nyt tyytyy. Tavoitteenamme kokoomuksessa on laadukas varhaiskasvatus, johon osallistuu koko ikäluokka. Siksi lisäisimme varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen 30 miljoonaa hallituksen esitysten päälle.

Kokoomus haluaa, että jokainen nuori saavuttaa riittävät tiedot ja taidot myös toisen asteen opinnoissa. Vaikka meillä on maailman paras peruskoulu, valmistuu tällä hetkellä peruskoulusta edelleen oppilaita, joilla ei ole riittäviä perustietoja ja -taitoja toisella asteella opiskeluun. Ongelmiin on puututtava varhaisessa vaiheessa, ja vaikka täällä vihervasemmisto tänään on hehkuttanut, että nyt on opetuksen ja koulutuksen kunnianpalautus toteutettu, niin arki on toisenlaista. [Jukka Gustafsson: Suunta käännettiin teidän jäljiltänne! — Välihuutoja vasemmalta] Käykää, arvoisat vasemmistolaiset, katsomassa, minkälaista tuolla koulujen arjessa on. — Näyttää olevan puhe vaikuttavaa, vihervasemmisto huutaa ministeriäitiä myöten. Kouluissa valitettavasti arki osoittaa, että ei siellä niin hyvin mene kuin te annatte ymmärtää. [Jukka Gustafsson: Ongelmat tiedetään!]

Kokoomus haluaa vakiinnuttaa perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen tarkoitetut määrärahat. Tällä vahvistettaisiin perusopetuksen laatua sekä tasoitettaisiin oppimiseroja. Erityistä huolta herättää lasten ja nuorten heikentynyt lukutaito. Kokoomus haluaa vahvistaa perusopetusta pitkäjänteisesti. Näin turvataan myös opettajien mahdollisuus keskittyä työhönsä, lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tukemiseen.

Peruskoulu on ollut historiallinen innovaatio. Olemme tuudittautuneet siihen niin, että emme ole osanneet riittävän ajoissa puuttua siellä esiintyviin haasteisiin. Tarvitsemme ennakoluulotonta perusopetuksen uudistamista, jotta vahva osaamis pohja varmistetaan jo-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

kaiselle suomalaiselle lapselle ja nuorelle. Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustiedot ja taidot toisen asteen opintoihin. Jos perusta ei ole kunnossa, on siihen haastavampaa myöhemmässä vaiheessa puuttua. Lisäämällä vuosiviikkotuntien määrää saadaan lisää aikaa lapsille ja nuorille. Tämä tarkoittaa enemmän opetusta ja oppilaiden kohtaamista arjessa.

Yhtenä keskeisenä kehittämisen kohteena on oppimisen tuki perusopetuksessa. Valitettavasti oppilaat eivät saa tällä hetkellä riittävästi tarvitsemaansa tukea oppimiseen. Kokoomus on sitoutunut siihen, että oppimisen tukea on tarjolla yksilöllisesti ja oppilaan tarpeita vastaavasti. Tuen keinovalikoiman on oltava laaja siten, että myös tarpeellinen pienryhmäopetus on mahdollista — tästä puhuin tuossa debatissa.

Myös ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus vaativat pysyvää rahoitusta nykyisen hankerahoituksen sijaan. Tarpeet ovat pysyviä eivätkä sellaisia, että niitä voidaan vain hanke- rahoituksella tehdä.

Kokoomus on vahvasti sitoutunut myös nostamaan suomalaisten osaamistasoa. Haluamme pitää kiinni tavoitteesta, että vuoteen 2030 mennessä vähintään puolella nuoresta ikäluokasta olisi korkeakoulututkinto. Tämä edellyttää merkittäviä lisäpanostuksia aloituspaikkojen nostamiseksi pysyvällä määrärahalla.

Toisin kuin hallitus, kokoomus ei ole valmis tutkintojen halpuuttamiseen. Korkeakoulujen aloituspaikkoja nostettaessa on niihin varattava riittävä pysyvä rahoitus. Aloituspai- kkoja on kohdistettava yhdenvertaisesti siten, että niitä nostetaan erityisesti alueilla, joissa nuorten ikäluokat ovat suurimpia.

Arvoisa puhemies! Loppuun totean vielä liikuntatoimesta: Koronapandemia osoitti, kuinka tärkeää yhteiskunnan kantokyvyn kannalta on vahvistaa ihmisten hyvinvointia ja resilienssiä kulttuurin ja liikunnan keinoin, ja koronasta palautuminen edellyttää, että turvaamme nämä toiminnot jatkossakin. Suomessa on luotava ilmapiiri mutta myös mahdollisuudet ”saa liikkua” -elämäntavalle. Otetaan tämä ajattelumalli keskiöön yhdyskuntasuunnittelussa, kaikessa rakentamisessa, päiväkotien ja koulujen arjessa mutta myös työelämässä ja arjen liikkumisessa. Aloitetaan puheiden sijaan aidot toimet ensi kaudella.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

11.41 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies ja arvoisa ministeri! Nyt käsittelemme opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala ja tulevaisuudensuunnitelmia.

Tässä nyt nousee esille, on noussut esille jo pitkän aikaa, tämä lääkäri- ja hoitajapula, ja tämä lääkäripula on nyt pakko ottaa tässäkin esille, kun tuntuu, että niitä lääkäreitä ei kouluteta ihan tarpeeksi. Jotenkin tämä on aika yllättävää, että nyt soten aloittaessa on tilanteita, missä oikeasti lääkäreitä puuttuu monelta paikkakunnalta, ei välttämättä saada lääkäreitä yliopistollisiin sairaaloihin eikä saada lääkäreitä terveysasemille. Joudutaan tämmöisiä akuuttipäivystyksiä jopa lakkauttamaan, mikä on aivan hälyttävää, että terveysasemat eivät toimi, kun ei ole lääkäreitä, ollaan todella huolissaan. Onko tähän tämmöisiä keinoja, mitä nyt voitaisiin käyttää? Se lääkärikoulutus on kuitenkin tosi tärkeätä. Meillä Itä-Suomessakin koulutetaan lääkäreitä, ja jotenkin niitä koulutuspaikkoja voitaisiin varmasti lisätä. Totta kai oppilaitosten pitää itse hakea niitä, mutta eikö voisi ajatella, että valtion puolelta ruvettaisiin motivoimaan, että lääkäreitä koulutettaisiin enemmän?

Olin aika hämmästynyt, kun tutustuin tuohon aiheeseen, ja vähän Lääkäriliiton puolel- takin oli jossain vaiheessa otettu kantaa siihen tyyliin, että on vähän niin kuin kallista, jos

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Suomessa koulutetaan enemmän lääkäreitä, mutta minun mielestäni kyllä kallista on taval-
laan se, jos ihmiset jäävät hoitamatta, kun ei ole lääkäreitä saatavilla.

Toivoisin, että tähän lääkärikoulutukseen otettaisiin jotenkin kantaa ja ruvettaisiin miet-
timään, miten näitä lääkäreitä oikeasti saataisiin enemmän. Myös varmasti sitä ammat-
tialaakin pitää miettiä, että olisi houkuttavampaa sitten olla töissäkin siellä terveysasemien
ja muitten puolella. Tämä on semmoinen asia kyllä, mikä on ihan akuutti ja mikä pitää rat-
kaista nyt. Tuntuu, että nyt hyvinvointialueaikana piti olla, että tavallaan vähän parantuisi
lääkäriinpääsy, mutta jotenkin tämä nyt saattaa mennä vähän toisinpäin. Se lääkärikoulu-
tus on oikeasti iso ja tärkeä asia, ja se koskettaa varmasti ihan jokaista ihmistä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

11.43 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Aloitan ensin tästä inklusiosta, joka meil-
lä on ajettu tänne peruskouluihin silläkin seurauksella, että oppimistulokset ovat heikenty-
neet, ja kouluista kuulemme jatkuvalla syötöllä, miten rauhatonta siellä on. Jotenkin tun-
tuu välillä, että tämä on semmoinen sana, vähän kuin on ”hyvinvointivaltio”, että me ker-
romme, että se on todella hyvä juttu ja se on olemassa, vaikkei tosiasiaa se arjessa näkyi-
sikään. Itse katson kyllä, että tätä koko inklusiota pitäisi arvioida uudelleen. Ymmärrän
sen tausta-ajatuksen siinä, että kaikilla on mahdollisuus olla samassa paikassa, mutta itse
en hahmota tätä välttämättä hyväksi asiaksi.

Olen itse vammaisen lapsen äiti. Hän on käynyt erityiskoulua, ja onneksi kävikin, sillä
sen lisäksi, että hän sai siellä vertaistukea, hän sai kaikki ne muut palvelut, terapeuttien pal-
velut, tämän koulupalvelun, lääkäripalvelut ja niin edelleen, omasta koulustaan ja koulun
aikana. [Jukka Gustafsson: Se oli sitä hyvinvointivaltiota!] — Se oli sitä hyvinvointivaltio-
ta siihen aikaan, kun asiat järjestyivät, vaikka rahaa käytettiin vähemmän. — [Jukka Gus-
tafsson: On edelleen!] Tämän vuoksi haluaisin, että tätä pohdittaisiin. Ministeri Andersson
tässä totesi, että pienryhmiä ja erityisryhmiä tulisi toteuttaa kunnissa ja alueilla, jos niille
on tarvetta. Mutta kun niille on tarvetta mutta niitä ei toteuteta, niin jotenkin ajattelisin, että
asiaa täytyy sitten ratkoa muilla tavoin, jotta nämä asiat tulevat huomioituiksi.

Sitten liittyen ylipäättänsä peruskouluun: Kyllähän se on perin kummallista tämmöisenä
buumeri-kansalaisena, että meillä voi sieltä saada päättötodistuksen ilman luku- ja kirjoi-
tustaitoa. Nythän tähän on tuotu sitten oppivelvollisuuden pidentäminen, jolloin ajatel-
laan, että sitten on vielä aikaa. Mutta kun sieltä toiselta asteelta pitäisi tulla ammattilaisia,
niin ei siellä pitäisi olla enää aikaa miettiä tämmöisiä asioita. Ministeri Andersson myös to-
tesi omassa vastauspuheenvuorossansa, että tästä pidennetystä oppivelvollisuudesta ovat
hyötyneet, tutkimustuloksen mukaan, nimenomaan pienituloiset. No, näinhän se olisi kan-
nattanut alun perinkin toteuttaa, että nimenomaan sinne, missä ei ole mahdollisuutta rahal-
lisesti toiselle asteelle mennä ja lukioon mennä, olisi tämä kohdennettu, nimenomaan näi-
hin henkilöihin, kuten täältä oppositiosta esitettiin. Nythän se ongelma on, että siellä tieto-
jeni mukaan harkitaan myös tämmöistä, että ajokortit maksetaan nimenomaan tämän pi-
dennetyn ja maksuttoman toisen asteen osalta sellaisiin ammatteihin, joissa tarvitaan ajo-
kortteja. Sanoisin, että tämä on kyllä aika lähellä sosialismia, että valtio maksaa myös ajo-
kortit, niin mukavaa kuin se onkin.

Sitten, arvoisa puhemies, on pakko ottaa kaksi asiaa vielä.

Ensinnäkin tämä varhaiskasvatuksen kriisi: Siinä on varmasti monia tekijöitä täällä kau-
punkialueilla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Mutta haluan kyllä muistuttaa siitä, että

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

meillä on ollut viimeisen 11 vuoden aikana väestönkasvu tänne pääkaupunkiseudulle yli 180 000 henkilöä, siis yli 180 000. Terveystieteidenhuollossa se näkyy siten, että kun sinne ei ole rakennettu uusia sairaaloita eikä saatu sairaalapaikkoja, niin kahden litran ilmapalloon ei mahdu neljää litraa ilmaa. Sama koskee varhaiskasvatusta. Jos katsotaan Uuttamaata, niin noin 90 prosenttia, lähes 90 prosenttia, on vieraskielisiä, jotka vielä tarvitsevat kahta enemmän tukea palveluissa. Ja siltä osin myös tämä asia on syytä ottaa huomioon.

Viimeisenä nostan esiin kasvatuksesta perheen. Aika vähän on puhuttu tässä salissa perheistä. Me puhumme vain, että yhteiskunnan pitää tehdä sitä, yhteiskunnan pitää tehdä tätä. Kokoomus ilmoitti, että on saatava kaikki lapset varhaiskasvatukseen. Mutta haluaisin puolustaa kyllä perheitä. Mikä voi olla parempi paikka pienelle lapselle kuin oma koti, olla oman perheen kanssa silloin, kun se on lapsen edun mukaista. Tältä osin toivoisin, että me emme aivan nyt menisi sellaiseen sosialistiseen malliin, jossa kaikesta vastaa yhteiskunta, vaan että otettaisiin huomioon nämä ihmiset ja perheet myös, kun lapsista puhutaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Könttä poissa. — Edustaja Lohikoski.

11.48 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetissa on mukana useita vasemmistoliitolle tärkeitä koulutuksen ja kulttuurin panostuksia. Tällä hallituskaudella olemme panostaneet koulutukseen merkittävästi lisää kaikilla asteilla alkaen varhaiskasvatuksesta. Erityisen ylpeä olen oppivelvollisuusudistuksesta ja maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta, ja tämän nopeasta toteuttamisesta erityisen lämmin kiitos ministeri Anderssonille.

Olen iloinen, että valtiovarainvaliokunnassa pääitimme lisätä tällä kertaa lähes kaksi miljoonaa euroa lukutaitotyöhön. Lisäksi panostamme lasten oppimisvaikeuksiin puuttuvaan työhön.

Kohdensimme valiokunnassa tukea myös monille kansalaisjärjestöille ja naisjärjestöille.

Kulttuurikasvatukseen panostetaan tukemalla teatterien päiväkotijärjestelyjä ja kouluvierailuja miljoonalla eurolla. Meri-Lapin Teatteriyhdistykselle osoitimme 300 000 euron tuen, jolla pelastetaan uhan alla ollut Kemin teatteritoiminta. Tämä kohde nostettiin budjettiin nimenomaan vasemmistoliiton aloitteesta, ja kiitos muille hallituspuolueille, että saimme sille vastakaikua.

Taidetestaajat-toiminnan jatko varmistetaan myös miljoonalla eurolla. Näin jokainen Suomen kasiluokkalainen pääsee jatkossakin vuoden aikana yhdelle kahdelle vierailulle kulttuurilaitoksiin. Tässä kohtaa haluan kertoa, että oma kasiluokkalaiseni on tänä vuonna ollut mukana Taidetestaajien toiminnassa ja hän piti sitä hyvin mielenkiintoisena — jos näin teinin sanoja voi lainata.

Uutena kohteena kohdensimme Koulukinon toimintaan nyt 700 000 euroa, ensimmäistä kertaa, koulujen elokuva- ja medialukutaidon opetuksen tukemiseksi. Pidän tätä hyvänä avauksena. Tässä tuetaan myös suomalaista elokuvaa ja heidän tekijänoikeuksiaan.

Yksittäisistä pienemmistä lisäyksistä nuorille nostan esiin vielä Aseman Lapset ry:n näinä aikoina erityisen tärkeän liikkuvan nuorisotyön hankkeen Walkers on Wheels tukemisen.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kiinnitti huomiota myös korkeakoulupaikkojen alueelliseen riittävyyskysymykseen. Uudeltamaalta muutetaan enemmän pois muualle opiskelemaan. Uusi-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

maa on yksi yliopistomaakunnista, joissa on liian vähän yliopistojen aloituspaikkoja suhteessa uusiin ylioppilaisiin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin huoli myös siitä, vastaako varhaiskasvatuksen opettajakoulutus määrältään varhaiskasvatuslain mukaisiin tarpeisiin. Valiokuntamme pitää välttämättömänä, että varhaiskasvatuksen opettajien lisäaloituspaikat osoitetaan nyt sinne, missä varhaiskasvatuksen opettajista on suurin puute, ja valiokunnan asiantuntijakuulemisessa todetun mukaisesti varhaiskasvatuksen opettajapula on suurin muuttovoittoalueilla, aivan erityisesti pääkaupunkiseudulla. Uusien varhaiskasvatuksen opettajien lisäaloituspaikkojen kohdennus tulisikin siis tehdä Helsingin yliopistoon.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Honkosta lämpimästi e-lainauskorvauksesta ja hyvästä yhteistyöstä tämän suhteen. Kirjallisuuden alalla saimme valtiovarainvaliokunnassa talousarvioaloitteeni mukaisen lisäyksen Tekstin talon perustamiseen. Tässä oli mukana myöskin muutama muu kollega hallituspuolueista, kiitos heille. Lisäksi kun osoitimme Tekstin talon käynnistämiseen 300 000 euroa, tällä osoitamme heille tukea kirjallisuuden alan kokoavana toimijana toimimiselle sekä tekstialan ammattilaisten tukijana toimimiselle, ja he tarjoavat toimintaedellytyksiä kirjallisuuden, kääntämisen, tulkkauksen, kritiikin ja tutkimuksen ammattilaisille, ja tämä vahvistaa osaltaan myös lukutaitotyötä muun muassa koulujen kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Lisäksi osoitimme 200 000 euroa uutena avauksena myös Suomen sanataideopetuksen seuralle, joka tekee myöskin lukutaitotyötä ja yhteistyötä kirjailijoiden kanssa.

Lopuksi haluan mainita, että valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt useita kertoja huomiota Kansallisen audiovisuaalisen instituutin KAVIn toimintamenojen niukkuuteen. Saamiemme tietojen mukaan toiminta on ollut alusta lähtien aliresursoitua. Olemme tehneet tästä lausuman, että instituutin rahoitus pitää saada kestäväälle pohjalle.

Lisäksi toinen lausuma koskee Kansallisarkistoa, koska Kansallisarkiston kautta rahoitetaan myöskin yksityisiä keskusarkistoja, joiden toiminta on riippuvainen tästä rahoituksesta, ja haluamme varmistaa, että arkistot, jotka pitävät sisällään suomalaista kulttuuriperintöä ja historiaa, ovat jatkossakin avoinna tutkijoille ja kaiken tiedon tallentamiselle. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah poissa. — Ministeri Andersson, kolme minuuttia.

11.54 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä edustaja Rantasen puheenvuoroon vastata liittyen tähän inklusioon ja oppimisen tukeen, koska pidän tätä keskustelua erittäin tärkeänä.

Jos todetaan, että inklusio itsessään on asia, mistä pitäisi luopua, niin kysyisin sitten, että mikä se muu tapa on. Tälläkin hetkellä, siis jos on esimerkiksi vaikeasti vammaisia lapsia, totta kai heidän opetustaan voidaan järjestää kokonaan erityiskouluissa. Mutta jos puhumme tästä laajasta, siis joka viidettä oppilasta koskevasta oppimisen tuen järjestelmästä, niin siinä lähtökohta on ollut se, että myöskin ne lapset, jotka tarvitsevat tukea omaan oppimiseen, saivat sitä omassa lähikoulussaan. Jos valtio nyt tekisi linjauksen, jossa me esimerkiksi määräisimme, että kuntien pitää laittaa kaikki oppimisen tuen tarvetta omaavat oppilaat omille luokilleen, niin se tarkoittaisi viidesosaa kaikista peruskoulun oppilaista erityisluokille, erityiskouluihin. Minä en kerta kaikkiaan pidä tätä tarkoituksen-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

mukaisena ja olen valmis vakuuttamaan, että myöskään opettajat eivät pidä sellaista ratkaisua tarkoituksenmukaisena.

Sen sijaan syytä on korjata ne ongelmat, mitä nykyjärjestelmässä on — jossa siis lähtökohta pitäisi olla se, että mennään oppilaan tarpeen ja oppilaan edun mukaan. Jos pärjää yleisopetuksen ryhmässä, niin kuin hyvin monet meidän erityisen tai tehostetun tuen päätöksen saaneista oppilaista pärjäävät, sitten he opiskelevat yleisopetuksen ryhmissä ja pidetään ryhmäkoko kohtuullisena sekä huolehditaan siitä, että erityisopettajan tai koulunkäynninohjaajien työpanosta on saatavilla, kun opettaja sitä tarvitsee. Jos oppilas tarvitsee pienryhmäopetusta, silloin niitä ryhmiä pitää järjestää. Tällä hetkellä ongelma on se, että kunnat sanovat, että raha ei riitä näihin pienryhmiin. Siinä ei oppilaan etu ohjaa kuntien toimintaa riittävästi.

Siksi minun näkemykseni on ollut se, että tämä on se ongelma, mihin meidän pitää keskittyä, ja tämä pitää korjata vahvistamalla ihan lainsäädännönkin tasolla oppilaan oikeutta pienryhmäopetukseen mutta ennen kaikkea osoittamalla lisää resursseja oppimisen tuen kokonaisuudistukseen. Tämä ongelma ei korjaannu ilman sitä, ja jos me lähdetäisiin siitä, että meidän pitäisi alkaa siirtää viidesosa kaikista Suomen peruskoulujen oppilaista erityisluokille, niin se kuulkaas vasta maksaisikin ja paljon enemmän kuin se 200 miljoonaa, mitä minä olen esittänyt ensi kaudella osoitettavaksi tämän oppimisen tuen kokonaisuudistukseen. Eli tälle tasolle pitäisi pikkuhiljaa tässä keskustelussa siirtyä, jotta me puhumme oikeista ja samoista asioista.

Puhemies Matti Vanhanen: Yksi puheenvuoro ennen taukoa. — Edustaja Kemppi.

11.57 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Koronan oppi oli se, että moni asia jää tekemättä, jos päiväkodin ovet ovat kiinni, sairaalaan ei pääse tai peruspalvelut eivät toimi. Toisaalta sama tilanne on edessä osaajapulan myötä, joka vaivaa meitä jo tällä hetkellä. Laskeskelin yhteen eri alojen osaajapulatarpeita vuoteen 2030 mennessä, ja luku ylittää monta sataatuhatta uutta osaajaa. On selvää, että meidän on tehtävä ryhtiliike ja sovitettava yhteisestä maalista.

Olen varsin kiitollinen hallitukselle siitä, että se on lisännyt yli 12 000 aloituspaikkaa suomalaisiin korkeakouluihin kautta maan — se on varsin tärkeä viesti yhteiskunnalle siitä, että me teemme kaikkemme, että osaajia löytyy — ja tänään ministeri totesi, että niitä on pyydettyä lisätty myös pääkaupunkiseudulle. Erityisesti pääkaupunkiseudulla osaajapula on tälläkin hetkellä valtavan suuri. [Mari Rantanen: Samoin työttömien määrä!] Näen kuitenkin, että vuoteen 2030 mennessä on lisättävä vielä vähintään 20 000 korkeakoulujen aloituspaikkaa, ja tämän osalta kysyisinkin erityisesti tällä hetkellä vaaligallupeja johtavalta kokoomukselta: millä tavoin kokoomus on sitoutunut näiden aloituspaikkojen lisäämiseen ja tähän jatkuvaan suureen hyppyyn osaajien löytämiseksi?

Osaajapulan johtamista tulee myös kehittää. Suomeen tarvitaan parempi kokonaiskäsitys osaajapulan vakavuudesta ja alat ylittävistä kokonaisuudesta. Kysymys on totta kai myös opiskelukyvystä. Nimittäin jatkuvasti saamme viestiä, meillä on erilaisia huolia: mielenterveys, nuorten jaksamisen haasteet, jengiytyminen pääkaupunkiseudulla tai esimerkiksi äsken ministeri Anderssonin esiin nostama tosiasia siitä, että joka viides koulussa perusopetuksessa opiskeleva lapsi tai nuori on tuen tarvitsija. Tärkeintä on totta kai se, että me pystymme vastaamaan näihin ilmiöihin yksitellen mutta toki myös isossa kuvassa.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Pidän erittäin oleellisena sitä, että hallitus on tehnyt perhevapaauudistuksen, lapsistrategian ja nyt myös kansallisen lapsistrategiayksikön. Tämä perustetaan sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen valvomaan lapsistrategian eteenpäinviemistä, mutta näen, että siinä erittäin iso osa on myös opetus- ja kulttuuriministeriön tekemällä työllä, koska me tapaamme nämä lapset joka päivä peruskoulussa, varhaiskasvatuksessa, neuvolassa erilaisissa tuen muodoissa.

On hyvä, että budjetissa on kohdennettu tukea lasten ja nuorten perustaitojen kehittämiseen. Erityisesti nostan esiin kahden miljoonan lisäyksen lukutaidon kehittämiseen, Liikuvan varhaiskasvatuksen kokonaisuuteen puolitoista miljoonaa euroa, ja koulupoissaolojen ehkäisyyn kehitetty sitouttavan kouluyhteistyön malli vakiinnutetaan, ja siihen tulee nyt sitten tämä kahdeksan miljoonan euron rahoitus. Nämä ovat erittäin oleellisia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa. Täysistunto keskeytetään kansliatoimikunnan ja eduskuntaryhmien kokouksia varten, ja sitä jatketaan kello 16.00.

Täysistunto keskeytettiin kello 12.00.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytynyttä yleiskeskustelua pääluokasta 29. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kivisaari poissa, edustaja Kettunen poissa, edustaja Marttinen poissa, edustaja Hoskonen poissa, edustaja Adlercreutz poissa, edustaja Gustafsson poissa. — Edustaja Hänninen.

19.18 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Aluksi jälleen haluan kiittää tätä hallitusta koulutuksen kunnian palauttamisesta. Oppivelvollisuuden laajentaminen on tarkoittanut aidosti maksutonta toisen asteen koulutusta jokaiselle nuorelle. Tämä on monelle perheel- le tässä ajassa erittäin tärkeä taloudellinen tuki ja erityisesti nuorten yhdenvertaisuutta ja koulutuksen tasa-arvoa vahvistava uudistus. Enää yhdenkään nuoren ei tarvitse valita opiskelupaikkaa taloudellisin perustein, vaan jokaisella nuorella on sosioekonomisesta taustas- taan riippumatta aidosti samanlaiset lähtökohdat kouluttautua haluamalleen alalle. Tämä uudistus tulee jäämään historiankirjoihin, ja tällä uudistuksella vahvistamme osaamista ja myös työllisyyttä.

Olen iloinen myös siitä, että varhaiskasvatusmaksuja lasketaan nyt pysyvästi 70 miljoonalla eurolla. Sotaa pakenevien ukrainalaisten lasten tueksi hallitus kohdentaa myös erikseen varhaiskasvatukselle 60 miljoonaa euroa. Varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus, ja vasemmistoliiton pitkän linjan tavoite on maksuton varhaiskasvatus, johon tämä on yksi askel. Maksujen alentaminen lisää myös työnteon kannustimia ja parantaa pieni- ja keskituloisten perheiden toimeentuloa, mikä on erittäin tärkeää tässä ajassa, jossa inflaatio nostaa arkielämisen kustannuksia dramaattisesti. Ihmettelen kovasti sitä, että perussuomalaiset aikaisemmin kritisoivat tätä varhaiskasvatusmaksujen alentamista omista puheenvuoroissaan, vaikka kyseessä on toimi, jolla tavallisten suomalaisten taloudellista tilannetta helpotetaan.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Tärkeää on, että ammatillisen koulutuksen pysyvää perusrahoitusta myös korotetaan nyt 50 miljoonalla eurolla ja oppivelvollisuuden laajentamisen ja maksuttoman toisen asteen asteittaista toimeenpanoa jatketaan. Aiemmin päätetyn mukaisesti hoitajamitoituksen muutokseen vastaamiseksi lähihoitajien koulutukseen varataan ensi vuodelle 30 miljoonaa euroa, ja valtionosuusrahoitteiseen työvoimakoulutukseen esitetään 7,8 miljoonan euron lisäystä, jolla voidaan kouluttaa 700 uutta hoiva-avustajaa vuosina 2023–2024. Kaikkiaan tavoitteena on tuhannen uuden hoiva-avustajan kouluttaminen työvoimakoulutuksena vuosien 22–24 aikana. Tämä on hyvä asia, ja toivon, että myös Koulutuskeskus Brahe saisi vihdoinkin lähihoitajakoulutuksen järjestämisluvan, sillä alueemme väestö ikääntyy ja lähihoitajista on myös meidän alueellamme huutava pula.

Arvoisa puhemies! Tässä vaikeassa ajassa on tärkeää, että opiskelijoiden taloudellista tilannetta ja arkea yritetään helpottaa. Opintotuen tuloarvoja korotetaan 50 prosentilla ja opiskelijoiden ateriatukea korotetaan 25 senttiä ateriala kohden. Myös opintorahan huoltajakorotukseen ehdotetaan 10 euron nostoa kuukaudessa vuoden 2023 ajaksi. Nämä voivat kuulostaa pieniltä panostuksilta, mutta ovat sitäkin tärkeämpiä erittäin pienillä tuloilla sinnitteleville opiskelijoille. Tietysti parasta olisi, jos pystyisimme löytämään yhteisymmärryksen riittävän perusturvan käyttöönottamiseksi myös opiskelijoille, joista suurin osa tällä hetkellä joutuu nostamaan lainaa syödäkseen ja elääkseen.

Hallitus jatkaa pitkäjänteistä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen vahvistamista. Panostuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan siis jatketaan. Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteen vuoteen 2030 mennessä. Valtion t&k-toiminnan rahoituksen kokonaissummaksi vuonna 23 arvioidaan 2,4 miljardia euroa. Summa sisältää hallituskaudella aiemmin päätetyt, merkittävät panostukset yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sekä Suomen Akatemian rahoitukseen.

Arvoisa puhemies! Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan noin 77 miljoonaa euroa, ja lasten ja nuorten harrastustoimintaan ehdotetaan aiempien päätösten mukaisesti 14,5 miljoonaa euroa. Niin kutsuttu Suomen malli tuo lisää harrastuksia lasten ja nuorten koulupäivän yhteyteen, ja tarkoituksena on, että harrastukset valitaan koulun oppilaiden toiveita noudattaen. Tämä edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sarkomaa poissa, edustaja Kauma poissa, edustaja Ovaska poissa, edustaja Kilpi poissa, edustaja Eestilä poissa. — Edustaja Mattila.

19.23 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella on näkynyt vahva alueellinen ajattelu koulutuspolitiikassa. Koulutuspolitiikka on voimakas väline vaikuttaa alueiden elinvoimaan, sillä se lisää osaavan työvoiman saatavuutta juuri siellä, missä sitä tarvitaan. Osaava työvoima on yritysten ja elinkeinoelämän kannalta elintärkeä menestymiskysymys.

Erityisesti keskustalaisten tiede- ja kulttuuriministerien työtä on helppo kehua. Uusia ammattikorkeakoulu- ja korkeakoulupaikkoja on lisätty tuhansia eri puolille maata. On myös avattu uusia yliopistokoulutuksia, kuten psykologikoulutus Oulun yliopistoon. Se tulee vastaamaan suureen ammattilaispulaan, mikä vallitsee mielenterveyskentällä Pohjois-Suomessa. Tutkittu tosiasia on, että opiskelupaikalla ja työelämään sijoittumisella on yhteys.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Parhaillaan raivoava sota Ukrainassa on vaikuttanut myös Suomeen ja sen osiin eri tavalla. Kun Venäjän raja meni kiinni, muuttui alueen elämä merkittäväällä tavalla. Haastavassa ajassa hallitus luottaa osaamisen ja tutkimuksen voimaan. Hallituksen linja kertoo jälleen vahvasta aluepoliittisesta tahdosta. Tukitoimia kaipaavaa itäistä Suomea vahvistetaan myös koulutuksen keinoin. Opiskelijapaikkoja lisätään vetovoima-aloille itäisen Suomen korkeakouluihin osaajapulaan vastaamiseksi sekä osaamis- ja koulutustason nostamiseksi. Yhteensä itäiseen Suomeen osoitetaan kymmenen miljoonaa euroa kohdennettavaksi korkeakoulujen aloituspaikkoihin, tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen ja korkeakoulujen kykyyn houkutella kansainvälisiä opiskelijoita.

Aluepoliittista ajattelua toivoisi myös toisen asteen opiskelupaikkoihin muualle Suomeen. Kauttaaltaan Suomessa on kova pula hoitajista, ja yksi keino ratkoa hoitoalan kriisiä on lisätä lähihoitajakoulutusta. On selvää, että hoitoalalla täytyy lisätä eri tavoilla pitovoimaa, jotta alanvaihtajat vähenisivät. Eläköityminen hoitoalalta tapahtuu kohta rysäyksellä, joten uusia hoitoalan ammattilaisia tarvitaan ihan selvästi. Siksi olemme Pohjois-Pohjanmaalla ymmällämme, ettei opetusministeri ole kuullut Raahen seutukunnan ja alueen elinkeinoelämän viestintää tarpeista saada koulutuksen järjestämislupa maanrakentamis- ja lähihoitajakoulutuksille. Työelämätoimikunta katsoo asiaa kapeasta näkökulmasta, mutta ministeriössä olisi niin haluttaessa mahdollisuus laajempaan kokonaisarvioon tilanteesta. Olemme pettyneitä, ettei siellä ole halua kuunnella alueiden ja elinkeinoelämän tarpeita.

Arvoisa puhemies! Talousarvioesitys vuodelle 23 jatkaa koulutukseen ja kulttuuriin panostamista. Tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Niin ikään halutaan vahvistaa kulttuurin ja taiteen keinoin tapahtuvan luovan työn tekemisen edellytyksiä ja osallisuutta.

Tämä hallitus jatkaa Sipilän hallituksen aloittamaa varhaiskasvatusmaksujen alentamista. Samalla korotetaan myös yksityisen tuen hoitolisää. Nopeasti kohoavien elinkustannusten aikana nämä ovat varmasti tervetulleita kädenojennuksia lapsiperheille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie poissa, edustaja Kankaanniemi poissa, edustaja Hopsu poissa, edustaja Junnila poissa, edustaja Laakso poissa, edustaja Lundén poissa, edustaja Reijonen poissa, edustaja Rantanen poissa, edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Holopainen, Hanna.

19.27 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella on aloitettu koulutuksen kunnianpalautus, ja tämä hallitus onkin lisännyt yhteensä miljardi euroa eri koulutusasteille. Koulutukseen investointi on investoimista tulevaisuuteen, elinvoimaisuuteen, kilpailukykyyn sekä yhteiskunnan kriisinkestävyyteen. Meidän on varmistettava, että kaikki pidetään mukana. Vahva talous pohjautuu korkeaan osaamistasoon. Vaikka tällä kaudella korjaustoimia on tehty paljon, aiempien hallitusten koulutusleikkausten jälki näkyy valitettavasti vielä pitkään. Tämän todistavat muun muassa tilastot suomalaisten nuorten lukutaidosta. Lukutaidon taso on heikentynyt 2000-luvulla, ja heikkojen lukijoiden osuus on lähes tuplaantunut kymmenessä vuodessa. Suomessa onkin yhä enemmän nuoria, joiden lukutaito peruskoulun jälkeen ei riitä opiskeluun ja yhteiskunnassa toimimiseen, ja he ovat vakavassa riskissä syrjäytyä. Näiden nuorten kohdalla lyhytnäköinen valtiontalouden tasapainottaminen on ollut varsin kohtalokasta. Näiden nuorten kohdalla emme ole pystyneet toteuttamaan heidän oikeuttaan saada riittävää tukea kasvuun ja oppimiselle.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Arvoisa puhemies! Osaamiserojen kaventaminen onnistuu vain, mikäli oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja oppimisen tukeminen pystytään toteuttamaan nykyistä paremmin. Oppimiserojen kasvun taustalta löytyvät myös kasvaneet erot hyvinvoinnissa ja toimeentulossa, joten toimia tarvitaan usealla eri sektorilla. Tämän hallituksen toteuttama Oikeus oppia -ohjelma on etsinyt ratkaisuja ja hyviä käytäntöjä esi- ja perusopetuksen tasarvon ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi. Kaikkein tehokkainta tuki on silloin kun sitä on tarjolla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ohjelma onkin sisältänyt muun muassa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun sekä rahoitusta joustavan alkuopetuksen pilotoinnille. Mitä pidemmälle oppilas joutuu pinnistelemaan ilman riittävää tukea, sitä enemmän siitä on haittaa hänen itsetuntonaan ja opiskelumotivaatiolleen. Laadukas varhaiskasvatus onkin aivan avainasemassa, jotta saamme parannettua oppimistuloksia jatkossa.

Tämä hallitus on toteuttanut historiallisen oppivelvollisuus uudistuksen ja toisen asteen maksuttomuuden. Nyt oppivelvollisuuden piirissä aloittaakin jo kolmas ikäluokka. Ensimmäisten tulosten perusteella uudistus on onnistunut vähentämään koulupudokkuutta. Tällä hetkellä kun inflaatio ja energian hintojen nousu kurittavat pienituloisia perheitä, on monelle perheelle varmasti helpotus, että toisen asteen opiskelu on maksutonta.

Muita tällä hallituskaudella toteutuneita parannuksia ovat muun muassa ammatillisen koulutuksen rahoituspohjan vahvistaminen, lukion laatu strategia sekä lukio-opiskelijoiden oikeus tukiopeukseen. Jatkossa toimia tarvitaan myös lisää. Erityisen tärkeää on toteuttaa oppimisen tuen järjestelmän kokonaisuusuudistus sekä löytää entisestään uusia keinoja koulutukseen liittyvien alueellisten ja sosiaalisten erojen kaventamiseen.

Arvoisa puhemies! Paljon riippuu kuntien kyvystä rahoittaa laadukasta koulutusta ja panna lasten ja nuorten hyvinvointiin. Valiokunta onkin mietinnössään nostanut esiin valtionosuusjärjestelmän ja kuntarahoituksen uudistustarpeet. Meidän on syytä olla syvästi huolissamme nuorten hyvinvoinnista. Yhä useampi nuori kärsii mielenterveysongelmista tai kokee henkistä kuormitusta. Koronarajoitukset ovat jättäneet jälkensä nuorten hyvinvointiin. Nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta sekä nuorten harrastusten tukeminen tarvitsevat rahoitusta tulevina vuosina. On tärkeää, että valtion rahoituksella huolehditaan nuorille suunnattujen palvelujen alueellisesta yhdenvertaisuudesta. Niiden saatavuus ei saa olla riippuvaista yksittäisen kunnan taloudellisesta tilanteesta.

Arvoisa puhemies! Taiteella ja kulttuurilla on merkittävät vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin, ja onkin tärkeää tukea laajasti lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua taide- ja kulttuuriharrastuksiin.

Liikkumattomuus maksaa yhteiskunnalle vuosittain yli kolme miljardia. Liikunnallisen elämäntavan perusta luodaan jo lapsuudessa. Onkin erinomaista, että valiokuntatyössä on haluttu varmistaa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman jatkuvuus.

Arvoisa puhemies! Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen mukaan yksityinen sektori kattaisi menoista kaksi kolmasosaa ja julkinen sektori yhden kolmasosan. Vaikka viime vuosina rahoitus on ollut hienoisessa kasvussa, kasvu ei ole vielä riittävää, jotta pääsisimme tuohon tavoitteeseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

19.33 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tänä päivänä käymme keskustelua nimenomaan täältä opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta, ja täällä aamusella tai aamupäi-

vällä, kun täysistunto alkoi, kuulin jaoston puheenvuoron. Minä olen oikein tyytyväinen siitä, että näistä niin sanotuista joululahjarahoista ja niistä eduskunnan päätettävistä oli kohdistettu lukutaitoon ja kulttuuriin. Nuori Yrittäjyys -hanke sai lisää rahoitusta, ja sitten nämä erilaiset, muun muassa museotoiminta, kuten Muisti-museo, saivat tämmöistä tukirahaa, ja se on erittäin hyvä. Nämä ovat kuitenkin sellaisia. Täällä oli paljon muitakin, eli tässä nyt vain mainitakseni, eli kiitos hyvästä työstä jaoston väelle. Toisaalta voi sanoa, että myös sivistysvaliokunnan ääni on siellä kuulunut.

Suomessahan on yleensä korkea koulutustaso ollut, ja meillä on hyviä tuloksia. Meillä ovat Pisa-tuloksetkin olleet tosi hyviä. Nyt on kuitenkin näkyvissä, että meillä oppimistulokset ovat heikentyneet. On arvioitu, että joka kahdeksas nuori valmistuu perusopetukselta ilman perustaitoja eli kirjoitus-, luku- tai laskutaitoa, ja se on kyllä erittäin vaarallista, jos ajatellaan, että meillä on tavoitteena jatkuva oppiminen ja myöskin se, että nuoret pääsisivät myöskin eteenpäin, suorittaisivat joko ammattitutkinnon, ammatillisen koulutuksen tai sitten lukion ja siitä sitten korkeakoulutukseen, kun tavoitteena on kuitenkin 50 prosenttia korkeakoulutettuja tulevaisuudessa. Se on aika haastavaa, koska jos meillä on tällainen tilanne, että joka kahdeksannella ei ole niitä perustaitoja, niin ei niitä siellä seuraavalla tasolla sitten pystytä kuitenkaan korvaamaan ja korjaamaan.

Lisäksi nämä hyvinvointiongelmien: On arvioitu, että noin 20 prosentilla on mielenterveysongelmia. 5 prosenttia on näitä nepsy-nuoria — eli neuropsykiatrisia ongelmia — ja sitten on vielä näitä oppimisen vaikeuksia arvioitu 20 prosentilla. Nämähän saattavat kietoutua myös toisiinsa, eli siinä mielessä nämä prosentit ovat tässä vähän turhia luetella, koska nehan kietoutuvat toisiinsa. Jos on ihmisellä ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta, niin kyllä siinä vaikeaa on sitten oppiakin, ja samoin näissä neuropsykiatrisissa ongelmissa, joista sanon, että ne ovat vasta jäävuoren huippu, kun 5 prosenttia on löydetty ja saatu diagnoosi. Onneksi meillä ovat kehittyneet tutkimukset ja myös hoidot, mikä on sinänsä hyvä.

Kysyin myöskin Pohjanmaan luokanopettajilta, mitkä olisivat sellaisia pointteja, mitä haluaisitte nostaa täällä eduskunnan käsittelyyn, mitä opettajat nyt toivovat. He toivovat nimenomaan työrauhaa. He toivovat, että he voisivat keskittyä oppimisen tukemiseen ja opettamiseen. Kaikki tällaiset hankkeet ja byrokratian lisääminen, mitkä liittyvät esimerkiksi siihen, jotta saa tällaista oppimisen tukea: kun on kyllä erilaisia tasoja ja erilaisia palveluja tähän oppimisen tukeen mutta se on aika byrokratian takana, niin siitä syystä he toivovat, että he saisivat nyt keskittyä nimenomaan siihen opettamiseen. Toinen sitten, mitä he toivovat, on tämä: oppimisen tuki. Tämähän on niin, ministeri Anderssonkin on tunnistanut ja tunnustanut sen, että ihan pitkälle ei vielä päästy tämän hallituksen aikana, pitää jatkaa ensi kaudella, ja kyllähän tämä oppimisen tuen järjestelmä on se, mihin meidän pitää tulevaisuudessa erityisesti paneutua.

Opettajilta tulee myös sellainen viesti, että tällaista moniammatillista tukea tarvittaisiin enemmän, eli juuri kun on joitain ongelmia, niin sitten nämä tulevan hyvinvointialueen osajat pitäisi olla mukana, kuten sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaiset, mistä sitten seuraakin se huoli, miten me pystymme aivan varmasti korvamerkitsemään koulupsykologit, -kuraattorit, kouluterveydenhoitajat sinne kouluihin oppilaitten lähelle, kun tilanne on se, että myös työikäisillä on valtava tarve näistä samoista asiantuntijoista. No, me pyrimme tietysti siihen tuolla alueilla.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjettihan oli tällainen, voi sanoa, että siellä on tällainen sivistysmiljardi. Me halutaan vahvistaa varhaiskasvatusta ja sen laatua, nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, me halutaan lisätä varhaiskasvatuksen ammattilaisia, niiden

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

aloituspaikkoja, me halutaan vahvistaa perusopetuksen laatua ja tasata näitä oppimiseroja, ja sitten tavoitteena on tällainen osaamistakuu, eli perustiedot ja -taidot pitäisi olla jokaisella perusopetuksen lopettavalla, päättävällä, eli juuri sitä opetuksen laatua pitäisi saada nousemaan. Sitten meillä on tietysti tavoitteena, että lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta vahvistetaan. Myös työikäisten osaamistasoa halutaan nostaa, ja tämä jatkuvan oppimisen järjestelmän kehittäminen jatkokoon. Tki-panostukset ovat myös meidän vaihtoehdotbudjetissamme. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Hanna.

19.38 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä hetken tuota äsken kesken jäänyttä puheenvuoroa.

Tosiaan vielä näistä t&k-panostuksista. Tarvitsemme siis toimia sekä julkisen että yksityisen rahoituksen kasvattamiseksi, ja onkin tärkeää, että eduskunta on hyväksynyt lakialoitteen, jolla pystytään kannustamaan yrityksiä lisäämään näitä t&k-investointeja mahdollistamalla menojen verovähennys.

70 prosenttia yrityksistä kokee tällä hetkellä pulaa osaavasta työvoimasta, ja osaaajapula onkin tällä hetkellä keskeisin uhka meidän talouskasvulle ja kilpailukyvyyn kehitykselle. Tavoitteena on, että vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon, ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi on laskettu tarvittavan noin 100 000 uutta korkeakoulututkintoa sekä uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän kolminkertaistamista vuoteen 2030 mennessä. Korkeakoulutettujen määrä on kasvanut toivottua hitaammin, ja tavoitteeseen pääseminen edellyttää jatkossa pitkäjänteistä yli vaalikausien ulottuvaa suunnitelmaa aloituspaikkojen lisäämisestä. Eduskunnan valiokuntatyössä on noussut esiin erityisesti ammattikorkeakoulun merkitys ja tarve ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen lisäämiselle. Asiantuntija-arvioiden mukaan ammattikorkeakoulutuksen kysyntä tulee kasvamaan tulevaisuudessa työelämässä eniten.

Hyödyntämätöntä elinvoiman potentiaalia löytyy runsaasti myös luovilta aloilta, ja on tärkeää, että luovien alojen edistämiseen on nyt panostettu. Tulevalla vaalikaudella on tärkeää laittaa toteutukseen kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän raportin ehdotukset. Työryhmä on ehdottanut muun muassa, että vuoteen 2027 mennessä nostetaan taiteen ja kulttuurin budjettirahoitus yhteen prosenttiin talousarvion menoista.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kiittää panostuksista itäisen Suomen elinvoimaan tässä poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa rajaseutua on kovasti kuritettu maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi. Vuoden 2023 budjetissa itäisen Suomen osaamistason nostaminen kymmenen miljoonan euron lisäpanostuksella alueen korkeakoulujen aloituspaikkojen kautta on erittäin tervetullut panostus.

Valiokunta ansaitsee myös kiitokset 100 000 euron lisärahoituksesta Sodan ja rauhan keskus Muistin näyttelytoiminnan kehittämiseen. Nyt jos koskaan on tärkeää lisätä ymmärrystä rauhan ylläpitämisen tärkeydestä, ja suosittelenkin lämpimästi ihan jokaiselle tässä salissa vierailua Mikkelissä ja Muistissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

19.40 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Holopaisen hyvästä puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Tuo Sodan ja rauhan keskus Muisti on kyllä mielenkiintoinen käyn-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

tikohde, niin että suosittelen kaikille käymistä. Se on niin loistavasti toteutettu. Kiitos siitä, ja kiitos, että se sai lisää tässä rahaa.

Toinenkin syy, miksi otin puheenvuoron tähän, oli nimenomaan edustaja Holopaisen hyvä puheenvuoro. Nostitte esille ammattikorkeakoulut. Ammattikorkeakouluillahan on valtavan suuri merkitys, koska meillä on kaksi isoa tavoitetta — toinen on se, että 50 prosenttia pitäisi olla korkeakoulututkinnon suorittaneita, ja sitten on tämä neljän prosentin tki-osuus bkt:stä — ja molempiin näihin tarvitaan ammattikorkeakouluja. Todellisuus on, että perusrahoitus on nyt valitettavasti laskenut vuosien aikana. Siihen varmasti on monikin hallitus syyllinen, niin että se ei ole nyt ainoastaan joku yksi hallitus, mutta sanoisin, että ammattikorkeakoulujen perusrahoitus on nyt kyllä korjattava tulevaisuudessa. Jos me lähdetään siitä, että me halutaan se 50 prosenttia korkeakoulututkinnon suorittaneita, niin ammattikorkeakouluilla on nimenomaan sitä ammatillisesti painottunutta korkeakoulututkintojen antamisen mahdollisuutta, ja se on tuiki tärkeää, kun ajattelee tätä kohtaanto-ongelmaakin, mikä meillä on. Meillä on työvoimapula, mutta sitten meillä on myös työttömiä, ja meidän pitää osaamisen tasoa saada nostettua.

No sitten näistä alueellisista: Siitä antaisin nyt kyllä hallitukselle pyyhkeitä, kun lähdetään tästä alueellisesta. Täällä edustaja Holopainen kiitteli kyllä Itä-Suomen saantoja, mutta kyllä Etelä-Pohjanmaa, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, on kärsinyt aloituspaikoissa. Versus siihen, mitä meillä on nuoria, siihen ikäluokkaan nähden, meillä on prosentuaalisesti kaikkein vähiten näistä alueista aloituspaikkoja.

No tietenkin aloituspaikkoja tarvitaan sitten muuallekin ja muillekin aloille, ja tarvitaan myös tiedekorkeakoulupaikkoja, ja yksi näistä on varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikat.

Sitten yksi vielä sellainen kehitettävä kohde on kyllä lukiokoulutus, koska jotta meillä säilyy koko Suomessa mahdollisuus lukio-opetukseen ja -koulutukseen, me tarvitaan saatavuuden varmistamista ja saavutettavuuden varmistamista. Siihen, miten se sitten järjestetään, että kaikilla on siihen mahdollisuus, kyllä pitää ensi kaudella paneutua tiiviisti. Ja sitten rahoitus: kunnat maksavat siitä suurimman osan.

Vielä haluan sanoa jatkuvan oppimisen järjestelmästä, että se jäi täysin kesken. Meidän on tehtävä siihen, kuka järjestää, kuka tuottaa, ketkä maksavat, mikä on omavastuuosuus opiskelijalla itsellä ja mitkä ovat opintososiaaliset edut. Jatkuvan oppimisen järjestelmä vaatii remontin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Hanna.

19.43 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen:

Kuten edustaja Risikko tuossa hyvin mainitsi, ammattikorkeakoulun merkitys useasti unohtuu näissä keskusteluissa. Jos mietitään sitä, että halutaan meidän pk-yrityssektorilla nimenomaan näitä t&k-panostuksia kasvattaa ja meidän koko toiminnan jalostusarvoa ja muuta nostaa, niin se ei oikeastaan onnistu ilman näitä ammattikorkeakouluja, koska ammattikorkeakoulut tuntevat sen oman alueensa ja he pystyvät matalammalla kynnyksellä tarjoamaan semmoista toimintaa, joka sitten palvelee näitä paikallisia yrityksiä. Kun myös mietitään sitten tätä työvoiman kohtaanto-ongelmaa, jossa kysymys on myöskin siitä, kuinka siellä alueellisesti pystytään aina vastaamaan mahdollisimman nopeasti niihin osaamistarpeisiin, niin tässä ammattikorkeakoulut ovat kyllä todella ratkaisevassa asemassa, ja niitten tilanteesta on puhuttu liian vähän.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Kun nyt näitä tutkinto-oikeuksia on lisätty, on jatkossa tärkeää huolehtia siitä, että myös rahoitus sitten seuraa näitten lisättyjen opiskelupaikkojen mukana riittävästi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

19.44 Paula Risikko kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Vielä jatkan tuosta ammattikorkeakoulujen merkityksestä myöskin tki-panostuksissa ja siitä, että ei kovin monilla pienillä yrityksillä — meidän alueellamme on valtavasti yrittäjyyttä, meillä on pk-yrityksiä paljon — ole mahdollisuus kovin paljon satsata. Se yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa on aika matalan kynnyksen toimintaa, elikkä senkin tähden me tarvitaan sitä, että myös pk-yritykset pystyvät saamaan sitä tutkittua tietoa yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa.

Mutta siitä erityisesti haluan tässä vielä lopuksi mainita — josta oli tarkoitus sanoa ministereitten täällä ollessa — että nyt kannattaisi kyllä olla etukenossa näitten nuorten hyvinvointiasioitten suhteen. Tiedänkin, että näistä hyvinvointiasioista on paljon opetus- ja kulttuuriministeriön sektorilla keskusteltu, mutta minä olen nyt todella huolissani siitä, että kun me jo tiedämme, miten paljon sitä pahoinvointia on ja korona on vielä pahentanut sitä, niin nyt kyllä suosittelisin, että OKM ja STM muodostaisivat ihan tällaisen pienen työryhmän vaikka virkamiestasolla, että mitä yhdessä tehdään.

Katsokaas, kun tulee tämä hyvinvointialue, niin ne kouluterveydenhoitajat, -kuraattorit ja koulupsykologit eivät todellakaan ole välttämättä enää kouluille korvamerkittyjä siellä. Kun meillä on valtava pula työikäisten ja eri-ikäisten mielenterveyspalveluissa näistä psykologeista esimerkiksi ja terveydenhoitajista on eri alueilla pula, niin minä olen todella huolissani siitä, miten me säilytetään oppilashuollon palvelut kouluissa ja lähellä opiskelijaa. Mekin ollaan tietysti sivistysvaliokunnassa siitä sanottu, me ollaan lausuttu siitä, ja kaikki kyllä juhlapuheissa sen puolesta puhuvat, mutta kun totuus on se, että meiltä puuttuu henkilöstöä, niin minä toivoisin sillä tavalla, että nyt ihan virkatasolla tai jopa ministerit pohtisivat tätä, minkälaista ohjeistusta annetaan sinne hyvinvointialueille ja kunnille siihen rajapintaan. Nimittäin tähän on rajapintatyötä. Kunnissa on se koulutus, mutta kun se apu sieltä sotesta pitäisi tulla hyvinvointialueilta. Ja siitä on minulla nyt huoli, että ne asiantuntijat varmasti liikkuvat ja heihin saadaan yhteys. Sitä opettajatkin toivovat, että mahdollisimman nopeasti saisi sen avun, jos lapsi, nuori tarvitsee esimerkiksi koulupsykologia. Meidän alueellamme esimerkiksi erään lapsen kohdalla kaksi kuukautta piti odotella, kun sanottiin, että kaksi kuukautta on tuonne koulupsykologin pakeille odotus. Ei se voi jatkua tällä tavalla, mutta meidän pitää nyt tavalla tai toisella varmistaa, että me saadaan heidät pidettyä siellä kouluissa lähellä opiskelijoita. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.2. Pääluokka 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Esitellään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 33.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Pääloukan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa kaksi tuntia. — Pääloukan esittelee edustaja Kiljunen, Anneli.

Keskustelu

17.01 Anneli Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnön pääloukan 33. Nostan sieltä muutamia tärkeimpiä asiakokonaisuuksia.

Arvoisa puhemies! Aloitan tutkimus- ja kehittämistoiminnasta ja laaturekistereistä. Valiokunta on tyytyväinen, että kevään 2022 kehyspäätökseen sisältyy 1,4 miljoonan euron vuotuinen rahoitus vuosille 23—26 kansalliseen laaturekisteritoimintaan. Sosiaali- ja terveysministeriön antaman asetuksen perusteella Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa yhdeksän laaturekisterin ylläpitämisestä. Näitä ovat muun muassa diabetesrekisteri ja hiv-, munuaistauti- ja sydänrekisteri. Lisäksi Suomen Syöpärekisterin jatkokehittäminen on myös mukana 150 000:n vuotuisella lisärahoituksella.

Valiokunta pitää tärkeänä, että laaturekistereiden ylläpidon vaatimasta rahoituksesta huolehditaan. Laaturekisterien tuottama tieto parantaa näin hoidon laatua, vaikuttavuutta ja potilasturvallisuutta. Laaturekisterien tuottama tieto on tärkeää myös sote-uudistuksen toimeenpanossa. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota sosiaalipalveluiden laadun ja vertailtavuuden kehittämiseen ja pitää tärkeänä, että myös sosiaalihuollon laaturekistereitä kehitetään.

Sitten hoitotutkimuksen osalta valiokunta lisää momentille 200 000 euroa hoitotyön tutkimukseen, jolla turvataan muun muassa hoitosuositusten valmistuminen.

Sitten parisuhdeväkivallan uhrien auttaminen, MARAK. Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa MARAK-toiminnan vahvistamiseen. MARAK on vakavan parisuhdeväkivallan riskiarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä, joka kokoaa alueella toimivat uhrin auttamiseksi työskentelevät viranomaiset ja järjestöt yhteen ja koordinoi uhrille annettavaa tukea. Tämä on tärkeä toimintamalli.

Valiokunta lisää myös 300 000 euroa Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoon ja 150 000 euroa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelman toimeenpanoon.

Sitten päihdeäitien käyttämät palvelut. Palveluiden järjestäminen on vuoden 2023 alusta lähtien hyvinvointialueiden vastuulla, ja tästä syystä on monia syitä, minkä takia päihdeäitien palvelut halutaan edelleen turvata. Toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää, että sosiaali- ja terveysministeriön ja THL:n yhteistyönä toteutetaan valtakunnallinen kehittämishankekokonaisuus, jonka yhteydessä kehitetään kohderyhmän palveluketjuja ja -kokonaisuuksia ja tehostetaan raskauden aikaisen päihdekäytön tunnistamista viidessä aluehankkeessa. Tästä syystä valiokunta painottaakin, että on tärkeää, että talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä päihkeitä käyttävien äitien ja vauvaperheiden palveluiden turvaamiseen osoitetaan vielä kolmen miljoonan euron määräraha jatkossa.

Sitten ruoka-apu. Valtiovarainvaliokunta on osoittanut useita kertoja lisäresursseja ruoka-aputoimintaan, ja nyt sitten valiokunta haluaa vahvistaa edelleen ruoka-aputoiminnan edistämistä, sillä ruoka-avun merkitys ja sen kysyntä ovat kasvaneet entisestään koronapandemian ja kustannusten sekä ruuan hinnan nousun vuoksi, minkä lisäksi myös Ukrainasta saapuneet pakolaiset ovat lisänneet ruoka-avun kysyntää. Valiokunta on pitänyt tätä tärkeänä ja lisää siihen miljoona euroa.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Työttömyysturvassa on teknisiä muutoksia.

Sitten myös veteraanien tukemiseen on haluttu kiinnittää erityistä huomiota. Valiokunta pitää välttämättömänä, että veteraanijärjestöjen vuoden 23 järjestöavustukset mitoitetaan niin, että toiminta voidaan sopeuttaa hallitusti väheneviin tarpeisiin nähden.

Sitten sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen, kansallinen lapsistrategiatoiminta. Lapsibudjetoinnin käyttöönotto hyvinvointialueilla edellyttää perusteellista selvitys- ja valmistelutyötä lapsibudjetointimallin kehittämiseksi, jotta toimintamalli vastaa mahdollisimman hyvin sille asetettuihin odotuksiin. Lapsibudjetoinnin mallin toimivuutta on taroituksenmukaista pilotoida muutamilla hyvinvointialueilla, ja tähän valiokunta kohdistaa 340 000 euroa.

Sitten on valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköiden yliopistorahoitukseen. Tämä on koettu erittäin tärkeänä kokonaisuutena ja haluttu nostaa esille. Vastaavasti Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön ja omaishoidon kehittäminen sekä myös hoitoonpääsy sekä nuorten mielenterveysongelmat on haluttu nostaa esille ja niihin kiinnittää myös erityistä huomiota.

Vielä lopuksi: On haluttu nostaa sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta esille. Sosiaalialan osaamiskeskuksilla on tärkeä tehtävä sote-uudistuksessa, jossa tavoitellaan muun muassa palvelujen laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden parantamista. Tutkitulle sosiaalialan tiedolle on siten entistä suurempaa tarvetta, ja valiokunta esittää momentille vielä 500 000 euroa tämän työn vahvistamiseksi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia, edustaja Kiljunen. — Ja nyt ministeri Sarkkinen. Myönnän kymmenen minuuttia, koska ministeri Kiurunkin osuus pitää esillä.

17.07 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kommentoin tosiaan omasta ja ministeri Kiurun vastuualueen puolesta, koska, kuten varmaan tiedättekin, ministeri Kiuru on valitettavasti estynyt osallistumasta tähän keskusteluun ymmärrettävistä syistä.

Arvoisa puhemies! Kriisit ovat leimanneet viime vuosien talousarvioita. Elinkustannusten nopea nousu ja sen edellyttämät toimet näkyvät myös ensi vuoden valtion talousarviossa. Kuten aiemminkin todettua, sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesityksessä on haluttu varmistaa sosiaaliturvan riittävyttä ja kattavuutta kuluttajahintojen poikkeuksellisen nopean nousun vuoksi.

Kiitan valtiovarainvaliokuntaa, joka on mietinnössään pitänyt hyvänä ja perusteltuna, että talousarvioesitys sisältää useita vuotta 2023 koskevia toimenpiteitä, joilla tuetaan erityisesti lapsiperheiden ostovoimaa kuluttajahintojen poikkeuksellisen nopean nousun vuoksi. Näitä ovat muun muassa työttömyysturvan lapsikorotuksen korotus sekä toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosan korotus, opintorahan huoltajakorotus sekä lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus.

Edelleen valiokunta toteaa, että mikäli kuluttajahintojen nouseminen jatkuu edelleen nopeana, on jatkossa tarpeen arvioida mahdollisen lisätuen tarvetta. Tämä valiokunnan kanta on mielestäni perusteltu, ja sekä nykyisen että tulevan hallituksen on syytä toimia sen mukaisesti, ja siihen ehkä tämänkin päivän sähköön liittyvä keskustelu liittyy.

Lapsiperheille kohdistuvien tukitoimien lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesityksessä on pyritty vastaamaan myös sähköön hinnan nousuun. Yleisen asumistuen

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

lämmitysnormiin sekä omakotitaloasujien hoitonormiin ehdotetaan korotuksia. Väliaikaiseen sähkötukeen ja sen toimeenpanoon on varattu määrärahoja. Sähkövähennyksen ja sähkön arvonlisäveron alennuksen rinnalla nämä toimet tuovat pienituloisille kotitalouksille jonkinlaista apua, minkä lisäksi Kansaneläkelaitos on jo alkuvuodesta ohjeistanut aiempaa joustavammin kattamaan sähkökuluja toimeentulotuen kautta.

Kaiken kaikkiaan on kuitenkin tunnustettava, että nykyiset varsin nopealla aikataululla valmistellut tukielementit voivat olla riittämättömiä ja osittain kohdennukseltaan kömpelöitä. Siksi lisätoimia eri sektoreille on valmisteltava määrätietoisesti tulevaa talvea ja myös ensi vuotta silmällä pitäen.

Vaikka talousarvioesityksessä sosiaaliturvaa siis vahvistetaan eri toimin, työttömyysturvaan ehdotetaan kuitenkin 200 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu työttömien määrän arvioidusta laskusta, eli positiivisen työllisyyskehityksen myötä myös säästöjä sosiaaliturvamenoihin saavutetaan.

Pienenä mutta kulttuurialalle äärimmäisen tärkeänä yksityiskohtana tekijänoikeuskorvaukseen oikeutettujen työttömien tekijöiden ja taiteilijoiden asemaa parannetaan luopumalla tekijänoikeuskorvausten sovittelusta. Asetuksella tehtävä muutos tulee voimaan vuodenvaihteessa ja lisää valtion osuutta työttömyysturvamenoihin yhdellä miljoonalla eurolla.

Myös sivutoimista opiskelua työttömyysturvalla helpotetaan. Sivutoimisen opiskelun ja työttömyysetuuden yhteensovittamisen selkeyttäminen ja nykyistä laajempi oman osaamisen kehittäminen työnhaun ohessa työttömyysetuutta menettämättä lisäävät valtion osuutta työttömyysturvamenoihin noin viidellä miljoonalla eurolla vuonna 2023.

Nämä pysyvät muutokset työttömyysturvajärjestelmään siis lisäävät työttömyysturvan menoja muutamalla miljoonalla vuodessa, mutta isossa kuvassa työllisyyden kohentuminen vähentää menoja jopa merkittävässä määrin. Hallitus on kriisien keskellä onnistunut jopa ylittämään alkuperäisen 75 prosentin työllisyystavoitteen, kun huomioidaan mitaustapamuutos, ja tämän onnistuneen työllisyyspolitiikan tiellä Suomen kannattaa tulevaisuudessaakin jatkaa.

Kiitan eduskuntaa budjetin ja siihen liittyvien lakien sujuvasta käsittelystä ja hyvästä yhteistyöstä, ja lisäksi kiitan omasta puolestani valtiovarainvaliokuntaa ansiokkaasta miehistä.

Sitten ministeri Kiurun ja hänen hallinnonalansa osalta totean:

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesityksessä turvataan sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintakyky uusilla hyvinvointialueilla. Esityksessä kehitetään suomalaisille tarjottavia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä toteutetaan toimenpiteitä, joilla parannetaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyttä ja saatavuutta. Annettavassa esityksessä hyvinvointialueiden rahoitus lisääntyy laskennallisesti vuoteen 2022 verrattuna nettona noin 275 miljoonalla eurolla.

Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon tulee olla kaikkien saatavilla ja saavutettavissa oikea-aikaisesti ja laadukkaasti. Suomalaisten terveyttä ja hyvinvointia tuetaan kiristämällä hoitotakuuta hallitusohjelman mukaisesti. Hoitotakuun tiukentamiseen esitetään talousarviossa ensi vuodelle 71 miljoonaa euroa. Riittävään ja oikea-aikaiseen hoitoon panostaminen on yksi yhteiskunnan tärkeimmistä hyvinvointi-investoinneista.

STM:n hallinnonalan talousarvioesitys turvaa suomalaisten lapsien ja perheiden tulevaisuutta. Kansallinen lapsistrategia -toiminnan perustamiseen ja toimintaan kohdennetaan puoli miljoonaa euroa. Turvakotitoiminnan rahoitukseen esitetään 24,6 miljoonaa euroa,

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

sosiaalialan osaamiskeskuksille kolme miljoonaa euroa ja päihkeitä käyttävien äitien ja vauvaperheiden palvelujen turvaamiseen kolme miljoonaa euroa.

Ikääntyneiden kotihoidon kehittämiseen esitetään uutena 37 miljoonaa euroa. Suurin osa esitetyistä uusista kustannuksista syntyy hyvinvointialueille kotihoidon laajentamisesta asiakkaiden tarpeen mukaan vuorokaudenajasta riippumatta.

Talousarviossa uudistuksena on huomioitu myös mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistaminen, johon hallitus esittää 18 miljoonaa euroa. Uudistuksella parannetaan mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluiden saatavuutta, laatua ja tarpeenmukaisuutta.

Uudistuksena hallitus esittää lisäksi, että sosiaalisesta luototuksesta tulee hyvinvointialueilla järjestettävä lakisääteinen palvelu.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2023 aikana useampi uudistus lisäksi laajenee. Vanhuspalvelulain henkilöstömitoituksen osalta voimaantulon siirtymäaika päättyy 1.12.2023, jolloin henkilöstömitoitus vähintään 0,7 työntekijää asiakasta kohden tulee täysimääräisesti voimaan. Vuoden 23 osalta taloudellinen vaikutus on 128,2 miljoonaa euroa.

Lastensuojelun jälkihuollon laajennus kasvattaa hyvinvointialueiden rahoitusta edelleen 12 miljoonaa euroa, kun viimeinen ikäluokka tulee jälkihuollon piiriin. Lisäksi lastensuojelun henkilöstömitoituksen vahvistamiseen kohdennetaan edelleen 4,2 miljoonaa euroa, lisäys yhteensä 9 miljoonaa euroa.

Hallituksen toteuttamien uudistusten myötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden varmistamiseksi ehdotetaan useita eri toimia. Kaikkiaan henkilöstön saatavuutta turvaaviin ensitoimiin esitetään talousarviossa 38 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Toimintansa aloittavien hyvinvointialueiden järjestämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon ehdotetaan kohdennettavan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta 426 miljoonaa euroa valtionavustuksia, mikä on 114 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Vähennelmä aiheutuu pääosin hallitusohjelmahankkeiden päättymisestä.

Pandemian jäljiltä on syntynyt hyvinvointivelkaa, joka täytyy paikata. Siksi aiemmin tehtyjen panostusten lisäksi EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitusta kohdennetaan nyt 110 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palvelueläin purkuun sekä hoitopaikojen nopeuttamiseen. 8,5 miljoonaa euroa kohdennetaan työkyvyn tuen palveluihin sekä mielenterveyttä ja työkykyä vahvistaviin toimiin.

Arvoisa puhemies! Kiitän myös ministeri Kiurun puolesta eduskuntaa, sosiaali- ja terveysvaliokuntaa sekä valtiovarainvaliokuntaa talousarvion hyvästä käsittelystä. Erityisen iloinen voi olla eduskuntakäsittelyssä tehdyistä lisäyksistä kansallisen lapsistrategian lapsibudjetoinnin pilotointiin hyvinvointialueilla ja turvakotien saavutettavuuden ja esteettömyyden parantamiseen sekä puolen miljoonan euron lisäerästä sosiaalialan osaamiskeskuksille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Och minister Blomqvist, fem minuter.

17.15 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on kunnianhimoinen tasa-arvon suhteen, ja hallitusohjelmassa onkin runsaasti sukupuolten tasa-arvoon liittyviä tavoitteita, joita täsmennetään muun muassa hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa. Tasa-arvoa edistetään myös ohjelmien ulkopuo-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

lolla: esimerkiksi naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan torjuntaohjelmalla ja samapalkkatoimilla.

Ärade talman! Alla ministerier är med i verkställandet av regeringens jämställdhetsprogram, och åtgärderna görs i huvudsak med ministeriernas grundfinansiering. En tilläggsfinansiering på en halv miljon euro årligen anvisas till jämställdhets- och likalönsprogrammet. Med den här tilläggsfinansieringen förverkligas bland annat forsknings- och utvecklingsprogram som hör ihop med lika lön.

Nämä hallituksen kunnianhimoiset tasa-arvotavoitteet toteutetaan koko hallituksen voimin ja myös lähtökohtaisesti jokaisen ministeriön perusrahoituksella. Lisärahoitusta on kuitenkin myönnetty, tai on osoitettu, puoli miljoonaa euroa tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmiin.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvotyö on aloitettava varhain. Tasa-arvolakiin tehtiin muutos varhaiskasvatuksen osalta hallitusohjelman mukaisesti. Tasa-arvosuunnitelmat ulotetaan varhaiskasvatukseen, kuten myös yhdenvertaisuussuunnitelmat yhdenvertaisuuslaissa. Tämä lakimuutos tulee voimaan kesällä 23.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan vastaista toimintaa rahoitetaan monella tavalla. Valtion rahoitukseen turvakotitoiminnan menoihin varataan 24,55 miljoonaa euroa, ja meidän on varmistettava turvakotien palvelujen ja rahoituksen riittävyys myös jatkossa.

Hallituksen tavoitteena on ollut ja on edelleen edistää sukupuolitietoista budjetointia. Tasa-arvoa edistävä ja sukupuolivaikutukset tunnistava budjetti on keskeinen osa kestäväää kehitystä ja hyvää hallintoa. Työ on päässyt hyvin vauhtiin, mutta on myös todettava, että tässä asiassa löytyy edelleenkin kehitettävää.

Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää eduskunnan valiokuntia ja erityisesti valtiovarainvaliokuntaa tasa-arvoon liittyvistä talousarvion lisäyksistä. Monet tasa-arvotyötä tekevät järjestöt saivat lisärahoitusta, samoin Istanbulin sopimuksen toimeenpano ja työ tyttöjen sukupuolielinten silpomisen estämiseksi, ja sen lisäksi myös turvakotitoiminta — kiitos tästä.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella toteutettiin yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus. Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksella vahvistetaan oikeusturvaa syrjintäasioissa, parannetaan edellytyksiä puuttua syrjintään ja häirintään ja vahvistetaan yhdenvertaisuuden edistämistä jo varhaiskasvatuksessa. Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen arvioidaan edellyttävän yhdenvertaisuusvaltuutetun resurssien kasvattamista yhteensä viidellä henkilötyövuodella ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan resurssien kasvattamista yhdellä henkilötyövuodella. Vuonna 23 kulut ovat kuitenkin pienemmät, koska lait tulevat voimaan 1.6. ensi vuonna.

Värderade talman! När det gäller arbetet i Nordiska rådet fortsätter Finland att främja och förverkliga den nordiska visionen om att vi ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030.

Arvoisa puhemies! Aina tärkeän ja ajankohtaisen rajaestetyön osalta todettakoon, että valtioneuvosto hyväksyi selonteon pohjoismaisista rajaesteistä, jonka lähetekeskustelu käytiin täällä eduskunnassa viime viikolla. Rajaesteiden purkaminen ja ennaltaehkäiseminen

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

hyödyttää kaikkia ja helpottaa jokapäiväistä elämää Pohjoismaissa riippumatta siitä, opiskeleeko, työskenteleekö, harjoittaako liiketoimintaa vai asuuko toisessa Pohjoismaassa. Rajaestetyö luo parhaimmillaan kilpailuetua koko Pohjolassa ja vahvistaa talouden elinvoimaa erityisesti raja-alueilla.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, muistutan siitä, että maksuosuutemme Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön on yhteensä 29,3 miljoonaa euroa. Jokaiselle suomalaiselle jyvitettyä koko laajan pohjoismaisen yhteistyön hinta on siis noin viitisen euroa vuodessa, ja uskaltaisin väittää, että harvoin saa viidellä eurolla yhtä hyödyllisen vastineen rahoilleen. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja näyttää siltä, että täällä on halukkuutta debatoida. No, mikäpä siinä. — Edustaja Lohi, valiokunnan puheenjohtaja, aloittaa.

17.20 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan alkuun kiittää valiokuntaa, valtiovarainvaliokuntaa tässä erityisesti. Minusta oikein hyvin olette kohdentaneet ne pienet lisäykset, mitä olette tehneet tämän pääluokan osalta. Varmasti moni miettii, kun katsoo tuota pääluokkaa 33, että jaa, ei siellä nyt olekaan niitä kymmeniä miljardeja, mitä soteen käytetään, hyvinvointialueille, mutta ne ovat siellä pääluokassa 28, niin kuin tiedämme, valtiovarainministeriön pääluokassa. Siltä osin haluan tässä nostaa esille, kun varmaan rahoitushuolia nyt mietitään, kun on käynyt ilmi julkisuudessaakin, että monessa sairaalassa on päivystyksissä ongelmia ja muuta, ja se viesti kuitenkin joka alueelta on tullut, että nämä ovat ongelmia, jotka eivät niinkään ratkea sillä, että me panisimme suoraan rahaa sinne, vaan meidän pitää uudella tavalla lähteä miettimään, miten nämä palveluketjut järjestämme ja niitä resursseja kohdennamme. Kaiken kaikkiaan olen hyvin tyytyväinen tähän sosiaali- ja terveydenalan hallituksen esitykseen [Puhemies koputtaa] ja myös valiokunnan mietintöön tältä osin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Lindén, aiemmin ministeri.

17.22 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaoston puheenjohtaja ja ministerit esittelivät erinomaisesti tätä pääluokkaa 33:a. Tosiaan, aivan kuten äsken valiokuntamme puheenjohtaja, edustaja Lohi totesi, sinne tehdyt muutokset olivat sinänsä pieniä mutta tärkeitä, ja sitten osa niistä oli teknisiä siirtoja eri pääluokkien välillä, ja osa liittyy siihen, että tietyt lait eivät valmistukaan tämän vuoden aikana vielä.

Haluaisin nostaa tässä kenties ensimmäisessä puheenvuorossa tämän debatin aikana esille tämän suuren kokonaisuuden. Itse asiassa puheenjohtaja Lohikin siihen viittasi. Eli meillä on tässä 15,9 miljardia euroa määrärahoja, ja sitten meillä on siellä pääluokassa 28 hyvinvointialueille rahoitusta 20,6 miljardia, eli itse asiassa melkein puolet koko valtion budjetista on sosiaaliturvan tai sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden määrärahoja. Tämä on se suuri kokonaisuus. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juvonen.

17.23 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvinvointialueet aloittavat vuoden alusta toimintansa, ja rahoitus siirtyy sinne. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan rahoitusta puuttuu puolitoista miljardia, mikä on valtavan iso summa.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Samalla astuu voimaan hoitotakuu, ja ihmiset odottavat palvelujaan. Nyt olemme viikon ajan kuulleet, miten päivystyksissä on ruuhka ja kaaos. Kysyisin teiltä, ministeri: miten meinaatte hoitaa sen, että ihmiset pääsevät Suomessa päivystykseen?

Nostaisin esiin ongelman, mikä nousi esille Länsi-Uudenmaan aluevaltuustossa, jossa itse toimin: Omaishoitajien tukea leikataan rajusti Espoossa ja muun muassa Kauniaisissa. RKP, kokoomus, keskusta ja Liike Nyt olivat esitysten takana. Jopa 350 euroa leikataan omaishoitajien korkeimmasta maksuluokasta tukea tämän harmonisoinnin perusteella, ja kysyisinkin teiltä: oliko se näin suunniteltu, että harmonisointi voi heikentää jonkun saavuttamia etuja? Omaishoitajat ovat todella tiukilla, ja mielestäni olisi kuulunut tämä korkein maksuluokka [Puhemies koputtaa] tähän korkeimpaan maksuluokkaan maksettavaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

17.24 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan suurista rahoista, mutta käytännössä ruuhkat ovat arkipäivää. Päivystyksissä ihmiset eivät pääse hoitoon, eivät kiireettömään hoitoon perusterveydenhuoltoon eivätkä erikoissairaanhoidon hoitoon. Hoitotakuut rikkoutuvat. Kyllä tässä ihmettelen, mitä tässä viimeisen neljän vuoden aikana on tehty, kun terveydenhuollon tilanteeseen ei ole saatu korjauksia. [Aki Lindénin välihuuto] Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa luvattiin palauttaa luottamus vanhuspalveluiden laatuun, oikea-aikaisuuteen ja saatavuuteen, mutta mitä me näemme? Ikäihmiset, vanhukset, ovat päivystyksessä, jossa olosuhteet ovat epäinhimilliset ikääntyneelle väestölle.

Sen takia peräänkuuluttaisinkin ratkaisuja näitten eurojen luettelun sijaan. Meillä on monia eri asioita, kuten hoitojonot. [Puhemies koputtaa] Kela-korvaukset on alasajettu, ja kysyisin, [Puhemies: Näin, nyt on aika täyttynyt!] kun täällä on ministeri Sarkkinen paikalla: minkä takia te tässä tilanteessa myös Kela-korvaukset alasajatte?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kyllönen.

17.26 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Voisi sanoa näin, että kymmenien vuosien tuottavuus- ja tehokkuusohjelma näkyy myöskin meidän terveydenhuollossa ja se näkyy koronavuosien jälkeen karummalla tavalla kuin on ehkä odotettu. Tuottavuus- ja tehokkuuskeskustelun sijasta meidän pitäisikin käydä vuoropuhelua siitä, miten me saamme järjestelmämme rakennettua niin, että se on aidosti vaikuttava ja mahdollistaa myöskin ammattilaisille sen työn tekemisen parhaalla mahdollisella tavalla, osaamisen hyödyntämisen niihin tehtäviin, joihin heidät on koulutettu ja joihin he parhaan osaamisensa puolesta kuuluvat.

Me tarvitaan valtavasti panostusta ennaltaehkäisevään työhön, siihen, että niitä sairauksia ei syntyisi samassa mitassa kuin tänä päivänä syntyy. Korjaavaa työtä tarvitsee tehdä koronavuosien jälkeen entistä enemmän, ja jos joku tässä salissa väittää, että yksi hallituskausi olisi johtanut [Puhemies koputtaa] siihen kaaokseen, mikä tänä päivänä on tuolla meidän terveydenhuollon palveluissa, niin se on kyllä sellaista puhetta, joka ei pidä paikkaansa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja seuraavaksi edustaja Koponen, Noora.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

17.27 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen meistä on lukenut huolestuttavia uutisia sote-palveluidemme tilanteesta ja erityisesti näistä ruuhkaantuneista päivystyksistä koskien pääkaupunkiseutua ja myös kotikaupunkiani Espoota ja siitä, että ihmiset eivät ole päässeet hoitoon. Mutta, hyvät kollegat, meillä tällä hetkellä ei ole sellaisia sosiaali- ja terveyspalveluita, joiden kantokyky enää kestää tätä tilannetta, ja tähän meidän täytyy reagoida. Ihmiset eivät pääse oikealle vastaanottajalle oikeaan aikaan, ja tämän kanssa olemme eläneet jo jonkin aikaa. Kriisi ei ole syntynyt tyhjästä: meitä on koetellut pandemia. Sen seurauksena hoitajat ovat uupuneet, kuntoutusalan ammattilaiset tekevät hoitajien töitä ja kuntoutus loistaa poissaolollaan useasta paikasta. [Sari Sarkomaa välihuuto] — Kuntoutus loistaa poissaolollaan siitä syystä, että hoitajat tekevät muita töitä. Kela-korvaukset eivät suoranaisesti liity tähän.

Lienee selvää, että me tarvitsemme toimenpiteitä, jotta me saamme käsipareja kantamaan ja toisaalta nostamaan ihmisiä ylös tilanteesta, jossa toimintakyky sitä vaatii. [Puhemies koputtaa] Nyt kysynkin: mitä toimenpiteitä hallitus on tekemässä, jotta me saamme lisää näitä käsipareja tekemään tätä tärkeää työtä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Aittakumpu.

17.28 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla tällä hetkellä erityisen ajankohtainen aihe on kustannusten nousu ja sen vaikutukset ihmisiin. Tarvitaan, kuten kyselytunnilla puhuttiin, sähkön hintaa alentavia toimia, mutta tarvitaan myös sellaisia päätöksiä, jotka helpottavat kansalaisten toimeentuloa ja auttavat heitä saamaan esimerkiksi ruokaostokset tehtyä ja liikumaan tässä maassa, jossa välimatkat usein ovat pitkiä.

Ensi viikolla jouluaaton aattona merkittävä kädenojennus lapsiperheille on ylimääräinen lapsilisä, joka ei vaikuta toimeentulotukeen, mikä on myöskin hyvin tärkeää. Valiokunnassa korostimme tarvetta sitoa lapsilisä muiden sosiaaliturvatuuksien tavoin indeksiin. Myös lääkekaton indeksitason pysäyttäminen on tärkeä toimi, sillä ilman sitä lääkekatto nousisi noin 50 eurolla. Hallitusohjelmassa sovittu sosiaalisen luototuksen valtakunnallistaminen on erinomainen asia.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä tasa-arvoasioista vastaavalta ministeriltä, että miten tämä poikien ja miesten tilanne. [Puhemies koputtaa] Usein sieltä ministeriaitiosta kun puhutaan, niin puhutaan vain tyttöjen ja naisten aseman parantamisesta, mutta poikien ja miesten tilanne on monella tavalla tällä hetkellä hälyttävä. Miten se huomioidaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Rehn-Kivi.

17.30 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Vi står inför ett historiskt skede då var social- och hälsovård flyttar över till de nya välfärdsområdena samtidigt som den offentliga ekonomin och resurserna inom social- och hälsovården är mer pressade än någonsin. Jag är glad över de tilläggsanslag som nu beviljas de olika områdena, men trots det kommer de flesta att kämpa med ett stort underskott de närmaste åren. På många håll planerar man nedskärningar i servicen, och det här är en allvarlig utveckling.

Sote-uudistuksen tavoitteena oli yhdenvertaistaa ja parantaa maamme hoidon tilaa, mutta nyt tilanne näyttää monella alueella huolestuttavalta. Nyt tulisi luoda toimivia hoitopolku-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

ja ja kohdistaa resurssit sinne, missä ne ovat tehokkaimpia. Vain tällä tavalla voimme vähentää painetta kalliimpiin hoitomuotoihin. Tämä tarkoittaa investointeja erityisesti nuorten mielenterveyteen, kansallisen rokotusohjelman päivittämiseen ja ikäihmisten seniorineuvoloihin.

Hyvinvointialueet päättävät omasta toiminnastaan, mutta miten ministeriö voisi vaikuttaa siihen, että palveluiden laajan karsimisen sijaan ryhdytään panostamaan tehokkaisiin ennaltaehkäiseviin toimiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Viljanen.

17.31 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä hyvästä kokonaisuudesta voisi puhua monestakin asiasta, mutta nostan esiin yhden asian, nimittäin kolmen miljoonan euron määrärahan päihteitä käyttävien äitien ja vauvaperheiden palveluiden turvaamiseen. Tällä hetkellä meillä on tilanne, niin kuin monenkin muun palvelun osalta, että näiden palveluiden saatavuudessa ja sisällössä on suuria eroja valtakunnallisesti. On tärkeää, että nyt hyvinvointialueiden käynnistyessä näissäkin palveluissa tapahtuisi yhdenvertaisempaan suuntaan menevää kehitystä. On tärkeää, että palveluohjaus on kunnossa ja palveluketjut toimivat saumattomasti myös näiden vauvaperheiden ja odottavien äitien päihdepalveluiden osalta. Tällä kolmella miljoonalla eurolla voidaan estää sikiövaurioita ja huostaanottoja, pelastaa perheitä ja äitejä ja pieniä vauvoja. Kiitos siis lasten, äitien ja perheiden puolesta, tämä on iso investointi. Ehkä pieni investointi, mutta iso investointi, joka kannattaa ja tuo tulosta yhteiskunnallisesti ja inhimillisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Reijonen.

17.32 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies, arvoisat ministerit! Omaishoidon tuki ja omaishoito on todella iso asia, ja siihen tarvitaan panostusta tosi paljon jatkossakin. Se on kumma, että omaishoitoasia nousee aina vaalien alla hirveän isoksi asiaksi mutta vaalien jälkeen se tahtoo jäädä sinne. Sitä ei kuitenkaan sitten muisteta siinä välillä. Olisi hirveän tärkeä muistaa heti vaalien jälkeen tehdä ne muutokset.

Nyt kysyisin, kun tässä oli puhetta, että omaishoidon tukea kehitetään, mutta pitäisi ihan niitä ratkaisujakin tulla, että kun perussuomalaiset ovat ehdottaneet, että omaishoidon tuki olisi verotonta, niin onko se kenties nyt tulossa. Olisi hirveän tärkeää, että se olisi tulossa. Myös näitä muita asioita, mitä omaishoitajille voitaisiin tuoda, vaikka joitakin lääkärintarkastuksia ja fysioterapiakäyntejä ja tämmöisiä eli vähän niin kuin enemmän panostaa siihen: onko tämmöisiä ratkaisuja tulossa, ja kenties vaikka tämmöistä annosjakelua myös näille omaishoitajille eikä pelkästään omaishoidettaville, että saisivat niitä lääkkeitä ja ei tarvitsisi jaella niitä kotona? Aika monella asialla voitaisiin helpottaa omaishoitajan roolia. Onko tulossa tasapuolinen omaishoidon tuki vihdoinkin [Puhemies koputtaa] jo kaikille omaishoitajille koko Suomen alueelle? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Sarkomaa.

17.33 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiasia on se, että vanhustenhuollon tilanne on tämän hallituksen aikana kriisiytynyt. Vanhusten hoitopaikkoja on suljettu, ja yhä useampi, usein muistisairas, monisairas vanhus jää ilman

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

apua ja tukea. Päivystykset ovat kriisiytyneet — päivystyksessä, jossa pitäisi hoitaa ihmisiä vauvasta vaariin, odotetaan yli kymmenen tuntia.

Sytä on varmasti monia, mutta vastuu on myöskin hallituksella. Me emme voi käydä tätä keskustelua täällä tänään, elleimme tätä asiaa käy läpi. Kysynkin nyt: mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta tilanne ei entisestään kriisiytyisi? Hyvinvointialueet ovat aloittamassa toimintansa ensi vuonna tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat kriisiytymässä. Hallitus on monin omin toiminkin heikentämässä tilannetta. Täällä nostin esille Kela-korvaukset. Esimerkiksi kuntoutuksesta, fysioterapiasta poistetaan kokonaan Kela-korvaukset. Yksityiset fysioterapeutit ovat tuottaneet puolet meidän fysioterapiasta. Millä tavalla te aiotte korvata nämä toimet, ja miksi te ajatte kuntoutuksen alas, kun juuri nyt tarvittaisiin työ- ja toimintakykyä edistävää toimintaa? Toivon, että ministeri vastaa siihen, miten tähän kriisiytyneeseen tilanteeseen hallitus vastaa. Käsiä ei voi tästä pestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt otetaan vielä muutama kysymys ja ministerit pääsevät vastaamaan. — Edustaja Mattila.

17.34 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tammi-kuun alussa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen siirtyy hyvinvointialueiden vastuulle. Kulunut vuosi onkin ollut reipastahtista valmistelun aikaa. Suurta huolta on siitä, miten rahat riittävät palveluiden järjestämiseen. Kaikille lienee selvää, ettei näin merkittävä uudistus käynnisty ilman lastentauteja ja jo nyt tiedossa olevia valuvikoja esimerkiksi rahoitukseen liittyvissä asioissa. Kysyisinkin ministeri Sarkkiselta: Mitä te vastaatte niille kansalaisille, jotka epäilevät, onko sote-uudistus askel kohti parempia ja tasavertaisempia palveluita? Riittävätkö rahat palveluiden järjestämiseen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustaja Hänninen ja sen jälkeen ministereiden vastaukset ja sitten jatketaan debattia.

17.35 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kiittää hallitusta siitä, että ensi viikolla kaikki lapsiperheet saavat lapsilisän kaksinkertaisena. Tämä on tärkeä tuki kaikille lapsiperheille, varsinkin heille, jotka ovat kaikista vaikeimmassa asemassa. Eli on tosi tärkeää, että ensi viikolla maksettava ylimääräinen lapsilisä ei leikkaa pienituloisimpien perheiden toimeentulotukia.

Olen itse tehnyt tällä vaalikaudella peräti kaksi lapsilisiin liittyvää lakialoitetta, joista toisessa vaadin lapsilisää etuoikeutetuksi tuloksi ja toisessa olen vaatinut lapsilisän maksatuksen jatkamista, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Pidän tärkeänä, että tätä ensi vaalikaudella ne, jotka täällä salissa ovat päättämässä, edistäisivät.

On myös tärkeää, että ennaltaehkäisevään mielenterveystyöhön panostetaan, sillä mielenterveyden hoitamattomuus maksaa jopa 11 miljardia euroa joka vuosi yhteiskunnalle.

Ja vielä haluan kiittää siitä, että selvityksen mukaan ministeriöiden tasa-arvokirjaukset ovat selvästi vahvistuneet nyt, ja sekin on tärkeä askel eteenpäin tasa-arvotyössä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

17.36 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia keskustelusta.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Sote-rahoitus on, kuten edustaja Lindén totesi, valtiovarainministeriön pääluokassa. Huomenna on ymmärtääkseni keskustelu valtiovarainministeriön pääluokasta ministeri Paateron johdolla, ja silloin varmaan tätä sote-rahoituskeskustelua voidaan sitten syvällisemmin jatkaa.

Arvoisa puhemies! Todella ministeri Kiuru ei tänään päässyt ymmärrettävistä syistä tähän keskusteluun. Ministeriäitiöstä ei ole tapana vastata muiden ministerien vastuualueisiin liittyviin kysymyksiin, ja täällä aika moni kysymyksistä koski ministeri Kiurun vastuualueita. Rohkenen kuitenkin todeta tähän ajankohtaiseen tilanteeseen liittyen päivystysten ruuhkiin, että asiaa käsiteltiin tänään ministeri Kiurun johtamassa sote-ministerityöryhmässä, ja tähän tilanteeseen liittyen on ymmärtääkseni myös huomenna aluetoimijoiden ja ministeriön yhteinen kokous. Tilannekuvahan on hyvin vaikea. Yksinkertaisia ratkaisuja ei ole, mutta niin alue- kuin kansallisellakin tasolla on haettava kestäviä ratkaisuja. Syyt tähän tilanteeseen ovat pitkiä ja moninaisia. Täytyy sanoa, että sote-uudistushan ei vielä ole alkanut, eli siinä mielessä niitä ongelmia ei sote-uudistuksen piikkiin voi laittaa, mutta ehkä sieltä joitain korjauksia myös rakenneuudistuksista voidaan saada.

Arvoisa puhemies! Sitten varsinaisesti näihin omaan vastuualueeseeni liittyviin kysymyksiin:

Täällä kysyttiin Kela-korvauksista eli siitä, miksi säästöjä tehdään Kela-korvausten yksityisen hoidon korvauksiin. No syy on se, että säästöillä rahoitetaan hyvinvointialueita, eli ne säästettävät summat siirretään hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen, ja siellä erityisenä tarkoituksena on lisäresursoida vanhuspalveluita. Näin kansalaisten hoidon saatavuuden kannalta olennaista on parantaa julkisen hoidon saatavuutta, ja siellä julkisesti tuotetussa hoidossa tai julkisen kautta yksityiseltä ostetussa hoidossa asiakasmaksut ovat myös säännellyt, jolloin myös hoito on taloudellisesti pienituloisten paremmin saavutettavissa.

Nämä Kela-korvaukset ovat jo nyt olleet hyvin matalalla tasolla, ja ne eivät ole monelle pienituloiselle nytkään mahdollistaneet yksityisen hoidon käyttöä. Jatkossa korvaus lääkärikäynneistä on tosiaan kiinteä. Hammaslääkärikäynneistä ja mielenterveyskäynneistä korvaus pysyy nykytasollaan.

Itse ajattelen niin, että ostopalveluiden ja palvelusetelien kautta järjestettäessä on myös tasa-arvoisempaa hyödyntää yksityisiä palveluita kuin näiden Kela-korvausten kautta, koska silloin asiakasmaksut ovat säännellyt ja siten myös pienituloisten paremmin saavutettavissa. [Sari Sarkomaan välihuuto]

Arvoisa puhemies! Lapsilisistä täällä useampi edustaja puhui. Tosiaan ensi viikolla maksetaan kaksinkertainen lapsilisa kaikille perheille. Mukaan lukien se hyödyttää kaikkia pienituloisimpia, toimeentulotukea saavia lapsiperheitä, mikä on tärkeää, mutta näen kyllä kuten edustaja Aittakumpu, että pidemmällä tähtäimellä olisi tärkeää, että lapsilisien jatkuva jälkeenjääneisyys pysäytettäisiin ja lapsilisät sidottaisiin indeksiin. On tunnistettava, että kysymyksessä on niin iso päätös, [Puhemies koputtaa] että se on käytännössä hallitusohjelmataason kysymys. Lapsilisien rakenteellista kehittämistä, mihin myös edustaja Hänninen viittasi, on myös syytä tarkastella, [Puhemies koputtaa] ja sitä sosiaaliturvakohteissa myös tehdään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Och minister Blomqvist.

17.40 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Kiitos, arvoisa puhemies! Tähän minun kohdalleni osui ainoastaan yksi kysymys, ainakin niin tunnistin. Kiitos edustaja Aittakummulle, joka nostaa miesten ja poikien tasa-arvoasiat johdonmukaisesti ja myös ihan perustellusti aina keskusteluissa, koska kyllä minusta on erittäin tärkeää, että me kaikki miellämme sen, että tasa-arvoasiat koskevat kaikkia sukupuolia. Siinä ei ole kysymys yhdestä sukupuolesta, vaan ne koskettavat myös tietysti miehiä ja poikia. Me tiedämme, että esimerkiksi eliniänodote on miehillä lyhyempi. Me tiedämme, että miehet ja pojat syrjäytyvät enemmän. Me tiedämme, että itsemurhatilastot ovat aika karua luettavaa miesten osalta. Me ehkä myös tunnistamme, ainakin minä tunnistan, että miehiin ja poikiin kohdistuu ehkä enemmän tällaisia myös asenneasioita ja odotuksia, että pitää käyttäytyä tietyllä tavalla, pitää olla mies, ja siihen sitten sisältyy myös se, että pitää olla vähän rohkea ja ehkä ottaa vähän liian isoja riskejä eikä hakeuduta hoitoon, eli emme hae apua ajoissa.

Tähän meidän pitää yrittää vaikuttaa, ja sitä on tämän hallituksen aikana yritetty muun muassa sillä, että tasa-arvosuunnitteluvuoro on ulotettu varhaiskasvatukseen. Nyt toimeenpannaan perhevapaauudistus, jonka eduskunta on hyväksynyt, missä isien osuutta perhevapaasta kasvatetaan. Me ollaan tehty ohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi. Meillä on sukupuolitietoinen budjetointi, joka tietysti myös auttaa miehiä ja poikia. Meillä oli parlamentaarinen komitea, joka miettii asevelvollisuuden kehittämistä tasa-arvoisempaan suuntaan. Siinä otettiin edistysaskelia, ja muun muassa kutsunnat tulevat nyt koko ikäluokalle. Me olemme nostaneet oppivelvollisuusikä, mikä omalta osaltaan toivottavasti ja minun näkemykseni mukaan tulee auttamaan poikia pysymään opetus- ja oppimisu- ralla. Tällaisia asioita. Kyllä hallitus johdonmukaisesti ja aktiivisesti on edistänyt. — Vielä kerran kiitos edustajalle hyvästä kysymyksestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitos. — Nyt jatketaan debattia. — Edustaja Anneli Kiljunen.

17.43 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Täällä on tullut esille lapsiperheköyhyys. Se on asia, joka puhuttaa meitä kaikkia, ja sen pitääkin puhuttaa. Kuten täällä on todettu, lapsiperheköyhyyden vähentäminen on välttämätöntä ja lapsiperheköyhyyden seuraukset näkyvät monin tavoin päivittäisessä arjessa. Taloudellinen niukkuus voi pakottaa säästämään sekä pakollisista elämisen kustannuksista että myös vapaa-ajasta. Tämä kaikki näkyy muun muassa lasten harrastuksissa, tämä näkyy lasten vaatetuksessa, tämä näkyy lasten syrjäytymisessä ja myös eristäytymisessä. Siltä osin, kun me keskustellaan lasten ja lapsiperheiden taloudellisesta tilanteesta, se näkyy myös ruoka-apujärjestelmässä. Yhä useampi ruoka-apua tarjoava järjestö kertoo, että aivan uudella lailla on tullut näkyväksi myös lapsiperheiden käynti hakemassa ruoka-apua.

Haluaisin nyt kysyä vielä ministeriltä: miten te näette, että me pystyisimme entistä paremmin [Puhemies koputtaa] puuttumaan lapsiperheköyhyyteen sillä tavalla, [Puhemies: No niin!] että se ei ole vain väliaikaista lapsiperheköyhyyttä [Puhemies: Aika täynnä!] vaan meillä olisi systemaattinen järjestelmä poistaa Suomesta lapsiperheköyhyys?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

17.44 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aamu-tv:ssä viimeksi käsiteltä paneelissa hoitoalan ongelmaa ja henkilöstöpulaa, ja siksi tässä kysynkin hoitoalan vetovoimasta ja pitovoimasta. Ne eivät ole varmaan kertaakaan Suomen historiassa olleet näin alhaalla kuin tällä hetkellä. Tämä näkyy myöskin siinä, että hoitoalan koulutukseen hakeutuvien määrä on laskenut kaiken aikaa. Huomioitavaa on myöskin se, että kaikki tutkinnon aloittaneet eivät syystä tai toisesta suorita tutkintoaan loppuun. Alalta on siis poistunut aivan liikaa hoitajia, ja moni on myös mennyt ulkomaille töihin. Heitä pitäisi saada houkuteltua takaisin. Siksi tässä kysynkin ministeriltä: mitä toimia olette tämän asian eteen tekemässä ja aiotte tehdä? Muuten me olemme aivan katastrofissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kemppi.

17.45 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tänään on käyty varsin arvokasta keskustelua inflaation seurauksista ja siitä, miten se vaikuttaa suomalaisten arkeen. Ajattelen, että tässä STM:n kentällä erityisesti lääkekaton jäädytys on merkittävä teko. Lääkekaton säilyttäminen ensi vuonna tämänvuotisella tasolla huolimatta indeksikorotuksen noususta auttaa erityisesti paljon lääkkeitä käyttäviä ja pienituloisia ihmisiä. Tämähän olisi noussut jopa 50 euroa, joka on varsin iso summa sellaiselle perheelle tai ikäihmiselle, yksittäin asuvalle, joka maksaa paljon lääkkeitä ja käyttää niitä. On erittäin perusteltua, että lääkkeiden käyttäminen on jatkossakin mahdollista.

Osatyökykyisten henkilöiden osalta kiitän myös, sillä täällä on osatyökykyisten henkilöiden työllisyyden edistämiseen tehty toimi. Muutoksen myötä jatkossa oikeus sovitettuun työttömyysetuuteen syntyy, jos työn luonteesta tai olosuhteista voidaan päätellä, ettei työaika yllä kokoaikaisen työn raja. [Puhemies koputtaa] Tämän osalta kysynkin: mitä muuta hallitus tekee osatyökykyisten tukemiseksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. [Ilmari Nurminen pyytää vastauspuheenvuoroa] — Ja nyt edustaja Nurminen on siellä valmiiksi.

17.47 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Seisoin täällä, koska olin ainoa valiokunnan jäsen, jolle ei myönnetty puheenvuoroa, ja olen myös meidän ryhmämme valiokuntavastaava. Näin halusin vielä todeta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hyvää kannatti odottaa.

Kiitos ministerille esityksestä ja alustuksesta, ja kiitos myös valtiovarainvaliokunnalle näistä tärkeistä lisäyksistä. Täällä on oikeita painotuksia. Tietenkin varmasti kaikki me olemme huolestuneita tästä päivystysten ruuhkautumisesta, ja tämä oikeastaan kertoo siitä, että meidän nykyinen järjestelmämme on tullut toisaalta tiensä päähän, ja tätähän on yritetty uudistaa jo pitkään. Samoin meillä on ollut takana tämä pitkä koronapandemia, ja nämä ovat olleet erittäin hankalat vuodet. Tässä esityksessä on kuitenkin nyt oikeanlaisia elementtejä, kun me lähdetään rakentamaan uutta, niin kuin sotea: täällä on hoitotakuuseen, sinne perusterveydenhuoltoon enemmän panostuksia, täällä on ikäihmisten palveluihin, täällä on koulutukseen, hoito- ja hoiva-alan työntekijöihin. Minä uskon, että näillä elementeillä me pystytään rakentamaan [Puhemies koputtaa] tästä järjestelmästä kestävämpää. Kysyisin: mitä ajattelette tästä? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Savio.

17.48 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on muutamaan otteeseen viitattu tähän mahdolliseen omaishoidon tuen valtakunnalliseen yhtenäistämiseen, ja se on erittäin tärkeä tavoite. Perussuomalaiset ovat pitäneet näitä asioita esillä jo vuosia, sekä tätä ehtojen yhtenäistämistä että tuen verovapautta, ja se on tullut esille myös muutamassa aiemmassa puheenvuorossa, edustajilta Reijonen ja Juvonen. Valitettavasti tämä asian toteutus jää seuraavalle hallitukselle.

Nyt päivystysten ruuhkat ovat erittäin vakava ongelma ympäri Suomea. Hoitopaikat ovat käytännössä täynnä, ja koronatilannekin vaikeutuu jatkuvasti. Näiden hyvinvointialueiden toiminta alkaa erittäin vaikeissa merkeissä. Kehotan hallitusta nyt nopeisiin toimenpiteisiin.

Sitten vielä aivan lyhyesti kysyisin, vaikka ministeri Kiuru ei ymmärrettävistä syistä olekaan paikalla: onko hallituksessa [Puhemies koputtaa] tai sosiaali- ja terveysministeriössä edistytty sen suhteen, että yksityiset terveysasemat tai työterveyshuolto alkaisivat jakaa koronarokotuksia niitä haluaville?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Kivisaari.

17.49 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä maakunnassa Seinäjoella on ammattikorkeakoulu, jonka yksi keskeinen toimintamuoto on sote-alan opiskelijoiden koulutus. Haluan todella Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja kaikkien valtakunnan vastaavien ammattikorkeakoulujen puolesta kiittää siis hallitusta siitä, että sote-alan harjoittelukorvaukset siirrettiin ammattikorkeakouluilta pois. Se on ollut pitkäaikainen tavoite ja haave ammattikorkeakoulujen osalta, ja tältä kohdista hallitus on vastannut huutoon. Se on samalla myös resurssilisäys ja myös oikeudenmukainen teko. Tämä muutos mahdollistaa sen, että ammattikorkeakoulut voivat kehittää koulutusta entistä paremmin ja vaikuttaa siihen, että sote-alan opiskelijoille on tarjolla riittävästi harjoituspaikkoja ja että opiskelijoiden ohjaus [Puhemies koputtaa] on laadukasta ja tasokasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.50 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kysyisin eläkkeistä.

Valtiovarainministeri puhui tänään kyselytunnilla siitä, että meillä on yhdeksän prosentin inflaatio tänä vuonna. Te teitte arvokkaan avauksen, ministeri Sarkkinen, tuossa kesällä siitä, että 1.8. korotettiin kansaneläkkeitä ja takuueläkkeitä ennakoivasti. Valitettavasti samaa ei tehty työeläkkeisiin eli varsinaiseen vanhuuseläkkeeseen, ja silloin vastasitte kirjalliseen kysymykseen, että se neuvotellaan kolmikannassa. No nyt me saamme sitten 1.1. suuren korotuksen työeläkkeisiin ja vanhuuseläkkeisiin, 6,8 prosenttia, hieman jälkijättöisesti, mutta se on tietenkin korkea tässä vaiheessa, enemmän kuin palkankorotukset 1.1. Tässä on kuitenkin indeksiongelma olemassa, ja jatkossa epäilemättä myöskin palkkanuovotteluissa huolehditaan, että saadaan rahan arvon heikkeneminen pois ja tulee sitten päälle reaalikorotus, jota ei ole vastaavasti työeläkkeissä.

Toinen ongelma, ja haluaisin kysyä ministeriltä siitä, liittyy tähän prosenttikorotukseen. Eli nyt tämä suuri korotus, joka tulee 1.1. vanhuuseläkkeisiin, [Puhemies koputtaa] on suu-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

rituloisilla suuri, pienituloisilla pieni. Olisiko mitään mahdollisuuksia valmistella sellainen eläkejärjestelmä, jossa olisi eurokorotukset?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Norrback.

17.52 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tasa-arvo on asia, jonka puolesta meidän on jatkuvasti taisteltava, myös kriisien aikana. Mielestäni hallitus ja ministeri Blomqvist tekevät hyvää työtä tällä rintamalla, mikä myös huomataan talousarvioesityksessä.

Ärade talman! I dagens värld växer vikten av samarbete. Nordiskt samarbete har alltid varit viktigt för oss, men i och med Finlands och Sveriges kommande inträde i Nato expanderar detta samarbete till en ännu djupare nivå. Jag undrar hur man tänkt utveckla det nordiska samarbetet, inte bara när det gäller beredskap och försvarsfrågor, och hurdana eventuella ekonomiska satsningar det kommer att kräva. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Hanna Holopainen.

17.52 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä inflaatio kurittaa pienituloisia, ja erityisen hankalassa asemassa ovat pitkäaikaissairaat, joilla on paljon sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksukattojärjestelmä ei ole pysynyt kaikin osin mukana pitkäaikaissairaiden hoidon kustannusten kehittämisessä, ja olisinkin kysynyt ministeriltä: kuinka suhtaudutte siihen, että terveydenhuollon maksukattoja yhdistettäisiin ja maksukattojen summaa kohtuullistettaisiin, tai sitten toiseen ehdotukseen, jota potilasjärjestöt ovat esittäneet, joka olisi se, että lääkekaton täyttämiseen vaadittava omavastuu voitaisiin maksaa osissa, mikä helpottaisi pienituloisten pitkäaikaissairaiden asemaa erityisesti vuoden alkupuolella, kun kattoon oikeuttava määrä kustannuksia ei ole vielä kertynyt?

Toisena olisin nostanut huolen korkeakouluopiskelijoitten mielenterveyskriisistä ja siitä, kuinka hankerahoitus ja erillisavustukset eivät ole auttaneet YTHS:n perusrahoituksen turvaamiseksi niin, [Puhemies koputtaa] että opiskelijat saisivat tarvitsemaansa hoitoa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Malm.

17.53 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset naiset ja tytöt kokevat Suomessa paljon väkivaltaa. On arvioitu, että Suomi on yksi Euroopan vaarallisimmista maista naiselle. Somehäirintä, vihapuhe, naisviha — tätä meillä riittää. Tämä näkyy myös koulu- ja työelämässä ja ylläpitää rakenteita, niin että tästä ei myöskään päästä eroon ja naisen arvostelu on hyväksyttävää. Kukaan ei halua puhua pahaa omasta isoäidistään, äidistään, siskostaan, vaimostaan tai tyttärestään, mutta somessa kasvoton huutelu on helppoa.

Ministeri Blomqvist, kiitän teitä työstänne tasa-arvon eteen, ja toivoisin nyt vastauksia siihen, kuinka me tulevaisuudessa voimme tehdä nopeita toimia, jotta naiset ja tytöt, jotka väkivaltaa kohtaavat, saavat apua nopeasti. Tietenkin mielelläni kuulen myös niistä toimituksista, jotka kantaisivat vuosien päähän ja saisivat tämän ongelman kitkettyä koko maasta.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi. Sen jälkeen ministerit vastaavat, ja sitten taas jatketaan.

17.55 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on ensinnäkin kiitokset ja sitten yksi kysymys ministerille:

Tähän menoluokkaan sisältyy myös yrittäjän eläkelain valtionosuus niihin kustannuksiin, jotka nousevat 430 miljoonasta reiluun 500 miljoonaan. Nythän me saimme täällä eduskunnassa hyväksyttyä yrittäjän eläkelain muutokset, mikä on erittäin hyvä. Haluan siitä kiittää erityisesti ministeri Sarkkista erittäin hyvästä yhteistyöstä valiokunnan kanssa. Lopputulos on erinomainen. Pitää muistaa, että päätavoitehan ei ole pelkästään tämän valtion maksaman summan kasvun hillitseminen vaan nimenomaan yrittäjien sosiaaliturvan ja eläketurvan parantaminen. Se on tässä se tärkein.

Sitten haluan tehdä kysymyksen: Nimittäin minulla on tässä edessä Kelan tilastot perustoimeentulotuesta, joka sisältyy tähän pääluokkaan myös. Nyt meillä on semmoinen ilmiö, että kaupungeissa ja kasvukeskuksissa toimeentulotuet nousevat niin, että Vantaalla ja Keravalla 12 prosenttia väestä saa jo perustoimeentulotukea ja Helsingissä yli kymmenen prosenttia, mutta näissä köyhinä pidettävissä maakunnissa, Kainuussa, Lapissa ja Pohjanmaan maakunnissa, vain viisi prosenttia. [Puhemies koputtaa] Mistä tämä ero johtuu, että se näin suureksi menee?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt ministeri Sarkkinen vastaa tähän ja muihin esitettyihin kysymyksiin.

17.56 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia edelleen keskustelusta. Paljon kysymyksiä ministeri Kiurun vastuualueelle, ja keskityn, kuten aiemmin totesin, vastauksissa omaan vastuualueeseeni liittyviin kysymyksiin.

Ensin tästä lapsiperheköyhyydestä. Ensinnäkin kiitän valiokuntaa siitä, että lapsiperheköyhyyteen on kiinnitetty erityishuomiota mietinnössä. Näen sen hyvin tärkeänä. Myös Euroopan unioni on kiinnittänyt lapsiperheköyhyyteen erityistä huomiota. Euroopan unioni on asettanut köyhyyden vähentämistavoitteen, jossa on erillistavoite lapsiperheköyhyyteen liittyen. Me olemme syksyllä sosiaali- ja terveysministeriössä laatineet köyhyyden vähentämisen toimenpideohjelman, missä on myös erillisenä tavoitteena lapsiperheköyhyyden vähentäminen. On tunnistettava, että lapsiperheköyhyyden vähentäminen vaatii laajalaisia toimia. Sosiaaliturva on tärkeä, mutta se ei ole yksistään riittävä, vaan tarvitaan toimia myös esimerkiksi vanhempien työelämäosallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi, ja ollaan pyrittykin tällaiseen poikkihallinnolliseen lähestymistapaan tässä yhteiskunnallisesti erittäin kriittisessä kysymyksessä. Mutta kyllä tämä ajankohtainen hintojen nousu on erityisen vaikea lapsiperheille, ja siksi ollaan tehty paljon erityisiä tukitoimia, joilla pyritään heidän tilannettaan helpottamaan.

Sitten liittyen näihin sairastumisen kustannuksiin ja lääkekustannuksiin: Todella nyt ensi vuodeksi jäädytetään tämä lääkekatto, mikä tarkoittaa, että se lääkekatto ei nouse. Tarkoituksena on hillitä paljon sairastavien lääkekustannuksia, kun tilanne muutenkin on vaikea hintojen nousun keskellä. Näen kyllä, että tätä sairastamisen kustannusten kokonaisuutta tulisi tarkastella. Tähän kokonaisuuteen liittyvät lääkekorvaukset, mutta sitten siihen liittyvät myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut sekä matkakustannukset.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Ihmisen näkökulmasta ne muodostavat kokonaisuuden, ja näkisin tärkeänä tehdä kokonaistarkastelua. Käytännössä se jää seuraavalle hallituskaudelle, ja on tunnistettava myös, että kustannusneutraalisti on aika vaikeaa tehdä uudistuksia, mutta näen kyllä tärkeänä tämän tarkastelun jatkamisen.

Sitten täällä kysyttiin yksityisestä terveydenhuollosta saatavasta koronarokotteesta. Hallitus toi esityksen, jolla mahdollistetaan, että jatketaan näitä erityiskorvauksia yksityisen terveydenhuollon kautta tehtävään rokottamiseen, ja ymmärtääkseni eduskunta on sen jo hyväksynytkin.

Eläkkeistä kysyttiin. Todella nyt vuodenvaihteessa tulee suuri korotus työeläkkeisiin, mikä auttaa kaikkia työeläkeläisiä. Olen itse avoin sen asian selvittämiseksi, tulisiko työeläkkeiden indeksikorotuksien rakennetta muuttaa siten, että osa korotuksista olisi euro-määräisiä ja osa prosenttimääräisiä, mutta on tunnistettava, että työeläkeasiat Suomessa valmistellaan ja päätetään kolmikantaisesti, ja se ei ole yksin istuvan hallituksen tai vasaariministerin kysymys.

Yrittäjäeläkeläistä kiitän lämpimästi eduskuntaa hyvästä yhteistyöstä tähän tärkeään esitykseen liittyen. Tavoitteena on nimenomaan yrittäjien sosiaaliturvan parantaminen.

Kysymys siitä, miksi toimeentulotukimenot kasvavat erityisesti kasvukeskuksissa, on mielestäni äärettömän tärkeä yhteiskunnallinen kysymys. Se liittyy varmaan elämisen kustannuksiin mutta kenties myös tiettyjen sosiaalisten ongelmien kasautumiseen suuriin kasvukeskuksiin, ja näen kyllä tärkeänä myös alueellisesta näkökulmasta tätä kysymystä selvittää.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Blomqvist.

17.59 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Edustaja Norrback kysyi pohjoismaisesta yhteistyöstä ja sen merkityksestä erityisesti kriisiaikoina. Jo siitä lähtien kun pandemia iski, me olemme, Pohjoismaat yhdessä, miettineet sitä, miten voimme parantaa yhteistä valmiutta vastata erilaisiin kriiseihin. Pääministeri nosti tämän kysymyksen ihan kärkiteemaksi meidän puheenjohtajuusvuonna viime vuonna, ja Norja on nyt sitten jatkanut tätä työtä. Silloin emme tienneet tästä Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan, mutta tietysti se, että silloin jo viime syksynä aloitettiin tämä työ, on auttanut meitä eteenpäin.

Ledamot Norrback frågar om hur vi kan utveckla det nordiska samarbetet, och det är en alldeles riktig iakttagelse, tycker jag, att i och med att nu både Finland och Sverige söker om Natomedlemskap — och efter det är då alla nordiska länder medlemmar i Nato — så kommer naturligtvis försvarssamarbetet att förtätas och utvidgas och bli tätare. Men jag påstår att också allt annat nordiskt samarbete kommer att dra nytta av det här.

De här kriserna har fört de nordiska länderna närmare varandra än vad vi kanske någonsin varit, och som republikens president sade här under Nordiska rådets session: vi upplever nu en renässans av det nordiska samarbetet, och vi ser många saker som går framåt. Vi samarbetsministrar beställde till exempel en forskningsrapport av vårt utrikespolitiska institut som publicerades här i höstas, och där finns flera intressanta rekommendationer för hur vi kan utveckla det här samarbetet.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Tässä sitten edustaja Malm nosti todella tärkeän asian, missä meillä on kyllä paljon vielä tehtävää. Suomi pärjää kansainvälisessä vertailussa erittäin hyvin melkein kaikissa tasa-arvoasioissa, mutta yhdessä asiassa me olemme ihan väärässä päässä järjestyksessä, Euroopassa esimerkiksi, ja se on juuri naisiin kohdistuva väkivalta, mikä meillä on erittäin, erittäin yleistä, aivan liian yleistä. Tämä on tietysti myös erittäin vaikea asia ratkaista. Me yritämme nyt erilaisin keinoin päästä kiinni siihen. Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus auttaa siinä, tietysti tämä lakiuudistus sinänsä, mutta myös se, että se ajan myötä muokkaa asenteita niin, että päästäisiin pois tästä huonosta tilanteesta, mikä meillä on. Toinen asia, mikä nyt on tehty, on tämä, että tasa-arvosuunnittelu ulotetaan varhaiskasvatukseen, se myös auttaa. Mutta mitään sellaisia nopeasti toimivia ratkaisuja on kyllä, täytyy myöntää, vaikea löytää. Asennekasvatus varmaan on tässä tärkeää, ja sitten tietysti se, että eduskuntakin on nyt myöntänyt lisärahoitusta turvakodeille, tietysti auttaa tähän hätään, mutta se ei vähennä sitä väkivaltaa. — Kiitos, puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt siirrytään välillä varsinaisiin puheenvuoroihin. Voidaan jatkaa vastauspuheenvuoroja myöhemmin. — Puheenvuoro, edustaja Laiho.

18.03 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme siis sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan budjettiesitystä. Ensinnä tässä kiitokset hallitukselle tietyistä asioista:

Laaturekisterirahoituksen löytäminen: Se on tärkeä asia, varsinkin kun tässä hyvinvointialueille siirryttäessä tarvitaan enemmän tietoa vaikuttavuudesta ja hoitotuloksista ja muusta, että saatiin säilytettyä nämä. Mutta tämä on vasta alkuvaihe, koska näitä pitäisi saada laajennettua ja kehitettyä.

Lisäksi MARAK-toimintatapa lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi oli todella tärkeä, ja samoin päihdeäitien palveluiden turvaaminen.

Samaan aikaan täytyy nostaa esille se, että elämme erittäin suurten haasteiden edessä. Sote-palvelut ja pelastus ovat siirtymässä hyvinvointialueille vuoden alussa, ja elämme keskellä suurta kriisiä, jos ajatellaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä. Hoitojonot ovat pitkät. Sekä perusterveydenhuoltoon että erikoissairaanhoidon joudutaan odottamaan pitkiä aikoja, ja hoitotakuut paukkuvat. Tässä tilanteessa hoitotakuun tiukentaminen ei käytännössä auta mitään, koska jo nykyisiä hoitotakuuta rikotaan. Hoitajamitoitus, tai niin sanottu henkilöstömitoitus, on johtanut myös tilanteeseen, jossa Suomessa yli 3 000 ympärivuorokautisen hoivan paikkaa on jouduttu sulkemaan ja meidän ikäihmisillä ei ole riittävästi ympärivuorokautisen hoivan paikkoja, mikä näkyy nyt valitettavasti meidän päivystysten ruuhkautumisessa yhtenä osatekijänä.

Samaan aikaan kun hyvinvointialueuudistus lähtee käyntiin ja päivystykset ovat ruuhkaiset, hallitus leikkaa Kela-korvauksia eli lisää painetta julkiselle terveydenhuollolle, mikä tuntuu tässä tilanteessa kohtuuttomalta.

Ministeri Sarkkinen toi täällä esille, että Kela-korvauksista saatavalla rahoituksella rahoitetaan hoitajamitoitusta, samoin kuin hyvinvointialueita. Nyt täytyy sanoa Uudenmaan asukkaana, että nämä kummatkaan eivät tänne alueelle osu. Käytännössä hoitajamitoitusta ei kannattaisi tässä tilanteessa enää nostaa, koska meillä on jo tällainen epätasapaino henkilöstön jakaantumisessa.

Vielä tästä kokonaisuudesta: Tällä hallituskaudella erityisesti hoitajapulaan, henkilöstön saatavuuteen, ei ole tehty riittäviä ratkaisuja. Me emme pysty pelkästään lakimuutoksin pakottamaan henkilöstöä menemään tiettyihin paikkoihin emmekä osaajia myöskään

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

yhtäkkiä taikomaan. Eli kyllä tähän tarvitaan monia eri ratkaisuja tämän sosiaali- ja terveydenhuollon kriisin selättämiseksi. Mutta ennen kaikkea tässä tilanteessa tarvitaan työrauhaa kentälle, työrauhaa toiminnan kehittämiseen, ja sen takia ylimääräisiä hallinnollisia ja byrokraattisia lainuudistuksia, jotka eivät vaikuta käytännössä asiakkaiden saamaan hoitoon, pitäisi välttää.

Samalla myös jatkossa on erityisen tärkeää huomioda toimivat tietojärjestelmät, niin että henkilöstön työaika ei kulu tietojärjestelmillä temppuiluun ja saadaan kustannustehokkuutta myöskin sosiaali- ja terveyspalveluihin, koska meidän työn tuottavuus on laskenut viime vuosina. Henkilökunta siis joutuu tekemään enemmän, mutta meidän työn tuottavuus suhteessa siihen, mitä tehdään, on laskenut, ja tämä johtuu varmasti ainakin osittain toimimattomista tietojärjestelmistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Virta poissa. — Edustaja Koskela.

18.08 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Hoitoalan kriisi on käsillä, ja ratkaisua ei siihen ole näköpiirissä. Hallituksen toimet, esimerkiksi hoitajien pakkolaki, lähinnä pahentavat ja pahensivat tilannetta. Hoitoalan vetovoima ja pitovoima eivät ole kenties kertaaakaan ennen olleet näin alhaalla. Tämä näkyy karusti esimerkiksi hoitoalan koulutukseen hakeutuvien määrässä. Huomioitavaa on sekin, että kaikki tutkinnon aloittaneet eivät syystä tai toisesta suorita koulutusta loppuun. Alalta on poistunut aivan liikaa hoitajia, ja moni on myös mennyt ulkomaille töihin. Heitä pitäisi saada houkuteltua takaisin.

Lakiin kirjattu hoitajamitoitus ilman riittävää resursointia on osoittautunut katastrofiksi. Hallitus on sentään hieman tässä perääntynyt, mutta tuskin tätä 0,65:n mitoituslaskentaa oikeasti tullaan saavuttamaan — siis ainakaan niin, että hoitoa tarvitsevien tilanne aidosti paranisi. Hoitolaitokset joutuvat pitämään vuodepaikkoja tyhjinä, kun hoitajia ei yksinkertaisesti ole. Kotihoitokin sakkaa pahasti, ja jatkuva sijaisiin turvautuminen luo hoitoon poukkoilevuutta.

Hoitajien vähäisen määrän lisäksi meillä on käsillä ehkä jopa vielä suurempi pommi tikittämässä. Kaikesta vanhustenhoivasta jopa 80 prosenttia on omaishoitajien ja muiden läheisten vastuulla. Tästä 80 prosentista meidän pitäisikin puhua enemmän. Omaishoitajien keski-ikä on jo nyt korkea. Myös he vanhenevat ja tulevat kaipaamaan itsekkin hoivaa. Kuka sitä tulee sitten heille tarjoamaan? Miten järjestelmämme käy, jos omaishoitajien arvokas työpanos vähenee ja tämä kaikki siirtyy hyvinvointialueiden ja jo nyt työtaakkansa alla tuskailuvien hoitajien harteille? Tällä hetkellä tiedetään, että omaishoito säästää julkiselta sektorilta jopa 3,1 miljardia vuodessa. Omaishoitoon laitettavat panostukset ovat pieniä, kun verrataan sen tuomaan säästöön. THL on syksyllä laatinut selvityksen omaishoidon tuen valtakunnallisista myöntämisperusteista. THL:n ehdotus lisäisi tuen piirissä olevien omaishoitajien määrää noin 6 100:lla. Kustannuksiksi on arvioitu noin 100—300 miljoonaa euroa.

Seuraavan hallituksen pitää löytää ohjelmaansa ratkaisuja, joilla nämä kaksi hoitoalan pommia, hoitajien väsyminen ja vähenevä määrä sekä omaishoidon huolestuttava tilanne, saataisiin jollain tavalla purettua.

Aamupäivällä tuolla opetusministeriön hallinnonalalla käsiteltiin myöskin tähän aiheeseen liittyviä asioita elikkä kuntien uutta roolia ensi vaalikaudella, ja ministerikin oli kovin huolestunut siitä, mihinkä se asettuu. Nyt kun tiedämme, että koulupsykologit ja koulukuraattorit ovat jatkossa hyvinvointialueitten vastuulla ja tämä varhainen puuttuminen ja en-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

naltaehkäiseminen ovat niitä avainsanoja tässä meidän nykyisessä järjestelmässämme, niin syntyykö tällainen harmaa alue, mikä jää sitten vaille käsiä ja tekijöitä? Elikkä tiedämme tietysti, että koulussa opettajat tekevät tärkeää työtä, mutta onko kunnilla sitten resursseja? Veikkaanpa että ei ole, koska hyvinvointialueillakaan ei ole resursseja, ja varmasti he menevät sitten ensin tarkeysjärjestyksessä. Elikkä pelkään tätä, että riskinä on, että kunnat heittävät tätä varhaisen puuttumisen palloa hyvinvointialueille. Miten tätä yhteistyötä varhaisen puuttumisen suhteen lopulta hoidetaan ja johdetaan, kun opettajat ovat kuntien vastuulla ja psykologit ja kuraattorit ovat hyvinvointialueen alaisuudessa? Esitän tämän kysymyksen vain ilmaan pohdittavaksi. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

18.13 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan loppusumma talousarvioesityksessä on noin 15,9 miljardia euroa, mikä on valtava summa rahaa jaettava.

Nostan ensin tässä esiin tähän toimeentulotukeen liittyvän kysymyksen, mikä salissa esitettiin. Vuonna 2020 Kela teki selvityksen, että suurin osa takuueläkkeestä maksettiin maahanmuuttajille, se oli 29 prosenttia, työttömyysturvasta maksettiin 27 prosenttia ja toimeentulotuesta maahanmuuttajille maksettiin 20 prosenttia ja asumistuesta 14 prosenttia. Pohdin täältä pääkaupunkiseudulta itse tulevana, että ehkä meillä täällä suurissa kaupungeissa on myös tämä maahanmuuttajataustainen väestö, jolle toimeentulotukea maksetaan.

Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu omaishoidosta, mikä on äärettömän tärkeä asia varmasti meille kaikille. Olen kuitenkin syvästi pettynyt THL:n tuomiin omaishoidon tuen yhtenäistämisesityksiin. Nehän tulivat vasta syyskuussa, vaikka on tiedetty, että hyvinvointialueet aloittavat vuoden 2023 alusta. Näihin valmisteluihin ohjeistus ei ole ehtinyt, mutta onneksi ei, sillä summat ovat hyvin mitättömiä: alin maksuluokka on THL:n esityksessä 200 euroa ja ylin maksuluokka, elikkä se kaikkein vaativimman hoidon osuus, 950 euroa. Nämä ovat mielestäni hyvin alhaisia maksuja, mitä THL esittää omaishoitajille.

Olen syvästi pettynyt, että esimerkiksi Espoossa ja Kauniaisissa omaishoidon tukea leikataan 360 euroa. Se on suuri menetys, ja saavutetusta edusta leikataan, ja uskon, että tämä ei ollut sote-uudistuksen tarkoitus. Ihmettelen, että näin kuitenkin puolueet päätyivät tekemään. Perussuomalaiset eivät sitä kannattaneet.

Arvoisa puhemies! Nostan esiin muutaman teeman, jotka pohdituttavat. Saattohoidosta on perustettu asiantuntijatyöryhmä, joka totesi, että saattohoitoon liittyvät teemat tulisi kytkeä sinne lainsäädäntöön. Kysyn ministeriltä: missä vaiheessa siellä ministeriössä on käyty keskustelua, että esimerkiksi terveydenhuoltolakeja muutettaisiin, jotta sinne saataisiin se subjektiivinen oikeus kaikille ihmisille saada saattohoitoa?

Henkilöstömitoituksesta totean sen verran, että asia on toki hyvä, mutta pettymyksenä on, että mitoitus siirtyy vasta ensi vuodelle, sinne joulukuun alkuun. Uskon ja luotan siihen, että se kuitenkin onnistutaan toteuttamaan, nimittäin on tärkeää, että vanhustenhoidon kentälle otetaan avustavaa henkilöstöä, minkä myös laki sallii, eli heitä, jotka voivat osallistua tähän välilliseen hoitotyöhön, ja välittömään hoitotyöhön sitten enemmän niitä koulutettuja ihmisiä.

Vanhustenhoidon pitkäaikaisten laitospaikkojen vähentäminen on ollut systemaattista. Se alkoi vuonna 2013, ja sitä on jatkettu näihin päiviin saakka. Silloin se oli sitä suurta rakennepakettia, vuonna 2013, jolloin se päätös tehtiin. Ne ovat olleet kuitenkin huonoja

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

päätöksiä. Ikäihmiset joutuvat olemaan hyvinkin sairaina omissa kodeissaan vailla riittävää kotihoidon turvaa.

Suomalaiset ovat tällä hetkellä kovilla. Ruuan hinta, bensiinin hinta, päivystykseen ei pääse, Kela-korvaukset poistuvat, kurjistavat ja kurittavat suomalaista ihmistä, ja kysyisin ministeriltä: miten näette sen, ajautuuko yhä useampi suomalainen myös sinne toimeentulotuen tarpeen piiriin, ja onko sinne mahdollisesti myös rahoitusta tulossa niin, että ihmisille sitä toimeentulotukea voidaan myöntää, koska nämä sähkölaskuthan ovat aivan kaoottisia?

Pelastustoimesta haluan nostaa sen, että pelastustoimen rahoitusvaje on arvioitu yli 80 miljoonan euron suuruiseksi. Haluan nostaa pelastajien tilanteen ja heidän palkkakehityksensä. Koen, että pelastajat tekevät äärettömän vaativaa työtä, ja se peruspalkka on vähän päälle 2 000 euroa — se on aivan liian vähän.

Sitten, arvoisa puhemies, haluan vielä ministeri Blomqvistin välityksellä lähettää terveisä sinne teidän ministeriöönne. Toivon, että pidätte hyvää huolta suomalaisista miehistä ja pojista. Mielestäni JVG on tehnyt vuoden parhaimman laulun, se on nimeltään Pojatki itkee, ja siinä korostuu se, mitä pojat tuntevat mielessään ja ajatuksissaan, ja nuoret miehet ja nuoret naiset myös, kun lähtevät esimerkiksi varusmiespalvelukseen. Pidetään heistä hyvä huoli ja turvataan, että he pääsevät opiskelemaan varusmiespalveluksen jälkeen ja että heidän tilanteensa on hyvä yhteiskunnassa. Toivon vilpittömästi, että ajatte nuorten poikien, pienten poikien ja nuorten poikien, aikuisten miesten ajatuksia ja asioita ministeriössä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

18.18 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset ministerit! Edustaja Juvenen piti tuossa todella hyvän puheenvuoron sosiaali- ja terveystieteiden alaan liittyen. Siellä on paljon semmoisia asioita, mihinkä kannattaisi kiinnittää vieläkin enemmän huomiota, esimerkiksi nämä lääkekorvaukset. Lääkekorvauksiahan on aika paljon kuitenkin poistunut viime aikoina. On paljon lääkkeitä, mistä ei tule minkäänlaista Kelan korvausta enää. Aikaisemmin on saattanut tulla, mutta nykyään ei tule, ja nämähän eivät siis kerrytä sitä katto-omavastuutakaan ollenkaan, niin että monet ihmiset voivat olla jo hankaluuksissa niiden kanssa.

Tämä lääkekorvausjärjestelmä on myös hyvin epäoikeudenmukainen: riippuen siitä, minä kuukautena ostaa sen lääkkeen, on ihan eriarvoisessa asemassa. Eli jos henkilö ostaa vaikka tammikuussa lääkkeitä 800 eurolla ja sitten tulee se katto-omavastuu heti täyteen, hänellä sitten loppuvuonna lääkkeitä onkin helpotusta, ei tarvitse niin paljon niistä maksaa. Mutta sitten, jos toinen henkilö ostaa vaikka täysin saman lääkkeen joulukuussa, niin se kattosumma tulee joulukuussa täyteen ja sitä aletaan taas uudelleen kerryttämään jo tammikuussa. Eli jos se toinen, joka ostaa joulukuussa sen lääkkeen, on hyvin epäoikeudenmukaisessa asemassa verrattuna siihen, joka ostaa sen saman lääkkeen tammikuussa.

Tästä on tullut itse asiassa ongelmakin joissakin tapauksissa, kun Kela-korvauksia kerrytetään. Ihmiset kerryttävät niitä sitten kattosumman verran. Jotkut jopa jättävät sen lääkkeen tässä loppuvuonna ostamatta. Eihän se nyt hoidon kannalta välttämättä ole hyvä, että jätetään ne lääkkeet ostamatta, pihdetaan sinne vuoden alkuun ja sitten ostetaan, koska ne kerryttävät sitä omavastuuta. Olisiko semmoinen malli hyvä, niin kuin jossakin Ruotsissa esimerkiksi on, että kun tulee se kattosumma täyteen, niin sen jälkeen on tietty aika, kun saa niitä lääkkeitä sitten edullisemmin, niin että se olisi asiakaskohtainen — ei silleen, että

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

se menisi aina sen vuoden alun ja vuoden lopun mukaan? Se ei ole kyllä tavallaan oikeudenmukaista, kun eihän se ihmisen henkilökohtainen sairastavuus mene kuukausittain. Eihän se ole sama asia. Jos ihminen sairastuu tammikuussa tai marraskuussa, niin Suomessa käsitellään ihan eriarvoisesti näissä lääkeasioissa, ja se on vähän kummallinen juttu.

Näistä lääkekorvauksista muutenkin: Perussuomalaiset ovat ottaneet esille sitä, että kun diabeteslääkkeiden korvattavuus poistettiin, se oli vähän huonompi homma. Myös omavastuuasioita on nostettu esille. Keliakiakorvausta olemme kanssa nostaneet esille. Jotenkin tuntuisi, että näihinkin voitaisiin vielä enemmän kiinnittää huomiota.

Tuosta keliakiakorvauksesta: On oikeasti lääke näille keliakikoille, että se ruokavalio on semmoinen, mitä he pystyvät käyttämään. Näistä tuntuisi, että hallituskin voisi ehkä vielä enemmän ottaa opiksi, mitä me olemme nostaneet esille.

Onhan tämä tilanne nyt aika kaoottinen. Sote käynnistyy, ja meillä ei ole lääkäreitä, meillä ei ole hoitajia. Jotenkin se on nyt se ykkösasia, että pitää keskittyä siihen, että ne lääkärin ja hoitajat pysyvät täällä meillä. Ja myös ne, jotka on koulutettu alalle mutta ovat kenties lähteneet jollekin muulle alalle, houkuteltaisiin takaisin tekemään sitä työtä. Mutta sen työn arvostus ja johtaminen — siellä on paljon asioita.

Olen viime aikoina keskustellut monen terveydenhuoltoihmisen kanssa: on ollut lääkäreitä ja terveydenhuoltohenkilökunnasta monta. Sitä arvostusta kaivataan. Kaivataan kunnon johtamista. Kaivataan myös sitä, että niitä virkoja ja semmoisia olisi tällä julkisella puolella enemmän. Työntekijät menevät yksityiselle puolelle, koska palkkaus ja muu ovat erilaisia. Kyllä siinä paljon on semmoisia asioita, mistä toivottaisiin, että niihin kiinnitetäisiin huomiota.

Tosiaan tarvitaan hoitajia, tarvitaan lääkäreitä, ja nyt nimenomaan pitää keskittyä siihen, että he pysyvät meillä, pysyvät täällä Suomessa, eivät karkaa ulkomaille, vaan meillä on semmoiset edut, että kannattaa täällä tehdä töitä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

18.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Pari huomiota sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta. Se on varmaan se pääluokka, johon meidän tulee kiinnittää kaikista eniten huomiota tässä salissa, koska hyvät sosiaali- ja terveyspalvelut ovat meidän elämämme kannalta aivan varmasti se tärkein asia ihan vauvasta vaariin, koko elämän ajan, eli sitä ei sovi väheksyä.

Nyt kun olemme siirtymässä tähän hyvinvointialueiden aikaan, niin olen hieman huolestuneena pannut merkeille sen, että alun perinhän lähdettiin siitä, että voidaan turvata kaikille alueille kaikkiin kuntiin yhtäläiset palvelut suurin piirtein samanlaisella kustannusrasituksella, niin että ne palvelut säilyvät ja esimerkiksi lääkäreitä on tarjolla, vaan kylmä tosiasia tänä päivänä on se, että maaseutukunnissa lääkärin näkeminen alkaa olla yhtä harvinaista kuin, sanoisinko niin, yhtä harvinaista kuin se toivetilä. Me olemme joutuneet sen tosiasian kanssa vastakkain, että kaikki toivovat lääkäreitä mutta niitä ei vaan ole.

Kotikunnassani tilanne on heikko, ja tiedän, että on suurimmassa osassa maaseutukuntia sama tilanne. Terveyskeskuslääkärin saaminen kuntaan on kiven takana. Olen ihmetellyt tätä asiaa, miksi asiat näin ovat, koska ilman lääkärin ja potilaan välistä keskustelua potilaan huoli omasta terveydestään varmasti jää vajaaksi. Lääkärin osaava huomio siitä, mikä on potilaan todellinen tilanne, tarvitseeko hän jatkotutkimusta, tarvitseeko hän jotain akuuttia hoitoa tai onko peräti tilanne hänen henkeään uhkaava, on vain lääkärin tehtävä.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

En yhtään väheksy yhdenkään terveydenhuoltoalan ihmisen ammattitaitoa, en, vain muutamia kokemuksia oman elämäni varrelta totean — en lähde mitään nimeämään erikseen — että ilman osaavan lääkärin huomiota kyseisille potilaille olisi käynyt huonosti, ihan varmasti olisi käynyt, mutta kun lääkäri oli osaava ja tiesi ja taisi tehtävänsä, niin ihmisen henki pelastettiin ja hän elää edelleen ja voi hyvin. Jos olisi jäänyt huomiotta tämä tilanne, hän olisi siihen vaivaan menehtynyt hyvin nopeasti.

Olkoon tämä minun kertomani esimerkki ponnin hallitukselle. Tämän hallituksen aika alkaa olla vähissä, mutta kun seuraava hallitus voi lähteä toteuttamaan sosiaali- ja terveydenhuollon täytäntöönpanoa uuden ajan puitteissa valtion kustantamalla hyvinvointialueilla ympäri Suomea, niin tämä lääkärihomma pitää hoitaa ensimmäisenä kuntoon. Se on se asia, joka todella on vakava, ja sanon tämän ihan painokkaalla äänellä. Me tässä salissa keskustelimme opetuspuolen viroista, että pitää olla pätevät opettajat, pitää olla pätevät varhaiskasvattajat, ensihoito ja pelastustoimi. Kaikkiin tarvitaan ammattityövoimaa, mutta tämä asia on tavallaan hautautunut suuren byrokratiakeskustelun alle. Myös lääkäreitä pitää saada kuntiin. Tässä maassa löytyy aivan varmasti keinoja, että ne saadaan. Ei voi olla niin, että ihminen joutuu käymään kymmenen kertaa terkkarilla eikä pääse sinne lääkärin luokse koskaan ja sitten hän joutuu vähillä rahoillaan turvautumaan yksityiseen lääkäriin.

Tämä on kotikunnassani Ilomantsissa sama ilmiö: Turha on lähteä esimerkiksi pienen lapsen kanssa terveyskeskukseen, ei siellä ole lääkäreitä. On otettava ne rahat jostakin ja käytävä Joensuussa yksityislääkärillä. Näin eivät asiat tässä maassa voi olla.

Täällä me puhutaan valtavasti ilmastomuutoksesta ja dumpataan siihen rahaa miljardeja. Kukaan ei tunnu olevan huolestunut siitä. Ihan hulluuteen työnnetään rahaa, väärin paikkoihin, joilla ei ole mitään merkitystä Suomen ilmaston kannalta — sillä päinvastoin tuhotaan ilmastoa. Nyt tässä asiassa, terveysasiassa, tällainen kuolemanvakava asia ohitetaan hymähtämällä. Olen muutamaa tapausta joutunut työni takia seuraamaan läheltä, miten on mennyt. Ihan surulliseksi tulee, mikä niiden ihmisten tilanne on. Toivon, arvoisa puhemies, että tähän kiinnitetään tässä talossa huomiota.

Toinen asia, mikä pitää myös säilyttää ja mistä pitää pitää huoli, että se ylläpidetään, on apteekkilaitos. Useammissa kunnissa on tällä hetkellä toimivat apteekit, ja nyt jos lähdetään näillä uudistuksilla viemään niin, tekemään lainsäädännöllä semmoinen tilanne, että kunnista poistuvat nämä apteekit, niin silloin sieltä poistuu lääkeneuvonta, silloin sieltä poistuu konsultaatio, kaikki se tieto, mitä sieltä saa.

Voin kokemuksesta sanoa, että olen erittäin tyytyväinen kotikuntani apteekkiin. Sieltä olen aina avun ja hyvät neuvot saanut ja jopa niin pitkälle, että on soitettu muutama päivä sen jälkeen, että heille tuli vielä tällainen asia mieleen, että oletteko ottanut tämän huomioon. Pidän sitä erittäin hyvänä palveluna.

Sen tautta tätä apteekkiverkkoa ei saa purkaa. Tiedän, että tässä ovat markkinamiehet ja isomman voiton tavoittelijat liikkeellä, mutta tämä apteekkilaitoksen ylläpito on melkein yhtä tärkeä asia kuin lastenneuvola. Vanhemmille ihmisille se on elintärkeä juttu, ja siitä on pidettävä kiinni.

Toivon lopuksi, arvoisa puhemies, että tämä lääkäriasia otetaan vakavasti huomioon. Täällä ovat ministeritkin paikalla. Menköön tieto tästä terveysasiasta myös maan hallitukselle, samoin apteekkiasista. Nämä ovat niin vakavia asioita, että näillä ei saa leikkiä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Noora.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

18.27 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen yhteydessä ja sitä valmisteltaessa meille vihreille oli ensisijaista, että sen toimeenpanossa näkyisi myös lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi. Nyt meillä on edessämme historiallinen muutos, jossa reilun kahden viikon kuluttua sosiaali- ja terveystalvet siirtyvät kuntien vastuulta hyvinvointialueille.

Hyvinvointialueiden strategioita rakennettaessa lasten sekä perheiden huomioimisen tulisi olla palveluiden suunnittelun keskiössä. Me olemme nyt kaikilta osin uuden äärellä, kun palveluita on suunniteltava niin, että ne toimivat myös kuntien suuntaan, ja niin, ettei kukaan pääse tipahtamaan palveluiden väliin. Lapsistrategiayksikön perustaminen on ehdottoman tärkeä toimi hallitukselta myös tästä näkökulmasta, kiitos siitä, ja toivonkin vielä, että lapsivaikutusten arvioinnin tosiasiallista toteutumista seurataan hallituksen toimesta nyt kun hyvinvointialueet aloittavat toimintaansa.

Arvoisa puhemies! Vain muutama päivä sitten uutisoitiin korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon ongelmista ja hoitoonpääsyyn jonottamisesta. Kuluneet viime vuodet ovat koettelleet opiskelijoita karulla kädellä, ja osa on suorittanut opintojaan pääosin kokonaan etänä. Se on hurjan iso muutos normaaliolosuhteisiin sosiaalisia suhteita ajatellen. Lienee myös selvää, että elämän muuttuessa monilta osin arvaamattomaksi usko tulevaisuuteen ottaa osun. Nuoret ovat elämässään nyt hyvin erilaisessa tilanteessa esimerkiksi omien unelmien tai tulevaisuudensuunnitelmien suhteen kuin suurin osa meistä tässä salissa on koskaan elämässään ehkä ollut. On selvää, että edellä mainitut asiat kuormittavat nuoren hyvinvointia, mistä johtuen tuen tarve mielenterveyden haasteisiin on kasvanut räjähdysmäisesti. Samaan aikaan opiskelijaterveydenhuollon resurssit ovat kuitenkin pysyneet ennallaan ja jonoja on tosiaan päässyt syntymään.

Siksi onkin äärimmäisen tärkeää, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toteuttamaan opiskeluterveydenhuoltoon suunnataan nyt hallituksen toimesta rahoitusta. Kiitos siitä, sillä meidän on tuettava nyt kaikin mahdollisin tavoin myös opiskelijoiden jaksamista ja opiskelukyvyn parantamista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mattila.

18.30 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Tämän hallituskauden aikana on tehty useita hyviä sosiaali- ja terveydenhuollon lakeja. Niiden toimeenpanoa uhkaa kuitenkin hoitoalalla vallitseva työvoimakriisi, sillä hoitajia ja käsipareja ei ole riittävästi. Hallitus on päättänyt useista toimista varmistukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden. Henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi tarvitaan riittävän rahoituksen lisäksi sekä valtiolta että hyvinvointialueilta toimenpiteitä koulutukseen, työnjakkoon sekä kansainväliseen rekrytointiin.

Hallitus esittää, että hoiva-avustajien koulutusta lisätään. Pidän tätä tärkeänä ja tarpeellisenä asiana, sillä hoiva-alalla on monia tehtäviä, joita pystyvät tekemään muutkin kuin sote-koulutuksen saaneet. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamisiin hoiva-avustajakoulutuksiin esitetään melkein 11 miljoonan euron lisäystä. Määrärahalta on tarkoitus kouluttaa 1 500 uutta hoiva-avustajaa vuosina 23–25. Valtionosuusrahoitteiseen työvoimakoulutukseen ehdotetaan melkein 8 miljoonan euron lisäystä, jonka avulla on tarkoitus kouluttaa 1 000 uutta hoiva-avustajaa vuosina 23–25. Hoiva-avustajien koulutusmäärärahatarpeita tullaan myös tarkastelemaan osana syksyn lisätalousarvioesityksen valmistelua.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tammikuun alussa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen siirtyy hyvinvointialueiden vastuulle. Kulunut vuosi on ollut reipastahtista valmistelun aikaa. Suurta huolta on kuitenkin siitä, miten rahat riittävät palveluiden järjestämiseen. Kaikille lienee selvää, ettei näin merkittävä uudistus käynnisty ilman lastentauteja ja jo nyt tiedossa olevia valuvikoja esimerkiksi rahoitukseen liittyvissä asioissa.

Liikkeelle uusilla alueilla lähdetään siitä, että hyvinvointialueet rahoittavat toimintansa pääosin valtion rahoituksella eikä niillä ole verotusoikeutta. Merkittävin osa hyvinvointialueiden rahoituksesta vuonna 23 muodostuu kuntien verotulojen siirrosta valtiolle. Lisäksi hyvinvointialueille siirretään rahoitusta kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta ja kuntien verotulomenetysten korvauksista. Uudet ja laajenevat tehtävät sosiaali- ja terveydenhuollon kentällä kasvattavat hyvinvointialueiden rahoitusta vuonna 23 kuluvaan vuoteen verrattuna noin 274 miljoonalla eurolla.

Eräs tärkeimpiä uudistuksia tällä kaudella on ollut perusterveydenhuollon hoitopäätösten nopeuttaminen. Hoitotakuu astuu voimaan asteittain siten, että ensi vuoden syyskuusta lähtien kiireettömään hoitoon tulee päästä 14 vuorokaudessa ja vuoden 24 marraskuusta lähtien viikossa. Suun terveydenhuollossa kiireettömään hoitoon on päästävä kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun hoidon tarve on arvioitu.

Hyvinvointialueiden rahoitusta lisääviä uudistuksia ovat myös vammaispalveluja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus sekä mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistaminen.

Vuoden 2023 aikana hyvinvointialueiden rahoituksessa huomioidaan talousarvioesityksessä lisäksi eräiden tehtävien laajeneminen. Henkilöstömitoituksen kiristymiseen ja samoin lastensuojelun jälkihuollon laajentamiseen lisätään rahoitusta. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti lastensuojelun henkilöstömitoitusta vahvistetaan edelleen.

Hyvinvointialueiden lakisääteisen rahoituksen lisäksi yksittäisen hyvinvointialueen tulee hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain nojalla saada valtiolta rahoitusta sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi tilanteessa, jossa rahoituksen riittämätön taso vaarantaa palvelujen järjestämisen. Hyvinvointialueiden mahdollista lisärahoitusta varten talousarvioon perustetaan erillinen arviomäärärahamomentti.

Arvoisa puhemies! Lienemme samaa mieltä siitä, että hyvinvointialueiden oikeudenmukaisen rahoituksen perustana on palvelutarpeeseen perustuva laskennallinen rahoitusmalli. Mallin tulisi sisältää myös kannusteita kustannusten kasvun hillintään, jolloin voidaan osaltaan turvata julkisen talouden kestävyyttä.

Hyvinvointialueen toimintaan liittyy monenlaisia epävarmuuksia. Kuntien ja kuntayhtymien on todettu vuoden 22 talousarvioissa alibudjetoineen sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen menot, mikä jo lähtökohtaisesti luo vajeen hyvinvointialueiden kokonaisrahoitukseen. Myös maailmantilanteesta johtuvan nopean kustannusten kasvun sekä lainojen kasvavien korkokulujen on todettu puuttuvan rahoituspohjasta. Merkittävän kuluksen hyvinvointialueiden rahoitustarpeissa muodostavat palkkamenot, joiden kasvuun vaikuttavat palkkaharmonisaatio sekä sosiaali- ja terveydenhuollon alalle vastikään sovitut palkkaratkaisut, joiden tarkemmat kustannusvaikutukset tiedetään vasta hyvinvointialueiden käynnistymisen jälkeen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Rantanen, Mari.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

18.35 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! En malta olla ottamatta kantaa tähän päivystyksen ja terveydenhuoltomme kriisiin, joka nyt tulee sekä ihmisten viestien kautta että myös median kautta, ja on tietysti hyvä asia, että nyt tämä asia nousee framille. Tilanne ei tietenkään ole sellainen, että sitä voitaisiin korjata jollakin hokkuspokkustempulla, mutta muutaman asian nostan kyllä tähän keskusteluun.

Ensinnä meillä on vuosikausia ollut sellainen mantra, että kotihoito on se, mihin pyritään, tai pyritään pitämään ihmiset kotona niin pitkään kuin mahdollista. No, se on tietysti kaunis ajatus, ja näin varmasti haluavat niin ihmiset kuin järjestelmäkin toimia, mutta meillä on semmoinen ongelma, että me olemme lisänneet kotihoitoa aivan valtavasti ja samaan aikaan vähentäneet sekä laitospaikkoja että myös osin ympärivuorokautisen hoivan paikkoja. Silloin tilanne johtaa siihen, että näille ihmisille, jotka eivät tosiasiassa enää pärjää turvallisesti ja inhimillisesti siellä kotona, ei myöskään ole tarjota näitä ympärivuorokautisen hoivan paikkoja, kun niitä ei ole. Tällöin muodostuu tällainen pyöröovisyndrooma, jossa siis kotihoidossa oleva potilas menee ambulanssilla päivystykseen ja sieltä sitten usein kotiutetaan takaisin, kunnes hän taas menee ambulanssilla päivystykseen — jos meillä ei näitä jatkohoitopaikkoja ole sen enempää perusterveydenhuollon osastoilla kuin sitten myöskään hoivassa. Tämä on varmaankin yksi asia, mikä on johtanut tähän kriisiytymiseen.

Sitten tietysti sopii kysyä, minkä verran tosiaan näitä perusterveydenhuollon sairaansioja, niin kutsuttuja terveystieteiden osastoja, on olemassa. Niitäkin on vähennetty, ja se kaikki rupeaa menemään tulppaan tänne päivystyksen puolelle.

Sitten on ollut hyvin mielenkiintoista seurata tätä keskustelua, jossa ei nosteta lainkaan esiin sitä, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, Uudellamaalla, väestönkasvu vuosina 2010—2021 on yli 180 000 ihmistä — siis yli 180 000 ihmistä. Ja arvatkaa montako päivystystä on tullut lisää, tai arvatkaa, montako sairaansijaa on tullut lisää. Niitä ei valitettavasti ole tullut lisää, vaan ne ovat vähentyneet siinä tilanteessa, kun Uusimaa on kasvanut tällaista tahtia. Ja sitten haluan tähän kyllä huomauttaa, että näistä on yli 85 prosenttia, muistaakseni lähemmäs 90, vieraskielisiä. Tiedätte varsin hyvin sen, että kun vieraskielinen henkilö tulee tänne, hän tarvitsee tulkkipalveluja, hän tarvitsee pidempiä vastaanottoaikoja, ja nämä ovat myös omiaan ruuhkauttamaan meidän terveystieteiden. Tästäkin pitää voida puhua, sillä tässä kohtaa niin Helsingin kaupunginvaltuustossa kuin usein täälläkin vähän silmiä suljetaan.

No, totta on tietysti se, että hoitajiakaan ei ole tarpeeksi, mutta palaan kyllä tähän, että jos me yritämme tunkea kahden litran ilmapalloon neljä litraa ilmaa, niin jossain kohtaa se räjähtää. Mikään määrä hoitajia ei riitä siinä samassa tahdissa kuin tänne tulee uutta väestöä, jota siis palvelut eivät seuraa perässä, eivätkä ne pystykään seuraamaan tosiasiassa.

Hoitajapula on totta. Hämmästelän suunnattomasti kyllä sitä, minkä vuoksi ei koskaan juurikaan puhuta siitä, että meillä on aika iso määrä hoitajia, tuhansia hoitajia, hoitoalan ulkopuolella. Heitä pitäisi pyrkiä houkuttelemaan sinne takaisin, mutta se toki edellyttää sitä, että palkka on kunnossa ja työolot ovat kunnossa, ja täytyy kyllä myöntää, että kun olen itse työskennellyt terveydenhuollossa 20 vuotta, niin kyllä meillä siellä on myös niissä työ- ja toimintatavoissa kehitettävää, mikä olisi omiaan ehkä houkuttelemaan takaisin. Sitten meillä on ulkomailla myös tuhansia hoitajia, ja nämä samat asiat heitä houkuttaisivat tänne takaisin.

Tilanne on monimutkainen, mutta ratkaisuja on kyllä keksittävä. Tämä potilasturvallisuuden vaarantaminen, josta muuten puhuttiin aika paljon lakon aikana, myös ministeriai-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

tiosta, olisi nyt kyllä hyvä ottaa vakavasti, sillä se perimmäinen syy, joka johtaa siihen potilasturvallisuuden vaarantamiseen, ei saa olla syy, milloin tämä asia otetaan vakavasti.

Arvoisa puhemies! Minulla on vielä hiukan terveydenhuollon koulutuksesta sanottavaa, mutta otan tuosta toisen puheenvuoron. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindén.

18.40 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni on lähinnä kommentointia täällä tähän asti käytyyn keskusteluun liittyen. Aivan ensimmäisenä kommenttina haluan todeta, että minusta äsken kuultu edustaja Rantasen puheenvuoro oli semmoinen, johon varmasti voin 99-prosenttisesti yhtyä — enkä tiedä, mikä se yksi prosentti edes on, johon en yhtyisi. Siinä oli minusta terävää ja hyvää analyysia tästä tilanteesta.

Lähtisin itse myös liikkeelle tästä akuutista keskustelusta liittyen päivystyksen ruuhkiin. Sehän on pitkäaikaisen kehityksen tulos, ja koska tässä on rajallinen aika käytössä, menen suoraan siihen, miten tämä pitäisi ratkaista. Ratkaisut eivät todellakaan ole, aivan niin kuin edustaja Rantanenkin sanoi, sellaisia, jotka voidaan tässä hyvin nopeasti ja yksinkertaisesti tehdä, mutta ainakin seuraavat viisi asiaa:

Ensimmäinen asia on se, että kyllä tämä on osittain seurausta päivystysten liiallisesta keskittämisestä. Meillä sekä terveyskeskusten päivystyksiä ajettiin alas ja siirrettiin osaksi yhteispäivystyksiä että sitten myös pienistä sairaaloista päivystyksiä vähennettiin. Vierailin kesän aikana Forssan terveysyhtymän tiloissa ja keskustelin siellä päättäjien kanssa. Heidän päivystyksessään, niin minulle kerrottiin, ei kukaan koskaan odota tuntia kauempaa. Tämä kriisihän on pääasiassa nyt Turussa, Tampereella ja pääkaupunkiseudulla — toki muuallakin Suomessa on tiukkoja tilanteita, mutta tänne se on erityisesti nyt sitten keskittynyt.

Toinen asia on se, että Suomessa on terveyskeskusten iltavastaanotot käytännössä nolattu. Niitä ei ole. Ei niitä paljon ollut aikaisemminkaan, mutta käytännössä ne terveyskeskusten iltapäivystykset toimivat itse asiassa tuollaisina puoliakuutteina iltavastaanottoina. Eli se pitäisi saada kuntoon. Sanonpa tässä, että vaikka ostopalveluakin hyödyntäen.

Kolmas asia on vuodeosastojen vähentäminen: toki kotihoito on hyvää ja erinomaista silloin kun se soveltuu sille henkilölle, ja se on usein niin kuin parasta mahdollista silloin kun se toteutuu hyvin, mutta meillä tarvitaan oikeasti enemmän ympärivuorokautisen hoidon paikkoja ja vuodeosastopaikkoja.

Sitten koko tämä terveydenhuollon tilanne: Siinä on kyllä tapahtunut mielenkiintoisia asioita. Tässä edustaja Hoskonen käytti hyvän puheenvuoron lääkärimääristä, ja äkkiä kaihoin tilastoja esille ja totesin, että 2000-luvulla Suomessa on tullut 5 000 lääkäriä lisää työelämään, siis työikäisiä lääkäreitä, ja nyt puolet lääkäreistä on sairaaloissa, neljäsosa terveyskeskuksissa ja 16 prosenttia yksityisvastaanotoilla. Mutta siinä tavassa tehdä työtä on tapahtunut ihan valtavanlaisia muutoksia, joista seuraa, että tällainenkaan lisäys kuin 5 000 nyt 2000-luvulla ei tällä hetkellä tunnu riittävältä. Itse valmistuin lääkäriksi vuonna 77, ja kun katsoin tilastoja, niin vuodesta 80 vuoteen 2020 meillä lääkärimäärä on absoluuttisesti kolminkertaistunut 9 500:sta yli 30 000:een, mutta siinä ovat mukana myös ei-työikäiset. No tämä on semmoinen haastava kysymys. Eli kyllä meillä näiden organisaatioiden sisällä ja tavoissa tehdä töitä ja siellä erilaisissa työnjaoissa ja muissa on todella paljon tekemistä.

No sitten itse tähän budjettiin vielä sen verran, että jos haluaisin hämmentää keskustelua, mitä en toki nyt ole tekemässä, niin tästä löytäisi mielenkiintoisen lukusarjan. Tilin-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

päätös vuodelta 21 sosiaali- ja terveysministeriön budjetista oli 17,5 miljardia. Nyt ensi vuoden talousarvioesitys on 15,9 miljardia. Ero on siis 1,6 miljardia pienempään suuntaan. No, saman tien kerron toki selityksen, jonka kaikki tiedätte muutenkin. Sehän on se, että me emme nyt ole varanneet sellaista määrää koronaan liittyvää tukea, erimuotoista jäljitystä, rokotteita, testejä ja kaikkea tätä, jota me silloin jouduimme käyttämään. Tämä on vain hyvä muistutus siitä, että kyllä tämän koronakriisin läpi käyminen oli, voisiko sanoa, maanjäristykseen verrattava kokemus meidän sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmälle, ja kestää aika kauan toipua siitä ennen kuin kaiken kaikkiaan saadaan asioita taas sujumaan paremmin.

Ihan tässä lopuksi vielä kommentti edustaja Laiholle, joka nyt ei ole paikalla, kun hän sanoi — näin kirjoitin ylös — että ”hoitotakuun tiukentaminen ei auta mitään”. Minusta tässä on väärä tulkinta. Hoitotakuussa, siis tämä avoterveydenhuoltoon pääseminen ensin kahdessa ja sitten yhdessä viikossa, on eri tilanne kuin hoitajamitoituksessa. Hoitajamitoituksessahan meillä puuttuu henkilökuntaa sekä julkiselta että yksityiseltä puolelta. Sen sijaan meillä pääsee lääkäriin vaikka huomenna. Tyhjiä aikoja on paljon yksityisellä sektorilla. Kysymys on siitä, kuka sen maksaa. Eli me voimme ainakin lähteä käyntiin ostopalvelulla. Se keventää siellä terveyskeskuksissa kuormitusta ja lisää sitten houkuttelevuutta niihin terveyskeskuksen omiinkin virkoihin. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hänninen.

18.46 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Onpa hienoa aloittaa puheenvuoro asian tuntijan jälkeen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alan henkilöstövajeen ratkaiseminen vaatii alan pito- ja vetovoimatekijöiden vahvistamista kauttaaltaan ja koulutuspaikkojen lisäämistä myös. Pitovoimaa voidaan vahvistaa työssäjaksamiseen ja työhyvinvointiin panostamalla, jotta hoitotyötä tekevät eivät pala loppuun, ja taas toisaalta alan vetovoiman osalta oikeudenmukaisella ja riittävällä palkkauksella on varmasti suuri merkitys.

Haluan vielä tässä puhua lapsiperheköyhyydestä, sillä on erittäin tärkeää, että sitä politiikkatoimin vähennetään, sillä lapsiperheköyhyydellä on monia pitkän aikavälin vaikutuksia. Lapsuudessa koetut toimeentulovaikeudet ennustavat muun muassa vaikeuksia koulunkäynnissä, suurempia talousvaikeuksia aikuisuudessa ja suurempaa sairaustaakkaa. Selvityksen mukaan merkittävä osa pienituloisista lapsista on juuri pienituloisuusrajan alapuolella, jolloin niillä pienillä muutoksilla olisi mahdollista nostaa merkittävä osa pienituloisista lapsista tämän pienituloisuusrajan yläpuolelle. Ylipäätään me tarvitsemme panostuksia köyhyyden torjumiseen, sillä köyhyshän ei koettele pelkästään lapsiperheitä, vaan meillä on myös paljon eläkeläisköyhyyttä, ja valitettavasti myös työssäkäyvien köyhyys on lisääntynyt.

Tarvitsemme siis vaikuttavia toimia köyhyyden vastaisessa taistelussa, kuten esimerkiksi riittävää perusturvaa, kohtuuhintaisia asuntoja, ja siitä työstä on maksettava sellaista palkkaa, joka riittää elämiseen.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu myös tasa-arvosta jonkun verran, ja se on hyvä asia. Nostan esille palkkatasa-arvon, joka on mielestäni työelämän yhdenvertaisuuden perusta. Naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat Suomessa edelleen noin 16 prosenttia. Tähän lukuun päädytään silloin, kun verrataan keskimäärin säännöllisen työajan perusteella maksettuja palkkoja. Sukupuolten välinen palkkaero on kaventunut todella, todella hitaas-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

ti viime vuosikymmeninä Suomessa. Tarvitsemme useita samanaikaisesti vaikuttavia keinoja, joilla palkkatasa-arvoa voidaan tietoisesti edistää. Esimerkiksi palkka-avoimuudella tai naisille palkankorotusten yhteydessä maksettavalla erillisellä erällä voitaisiin palkkatasa-arvoa edistää. Esimerkiksi STTK on esittänyt palkkojen laajempaa avoimuutta siten, että työpaikkatasolla henkilöstön edustaja saisi koko henkilöstön yksilöidyt palkkatiedot kaikkine palkanosineen. Kysyisinkin tasa-arvoministeriltä: oletteko myös samaa mieltä siitä, että palkka-avoimuus mahdollistaisi perusteettomien palkkaerojen korjaamisen työpaikkatasolla ja kaventaisi näin ollen myös naisten ja miesten palkkaeroja?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rehn-Kivi.

18.49 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies! Naisiin kohdistuva väkivalta on yksi Suomen suurimmista ihmisoikeusongelmista. Suomi on ikävä kyllä EU:n toiseksi väkivaltaisain maa tässä suhteessa. On hienoa, että valtiovarainvaliokunta on pystynyt varmistamaan rahoituksen usealle tärkeälle hankkeelle, jotka edistävät naisten oikeuksia. Sekä naisjärjestöt että turvakodit ja niiden esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen ja esimerkiksi Naisten Linja saavat nyt lisärahoitusta, jonka avulla turvataan neuvonta ja tuki väkivaltaa kokeneille naisille.

Värderade talman! Så länge kvinnor och flickor utsätts för våld kan inte jämställdhet mellan män och kvinnor uppnås. Finland har ratificerat Istanbulkonventionen år 2015, men arbetet med att förhindra våld mot kvinnor och våld i hemmet är tyvärr ännu långt ifrån färdigt. Jag är därför mycket nöjd över de medel riksdagen beslutat att investera i att förbättra utsatta kvinnors situation. Vårt arbete för mänskliga rättigheter och jämställdhet fortsätter, men jag hoppas att kvinnoorganisationerna i framtiden skulle kunna få finansiering redan i regeringens budgetförslag. Nu är det de så kallade julklappspengarna som det viktiga stödet ges från.

Puhemies Matti Vanhanen: Aikataulun mukaan tätä keskustelua jatketaan kello 19 asti, mutta nyt kun on sillä tavalla, että edustaja Kiljunen, Kimmo, on poissa, edustaja Antikainen on poissa, niin voi olla, että me voitaisiin nämä jäljellä olevat kolme puheenvuoroa käyttää, ja sen jälkeen ministereille parin minuutin kommenttipuheenvuorot. — Edustaja Juvonen.

18.51 Arja Juvonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän päivystyskriisiin, joka on meidän kaikkien huulilla ja korvissa tänäänkin.

Suomen sairaaloiden päivystystoiminta on tällä hetkellä vakavasti heikentynyt. Odotusajat päivystyksissä ovat vuorokausia, potilaita on käytävillä, ja henkilöstöstä on huutava pula — näin uutisoi Yle eilen. Päivystystoimintojen heikkeneminen vaarantaa potilasturvallisuuden, ja yhdeksi syyksi tähän kriisiin on kerrottu hoitajapula, joka koskettaa laajasti päivystyksiä. HUSin Akuutin toimitusjohtaja Maaret Castrén totesi, että hoitajapulaa takia Espoon Jorvin sairaalan vuodepaikkoja on tyhjillään ja leikkaussaleja kiinni, potilaat odottavat päivystyksessä vuodepaikoilla pääsyä muille osastoille tai perusterveydenhuoltoon ja päivystyskäynnin kesto on ollut potilaalla 20 tuntia.

Päivystystoiminnasta ja kiireellisestä hoidosta säädetään terveydenhuoltolaissa ja päivystysasetuksessa, ja nämä määrittelevät sen, miten päivystyshoitoa tulee antaa. Tässä päi-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

vystyskriisissä vaaditaan nyt vastauksia ja keinoja, miten se ratkaistaan. Nyt olisi huomioitava henkilöstön mahdollisuus ja halukkuus ylítőihin, työvuorojen ja työyksikköjen välisiin vaihtoihin ja vuosilomasiirtoihin, ja näiden keinojen olisi oltava henkilöstölle vapaaehtoisia, ja niihin osallistumisesta tulisi saada kunnon korvaus. Vuokratyövoiman käyttö vapailta markkinoilta voisi olla yksi keino löytää henkilöstöä, ja yksityissektorin palvelutuottajien mahdollinen mukaan ottaminen päivystyskriisin hoitoon tulisi selvittää. Yksityiset sairaalat hoitavat jo tällä hetkellä päivystys-, leikkaus- ja tapaturmapotilaita tiloissaan. Eli nyt tarvitaan kaikkia näihin talkoisiin hoitamaan suomalaiset kuntoon myös päivystyksessä.

Arvoisa puhemies! Ensihoitajakoulutukseen ammattikorkeakouluihin hakeutui ennätysmäärä opiskelijoita tämän kevään yhteishaussa. Hakijoita oli tilastojen mukaan 8 796 mutta valittuja vain 320, eli näitä opetuspaikkoja alan opintoihin on liian vähän. Nyt tulisikin tähän huutoon vastata ja ehdottomasti lisätä ensihoito-opiskelupaikkoja, koska se on nyt todella haluttu ala ja sieltä tulisi osaajia myös päivystykseen.

Terveyskeskusten olisi kyettävä antamaan lääkäriaikoja oikea-aikaisesti, jolloin sairauksien hoito tapahtuisi nopeasti eikä se viivästyisi ja vakavoituisi. Terveyskeskusten on toimittava hätätilanteessa myös viikonloppuisin päiväsaikaan päivystyssairaaloiden rinnalla. Ne kykenevät antamaan ensiapua moniin sairauksiin, jolloin potilaan ei tarvitse hakeutua ruuhkaiseen ilta- tai yöaikaiseen päivystykseen.

Arvoisa puhemies! Ikääntyneille tulisi olla ihan oma kaista päivystykseen. Heidän tulisi päästä hoitoon nopeasti ilman pitkää odottamista, ja perustason hoivapaikkoja tulisi avata ehdottomasti lisää esimerkiksi terveyskeskuksiin. Se on yksi keino, että saadaan sieltä päivystyksestä niitä vuodepaikkoja sitten auki, kun ikääntyneet voisivat olla heille määritellyssä, esimerkiksi vanhusten sairaalassa. Miksi ei voisi olla meillä sellainen järjestelmä, että meillä olisi ikääntyneille ihan oma mahdollisuus päästä päivystykseen?

Esiin on nostettu myös se, että henkilöstömitoitus, jonka vuoden päästä 1.1.2024 lopullisesti tulisi olla 0,7, olisi syy siihen, että henkilöstöä ei ole. Minä olen täysin eri mieltä asiasta, eikä vanhustenhoivan henkilömitoitusta saa käyttää keppihevosenä sille, että päivystyksestä puuttuu osaavaa henkilöstöä. Vanhustenhoivan henkilöstömitoitusta on tarkoitus parantaa esimerkiksi lisäämällä hoiva-avustajia ja muuta avustavaa henkilöstöä, ja tämä on myös vanhuslain sisällön sanoma. Eli avustaviin tehtäviin voidaan palkata myös henkilöstöä matalammalla koulutuksella, ja heitä meidän tulisi käyttää siellä vanhustenhoidossa, ja sairaanhoitajia ja perustason ensihoitajia ja ylemmän tason ensihoitajia olisi saatava houkuteltua päivystykseen.

Lisäksi on myös se iso määrä hoitajia, jotka ovat hakeutuneet ulkomaille töihin. Meidän tulee tehdä kampanja, jotta houkuttelemme heidät takaisin Suomeen töihin. Rahalla, työoloilla ja esimerkiksi asunnolla heidät tänne houkutellaan.

Toivon pikaista ratkaisua päivystyskriisiin. Se on nyt potilasturvallisuuskysymys. Potilasturvallisuus on vaarantunut valtakunnallisesti, ja uskon, että ministeriössä teette myös kaikkenne sen eteen, että löydämme sinne hoitajat ja lääkärit ja ihmiset pääsevät hoitoon. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

18.55 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Minun on helppo yhtyä näihin huoliin, jotka koskevat nimenomaan päivystyskriisiä. Ja se on oikeastaan jäävuoren huippu,

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

joka tekee näkyväksi sen, että meidän palvelut eivät toimi, meidän palveluprosessit eivät toimi. Aivan kuten täällä on useissa puheenvuoroissa kerrottu niistä prosessiongelmistä, niin se nyt konkretisoituu ja näkyy meidän päivystyksessä, ja se näkyy kaikkialla Suomessa. Tasot ovat tietysti vähän erilaisia, mutta joka tapauksessa se on näkyvästi esillä, ja sen takia on tärkeätä, että siihen myös kiinnitetään huomiota, ja se asia myös pitää ratkaista.

Sitten toinen asia, josta myös on keskustelua käyty — mutta nyt ministeri Kiuru ei ole paikalla — on sitten tähän asiaan liittyvä hoitovelkapaine, joka on syntynyt koronasta. Nyt olisi tärkeätä, että kun ministeriössä ja hallituksessa käydään neuvotteluja tämän hoitovelan rahoituksen saamiseksi ensi vuoden lisätalousarvioon, tämä rahoitus tullaan saamaan, jottei tämä kokonaisuus enää entisestään kuormita sitä palvelukriisiä, joka meillä tällä hetkellä on päivystyksessä, vanhustenhuollossa, perusterveydenhuollossa ja niin edelleen. Sen takia nyt olisi toivottavaa, että tämä rahoitus tähän hoitovelkaan sitten tulisi mielellään jo ensimmäisessä lisätalousarviossa. Se olisi hieno asia.

Asia, jonka takia pyysin silloin aikoinaan vastauspuheenvuoron — jonka käytän nyt tässä puheenvuorossani — koskee asiakasmaksujen kohtuullistamista. Me olemme tällä hallituskaudella hyväksyneet asiakasmaksujen kohtuullistamisen, ja tavoitteena on ollut tämän lainsäädännön osalta se, että kun ihmiset, joilla on taloudellisia ongelmia ja on esimerkiksi sairaalamaksuja ja muita ja jotka, jos näyttää siltä, että he eivät selviydy niistä maksuista, menevät ehkä toimeentulotuen piiriin, niin tämä kohtuullistaminen tehtäisiin ensin, jotta ihmisten ei tarvitsisi hakea toimeentulotukea. No nyt ongelmaksi on tullut se, että meillä ei ole yhtenäistä järjestelmää tähän kohtuullistamiseen, ja nyt sitä toteutetaan vähän eri lailla eri puolilla, ja joissakin jätetään jopa osa asiakasmaksuista käsittelemättä sen takia, että ei pystytä sitä toteuttamaan. Nyt kysyisin ministeriltä, oletteko tietoinen tästä asiasta.

Ja kun meillä ei ole yleisiä periaatteita eikä linjausta esimerkiksi siitä, mitä asioita tähän kohtuullistamiseen pitäisi huomioida, niin nyt osa toimijoista, sairaanhoitopiireistä, on katsonut toimeentulotukijärjestelmän kautta sitä, osa on kehittänyt sitten omia järjestelmiä, ja nyt sen takia tämä asia on vähän niin kuin levällään tai jopa hoitamatta, ja tämä kohtuullistaminen ei tapahdu sillä tavalla kuin me lainsäätäjinä aikoinaan toivoimme. — Arvoisa puhemies, tulen tämän yhden asian puhumaan sieltä. Siinä menee minuutti, mutta en kerkeä tässä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kolmas asia, josta oikeastaan haluaisin puhua, mistä täällä on myös tullut ansiokkaita puheenvuoroja, on omaishoito. Nyt olen sillä tavalla vähän harmissani ja huolissani siitä, että tällä hallituskaudella me emme ole onnistuneet omaishoidon kehittämisessä ja parantamisessa siten kuin meillä olisi ehkä ollut mahdollista. On tehty tämä THL:n selvitys ja tutkimus, mutta ei ole vielä toimeenpantu sen mahdollistamia asioita.

Ja nyt yksi asia, jonka haluan ehdottomasti nostaa esille ja joka on täällä valiokunnan mietinnössäkin, on työssäkäyvät omaishoitajat. Meillä on tällä hetkellä arviolta noin 700 000 omaista, jotka hoitavat läheistään, eli nämä hoidettavat ovat riippuvaisia näitten läheisten ja omaisten hoidosta. Nyt heidän työelämän ja omaishoidon yhteensovittaminen on tehty todella hankalaksi. Jos esimerkiksi omaishoitaja haluaa olla osa-aikatyössä, tämä lainsäädännöllä häneltä estetään. Hänen täytyy joko olla työtön tai sitten hänen täytyy olla täyspäiväisesti töissä, ja tällaiset joustavuudet tai osa-aikatyö, joka omaishoitotilanteessa olisi hyvin luonnollinen asia, tukisi omaishoitajien työllistymistä ja myös ehkäisisi sitä, että jos ihminen joutuu olemaan esimerkiksi muutaman vuoden pois työelä-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

mästä sen takia, että ei voi toimia osa-aikaisesti työelämässä omaishoitotilanteen takia, myös hänen osaamisensa katoaa tänä aikana. Sen takia toivon teiltä, jotka sitten jatkatte tulevaisuudessa täällä eduskunnassa, että tähän asiaan esimerkiksi kolmikantaneuvotteluina tai muuten työmarkkinajärjestöjen kanssa yhdessä tuleva hallitus neuvottelee sellaisen TESin, joka mahdollistaa omaishoitajille esimerkiksi osa-aikaisen työn ja sitä kautta myös omaishoidon ja sitten myös tuo joustavuutta omaishoitajien tilanteeseen. — Kiitoksia. [Arja Juvonen: Olen tehnyt lakialoitteen tästä, edustaja Kiljunen!] — Joo, samoin.

Puhemies Matti Vanhanen: Lupasin äsken, että tämän ajan puitteissa edustaja Rantanen, Mari, saa vielä puheenvuoron, mutta koetetaan hoitaa tämä keskustelu nyt loppuun yhdellä kertaa kuitenkin. — Edustaja Rantanen.

19.01 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Yritän olla ripeä puheenvuorossani.

Nostan vielä muutaman asian liittyen tähän terveydenhuollon ja erityisesti päivystyksen kriisiin. Nyt pitäisi kaivaa kyllä tietysti kaikki mahdollinen keino sille, millä tavalla saada tämä kuormitus pois ja siten, että ihmiset saavat kuitenkin hoitoa. Kyllä se vaan on niin, että tässä tilanteessa meidän kannattaa ottaa myös yksityinen mukaan näihin talkoisiin. Se on aivan sama asia tässä hoitovelassa, että vaikka laitettaisiin miljardi rahaa, tällä hetkellä meidän julkinen terveydenhuolto ei pysty vastaamaan siihen tarpeeseen, ja senkin vuoksi olisi nyt hyvä kaivaa nämä kaikki.

Sitten toinen, ehkä pienempi asia on se, että sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatauti-neuvottelukunta on jo aikaa sitten todennut, että korona pitäisi poistaa yleisvaarallisten tartuntatauti-ten listalta, sillä niin kauan kuin se on siellä, niin kauan meillä on testaamista ja niin kauan me joudutaan tekemään kohortteja ja niin edespäin. Siltä osin tämä pitäisi hoitaa myös, jotta sieltä saadaan vapautettua lisää henkilökuntaa muuhun työhön.

Sitten ihan oma kysymyksensä on muun muassa HUSin Apotti-järjestelmä, joka kuulemani mukaan on sellainen, että se ei kyllä itse asiassa edesauta työntekoa laisinkaan vaan se vie aika valtavasti työaika.

Sitten syy, miksi otin tämän toisen puheenvuoron, on se, että olen hämmästellyt, että me olemme vieläkin siinä tilanteessa terveydenhuollon koulutuksessa, että lähihoitajakoulutus kestää kolme vuotta, ja jos henkilö siitä jatkaa sairaanhoitajaksi ammattikorkeakoulussa, ne opinnot kestävät kolme ja puoli vuotta. Kuulemani mukaan — tarkistelin tätä juuri — ammattikorkeakouluissa ei lueta hyväksi näitä kolmen vuoden aikana suoritettuja lähihoitajaopintoja.

Olen itsekin ollut tässä tilanteessa 90-luvulla, mutta hämmästelen, että se on vieläkin näin. Nimittäin silloin opetettiin vielä lähihoitajakoulussa Veteläsuon Sairaanhoito-opis-sa, miten lakanaan tehdään kulma, ja sitten se sama asia opetettiin sairaanhoitajakoulussa. Tähän on kyllä saatava jonkunäköistä tolkkua. Kuvitelkaa, että me koulutamme, jos on lähihoitajapohjainen, kuusi ja puoli vuotta, jotta sinä voit toimia sairaanhoitajana. Nähdäkseni tässä ei ole päätä eikä häntää. Ehkä tätä voi olla muillakin aloilla — itse en niitä tunne, kun en ole siellä — mutta terveydenhuoltoalalta totean sen, että nähdäkseni tämä on tolkuton. Tämä meidän järjestelmä on tavattoman kallis ja tolkuton, eikä se ole perusteltua.

90-luvun puolessavälissä oli semmoinen kokeilu, jossa lähihoitajaksi pystyi opiskelemaan puolessatoista vuodessa, ja näistä hoitajista tuli oikein hyviä hoitajia. Tältä osin tätä koko järjestelmää pitäisi tarkastella. Aikaisemminhan se oli niin, että kun meillä oli kouluaste, niin siellä kesti noin pari vuotta se perustutkinto, ja siitä sitten jatkettiin opistoas-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

teelle eli tehtiin palikkaa palikan päälle, mutta me olemme nyt luoneet järjestelmän, jossa tämä perustasteen koulutus on kolme vuotta, ja sitten on luotu tämä AMK, joka on kolme ja puoli vuotta.

Nyt kun me puhutaan hoitoalasta, niin totean kyllä sen, että vaikka meillekin — itsekin olen ollut sitä porukkaa, joka on ammattikorkeakoulussa aloittanut, silloisessa väliaikaisessa — perusteltiin, että jotta me osaamme sitten tehdä tutkimusta ja lukea tutkimuksia, niin täytyy kyllä rehellisyyden nimissä sanoa, että terveydenhuolto on sellainen ala, että silloin kun siellä kentällä työtä tehdään, siellä ei ole aikaa tutkia eikä istua lukemassa tutkimuksia vaan siellä hoidetaan potilaita, ja siinä tulevat ne kommunikointitaidot ja käden taidot erityisen tärkeiksi.

No nyt on sitten keksitty hoiva-avustajat, mikä ei ole siis tutkintoon johtava koulutus. Sitten on tällaisia henkilökohtaisten avustajien koulutusohjelmia. Sanoisin nyt näin, että jotta kuitenkin laatu ja järki tässä pysyvät, niin — en tiedä, onko ministeriössä asiaa pohdittu — voisin tässä yhteydessä kyllä esittää myös kysymyksen ministeri Sarkkiselle: oletko te pohtinut, onko tämä meidän terveydenhuollon koulutusjärjestelmämme optimaalinen ja sellainen, joka palvelee yhteiskuntaa, ihmisiä ja potilaita? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Tähän väliin ministereiden kahden minuutin puheenvuorot ja sitten edustaja Kiljunen. — Ministeri Sarkkinen.

19.06 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitos jälleen keskustelusta. Tässä moni kysymys, mukaan lukien sote-asiakasmaksut, omaishoidon kysymykset ja sote-henkilökuntaan liittyvät kysymykset, kuuluu ministeri Kiurun vastuulle.

Täällä nostettiin esille kysymys saattohoitoasioista, ja siinä omalle tontilleni liittyy tämä kysymys saattohoitopotilaiden omaisten taloudellisen tilanteen turvaamisesta siinä hyvin vaativassa ja tärkeässä saattohoitotilanteessa, minkä tämä työryhmä, joka elämän loppuvaiheen asioiden kehittämistä on selvittänyt, nosti esille. Työryhmän työn pohjalta on asetettu selvityshenkilö sosiaali- ja terveysministeriössä, sen työn odotetaan pian valmistuvan, ja se antaisi sitten jatkoeväitä tällaiseen mahdolliseen uuteen etuuteen tai olemassa olevan etuuden laajentamiseen, jotta turvattaisiin saattohoidossa olevien potilaiden omaisten toimeentuloa. Se on pian valmistumassa, ja toivottavasti se antaa sitten eväitä myös seuraavaan hallitusohjelmaan.

Täällä kun kysyttiin, miten toimeentulotuki joustaa tässä vaativassa tilanteessa, kun elinkustannukset nousevat, niin totean, että todella Kelaa on pyydetty käyttämään erityistä joustavuutta nyt toimeentulotukiharkinnassaan, ja on todettava, että toimeentulotuki ei ole määrärahasidonnainen meno vaan arviomääräraha, eli budjetin luvut eivät sido toimeentulotuen myöntämistä.

Sitten totean, että kuten edustaja Lindén sanoi, pääluokan määrärahasato laskee ihan merkittävästikin, ja syyt siellä taustalla ovat koronamenojen arvioitu pienentyminen, hallituskautisten hankkeiden päättyminen sekä sosiaaliturvamenojen pienentyminen, kun työllisyystilanne erittäin myönteisellä tavalla onkin parantunut. [Arja Juvonen: Hyvä, kiitos, ministeri!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Blomqvist.

19.08 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Juvoselle tärkeästä viestistä ja terveisistä. Yritämme parhaamme hallituksessa ja minä henkilökohtaisesti myös.

Sitten edustaja Hänninen kysyi tästä palkkatasa-arvosta. Kuten hyvin tiedätte, hallitusohjelmassa oli ja on edelleen kirjaus siitä, että palkka-avoimuutta edistetään. Meillä oli kolmikantainen työryhmä, joka istui ja mietti tätä asiaa. Sen loppuraportti ei ollut yksimielinen, ja sitten myöskään nyt syksyllä hallitus ei päässyt yhteisymmärrykseen niistä keinoista, millä palkka-avoimuutta olisi voitu edistää. Mutta minusta on hyvä muistaa, että EU:ssa on nyt tulossa palkka-avoimuusdirektiivi, joten tämä työ jatkuu. Kun esititte kysymyksen siitä, mitä mieltä minä olen, niin kyllä olen samaa mieltä kysyjän kanssa siitä, että kyllä palkka-avoimuus on yksi työkalu, jolla voidaan näitä palkkaeroja kaventaa.

Sitten ehkä lopuksi vielä, kun tässä edustaja Rehn-Kivi — ja aikaisemmin edustaja Malm — kysyi naisiin kohdistuvasta väkivallasta: Taisin unohtaa silloin edustaja Malmin kysymyksen vastata, että meillä on naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma. Se on tehty. Ja sitten tietysti hallitukselle on erittäin tärkeä asia, että Istanbulin sopimuksesta pidetään kiinni ja että se toimeenpannaan, ja myös se omalta osaltaan edistää tätä asiaa. — Kiitos, puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.10 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos, että sain tämän puheenvuoron käyttää. Tässä hyvin tiiviisti sanon kolme lyhyttä asiaa. Ongelma on se, että kun seurasin keskustelua huoneestani, niin matka oli sen verran pitkä, että se minun puheenvuoroni putosi välistä pois.

Erittäin tiiviisti: Ensinnäkin tässä hyvinvointialueiden perustamisessa, joka on käynnistymässä nyt vuodenvaihteessa, on yksi rakenneongelma — ja nyt en ole ihan varma, onko tämä edes se oikea paikka puhua vai pitäisikö VM:n pääluokan yhteydessä puhua siitä — se, että näiden sote-kiinteistöjen osalta lähtökohta on sellainen, että emokunnat eivät voi niitä omistaa jatkossa. Nyt on kovin monessa kunnassa, esimerkiksi Vantaalla, iso ongelma siinä, että niitä ollaan lähdössä myymään. Isoja terveysasemia pannaan myyntiin markkinoille, sijoittajat ostavat niitä, ja jatkossa hyvinvointialueet joutuvat ne vuokraamaan kalliimmalla kuin aikaisemmin kunnat ovat itse omistaneet nämä kiinteistöt, jolloin meillä on erittäin suuri riski, että kiinteistökulut tulevat viemään yhä suuremman osan sosiaali- ja terveydenhuollon menoista, mitkä hyvinvointialueilla rahoitetaan, ja itse palveluihin jää vähemmän rahaa. Tämä saattaa olla semmoinen asia, josta on syytä keskustella sitten, kun ministeri Paatero on täällä paikalla.

Kakkosasia oli omaishoito. Se tuli tuossa äsken sanottua Anneli Kiljusen puheenvuorossa ja muissakin. Tähän on viitattu. Hän viittasi omassa pohdiskelussaan näihin työssäkäviin omaishoitajiin. Minä viittaisin toiseen omaishoitajaryhmään, joka on eläkkeensaajat. Kannattaa muistaa, että 60 prosenttia omaishoitajista on itse asiassa eläkkeensaajia. Omaishoidossa on nyt isoa ongelmaa. Ensin korvaustasot ovat pieniä, kuten me tiedämme, säästöt ovat valtavan suuria yhteiskunnallisesti. Missä vaiheessa päästäisiin siihen tilanteeseen, että omaishoito ei olisi alueellisesti tavallaan eri lailla rahoitettua vaan se voisi Kelan puitteissa toimia? Tämä olisi ollut se kakkoskysymys, jonka halusin tässä esittää.

Kolmantena asiana haluaisin nostaa esille neuvolajärjestelmän — maailmanlaajuinen, maineikas järjestelmä, joka on luotu sotien jälkeen suurten ikäluokkien syntyessä: hieno,

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

hieno saavutus. Emmekö olisi nyt siinä tilanteessa, kun suuret ikäluokat ovat eläköityneet ja ovat hoivan tarpeessa, että me aidolla tavalla loisimme seniorineuvolajärjestelmän, jolloin iäkkäät ihmiset voisivat saada terveystarkastuksen, hyvinvointitarkastuksen — ilman, että he ovat sairaita — saada ohjeistusta elämänhallintaansa, ravitsemusterapeutin kanssa keskustelua, fysioterapeutin kanssa keskustelua? Se tapahtuisi säännönmukaisesti, vaikkapa joka viides vuosi, vähintään eläkkeelle siirryttäessä, ja siitä eteenpäin säännönmukaiset hyvinvointitarkastukset, jotka olisivat nimenomaan ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa, aivan samalla tavalla kuin neuvolajärjestelmä on ollut. Se on imeväiskuolleisuuden ja lapsikuolleisuuden pudottanut Suomessa — ennalta ehkäisevää toimintaa. Nyt Suomi ansaitisi seniorineuvolajärjestelmän, ja jäin sitäkin kysymään, olisiko tätä teemaa voitu kehittää. — Kiitos. [Hanna-Leena Mattila: Kannatetaan!]

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

Asian käsittely keskeytettiin.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
elinkeinoministeri Mika Lintilä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
opetusministeri Li Andersson
maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan kello 12 keskeytettyä täysistuntoa. Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu vain yhdelle ministerille.

Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

3.1. Suullinen kysymys sähkön hintakatosta (Ari Koponen ps)

Suullinen kysymys SKT 211/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään kysymyksiin. Edustaja Ari Koponen aloittaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Sähkö on tällä hetkellä kohtuuttoman kallista suomalaisille. Se on fakta. Me perussuomalaiset olemme esittäneet sähkön hintakattoa eli maksimihintaa jo kesällä. Sekin on fakta. Silloin se oli muiden puolueiden mielestä populismia. ”Markkinoita ei saa sörkkiä”, sanoitte, mutta kun juuri markkinat ovat rikki.

Tänään kaikki muut puolueet tuntuvat olevan samoilla linjoilla perussuomalaisten kanssa hintakaton käyttöönotosta, ja hyvä niin. Pääasia, että sähkön hinta saadaan alas. Mekanismi on kotia lämmittävälle suomalaiselle yhdentekevä. Me perussuomalaiset olemme valmiita tulemaan töihin vaikka jouluaattona tekemään päätöksiä suomalaisten parhaaksi eli sähkön hinnan laskemiseksi. Oletteko te, hyvä hallitus, valmiita saattamaan sähkön hintakaton ripeästi maaliin, kuten perussuomalaiset ovat esittäneet, vai onko hallitus asiassa edes yhtenäinen? [Perussuomalaisten ryhmästä: Tässäkään asiassa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.02 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministerin ollessa EU-kokouksissa vastaan hallituksen työskentelystä hänen puolestaan ja totean, että kyllä, hallitus on valmis toimimaan. Meillä on yksimielisyys siitä, että lisätoimia tarvitaan. Syksyn budjettiriihen yhteydessä ja sittemmin kuluneina kuukausina eduskunnan käsittelyssä on ollut useita eri toimia, joilla autetaan kansalaisia sähkön hinnannousun suhteen, mutta olemme tulleet siihen tulokseen, että tarvitaan vielä lisää toimia. Tilannetta on seurattu tiiviisti työ- ja elinkeinoministeriössä koko syksyn ajan. Totean myöskin, että vaikka periaatteellisesti kaikki olisimme samaa mieltä, että lisätoimia tarvitaan, yksityiskohdat ja myös mallin rakentaminen tavalla, joka varmistaa sähkön riittävyyden, ovat sellaisia reunaehtoja, jotka meidän on pakko ottaa suomalaisten parhaaksi huomioon.

Arvoisa puhemies! Kyllä, hallitus työskentelee asian äärellä. Hallituksen johto käy läpi ratkaisuvaihtoehtoja jo huomenna, ja koko eduskunta ja sen puolueet ovat edustettuina pääministerin johdolla maanantaina kokouksessa, jossa toivottavasti meillä on jo ratkaisuhaluukkuutta kaikilla niin, [Puhemies koputtaa] että päätöksiä voi syntyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Totean, että tähän samaan kysymyksenasetteluun on useampia ryhmiä esittämässä kysymyksiä. Mutta jatketaan niin, että edustaja Koponen aloittaa lisäkysymyksellä. — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

16.03 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Olemme esittäneet erilaisia malleja sähkön hinnan... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu — Puhemies: Mikrofonin!] — Se on päällä. [Eduskunnasta: Sähkökatko!] — Sähkökatko näköjään.

Olemme esittäneet tosiaan erilaisia malleja sähkön hinnan laskemiseksi jo pitkään, jo ennen Venäjän hyökkäystä vuosi sitten, kun pörssisähkö huiteli huimissa lukemissa. On teillä siis kestänyt herätä tähän todellisuuteen. Me kuuntelemme kansaa herkeillä korvalla, ja he ovat pulassa. On perheitä, joissa lapset leikkivät takki päällä sisällä, kun on pakko säästää. Silti sähkölasku on tonnin kuussa.

On hienoa, että olette vihdoinkin valmiita yhteistyöhön, niin olemme mekin. Irtopisteiden haku tällaisessa asiassa on täysin vastuutonta, [Oikealta: Kuulitteko, demarit? — Välihuutoja vasemmalta] ja siksi toivomme, että tässä ei ole kyse hallituksen vaalikikasta vaan suomalaisten edusta.

Mistä rahat tähän sitten? Meillä on siihenkin ratkaisu: toissijaisista menoista, jotka eivät ole pois suomalaisten hyvinvoinnista. Leikataan esimerkiksi kehitysavusta, [Välihuutoja vasemmalta] sosiaaliturvaperäisestä maahanmuutosta ja muista maailmanparannusmenoista.

Hyvä hallitus, voitteko nyt luvata kansalle, että he saavat pian halvempaa sähköä? Ja mikä on teidän viestinne niille ihmisille, jotka joutuvat olemaan sisällä toppatakeissa eivätkä silti [Puhemies koputtaa] pysty maksamaan sähkölaskujaan? [Perussuomalaisten ryhmästä: Demarit nauraa! — Vasen laita nauraa tälle kysymykselle!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ennen kuin ministeri Lintilä vastaa, niin toivon, että kunnioitetaan sitä sääntöä, että puhuja puhuu ja muuten olla sillä tavalla hiljaa, että välihuudot eivät häiritse keskustelua. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.05 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja ottaa äärettömän vakavan ja tärkeän asian esille. Ja minä luulen, että kaikki tässä salissa ovat samaa mieltä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eivät ole!] — Kyllä tässä salissa kaikki ovat samaa mieltä, että meidän energian hinta on täysin liian korkea tällä hetkellä. — Me haemme koko ajan erilaisia tapoja, millä pystytään kansalaisten sähkölaskua pienentämään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Aika loppuu!]

Tässä tuli esille, että on pitkään perussuomalaisilla ollut esitykset. Minä katsoin muuten teidän vaihtoehtobudjetin. — Joo, siellä nostellaan paperia, ihan kiva. — Näyttäkääpä minulle, missä kohti teillä on sitten laitettu se rivi, missä laitetaan energialle hinnanalennusta. Se ei ole missään teidän budjetissanne. Te olette laittaneet tasan nollan sinne. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Eli ensinnäkin nyt täytyy ottaa se, että tämä on ihan meidän kaikkien yhteinen ongelma, ja olen jo pitkään sanonut, että tämä on asia, jolla ei kannata tehdä politiikkaa. [Oikealta: Tehän teette!] Minä tunnistan hyvin sen, ja oppositiossa tekisin [Puhemies: Aika!] täsmälleen saman kuin tekin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että huutamalla täällä ei kyllä puheenvuoroja varata, vaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

3.2. Suullinen kysymys sähkön hintakatosta (Heikki Vestman kok)

Suullinen kysymys SKT 212/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, kokoomuksen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.06 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Sähkön kiskurihinta kurjistaa perheitä ja yrityksiä. Suomalaiset palelevat kodeissaan sähkölaskuista johtuvan vararikon uhan alla. Yrityksiä uhkaa konkurssi.

Kokoomus haluaa, että sähkön hintaa lasketaan. Ratkaisuja on. Sähkön kohtuuton hinta ei ole luonnonlaki. Kokoomus on esittänyt syksyn aikana vaikuttavia keinoja laskea sähkön hintaa ja turvata riittävyyttä. [Aki Lindén: Eikö markkinat toimi?] Hallituksessa on keskitytty lähinnä keskinäiseen riitelyyn. Kokoomus kannattaa Suomeen sähkölle hintakattoa kriisiajaksi. Se pitää toteuttaa järkevästi.

Virossa viranomaisen määrää yleispalvelusähkölle hintakaton, jolla sähköntuottajan pitää sähkö myydä, eli alennetaan suoraan kuluttajien ja pk-yritysten sähkön hintaa. Tämä malli [Puhemies koputtaa] ei edellytä miljardeja euroja veronmaksajien rahaa. [Puhemies: Kysymys!] Ministeri Lintilä, millaisen hintakaton valmistelette suomalaisten suojaksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.07 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä kysyjän kanssa, että kyllä tämä on äärettömän vakava tilanne. Kiitoksia siitä, että edustamanne puolue on tuonut erilaisia vaihtoehtoja esille. Niitä on tehty tällä hetkellä meillä ministeriössä, haettu malleja erilaisilla katoilla, niitten hintalapuja ja niin edelleen.

Otitte esimerkiksi nyt tässä Viron, joka on erittäin hyvä tietysti, mutta sitten pitää muistaa se, että Virossa on yksi sähköyhtiö, jonka valtio omistaa sataprosenttisesti. Aika totaalisesti erilainen tilanne on se, että valtio ilmoittaa täysin omistamalleen yhtiölle, että laite-taan se taso tuohon noin. Ja sitten edelleen pitää muistaa se, että valtio maksaa kaiken sen yli menevän. Mikäli me tehdään raja x, me maksamme sen markkinoitten välisen eron.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, lisäkysymys.

16.09 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Energiaministeri totesi, että Viron mallin kaltainen hintakatto, jolla lasketaan sähkön hintaa, olisi vaikea toteuttaa Suomessa. Eivät kaikki ratkaisut tietenkään ole helppoja, se ei ole mikään syy jättää niitä toteuttamatta. Suomalaisille tämä tilanne on vaikein.

Ministeri Lintilä totesi viikko sitten täällä, että Suomi on sähkössä Euroopan halvimpia. Ei ole. Suomi kuului marraskuussa Nord Poolin kalleimpiin, vaikka valtaosa tuotannosta on edullista. Suomen sähköntuotanto maksaa alle 20 senttiä kilowattitunnilta. Sähkö maksaa silti juuri nyt 50 senttiä kilowattitunnilta. Kallein ei saa määrätä hintaa kaikelle sähkö-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

le. EU valmistelee parhaillaan muutosta sähkön hinnanmuodostukseen. Kokoomus haluaa, että Suomen selkeä tavoite on laskea sähkön hintaa. Ministeri Lintilä, onko teistä oikein, että sähkö maksaa suomalaisille moninkertaisesti [Puhemies koputtaa] sen tuottamisen kustannuksiin nähden?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.10 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän hyvin, että edustaja Vestmanilla on kysymykset kirjoitettu ennen kyselytuntia, koska en sanonut, että tämä on vaikea toteuttaa, vaan sanoin, että Virossa se on helpompaa, koska siellä valtio omistaa yhtiön sataprosenttisesti. [Välihuutoja oikealta]

Mutta kun sanoitte, että Suomessa on kallista, niin minulla on tässä nyt viikon 49 pörsisähköhinnat: Suomen hinta, koko viikko 329, Viro 362, Latvia 362, Liettua sama 362, Tanska 352, Saksa 362 et cetera. Eli ei Suomi ollut suinkaan kalleimpia, [Perussuomalaisten ryhmästä: Meillä on siis halpaa vai!] joten ehkä olisi syytä nyt päästä näistä pienistä substanssikysymyksistä. Mennään siihen isoon kysymykseen: mitä me voidaan tehdä, että painettaisiin ihmisten hintoja alas sähkön suhteen, koska ihmiset eivät kestä näitä sähkön hintoja, joita tällä hetkellä on.

3.3. Suullinen kysymys sähköyhtiöiden toiminnasta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 213/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Liike Nyt -eduskuntaryhmä, edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.11 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Seinäjoella ja Kokkolassa sähkö maksaa 15—17 senttiä. Entäs sähkö Helenillä, jonka johdossa istuu väkeä kokoomuksesta ja vihreistä? Siellä maksaa 12 kuukauden sähkö 39. [Eduskunnasta: Oho!] Kaikki puolueet istuvat erilaisissa yhtiöissä. Miksei sieltä aloiteta tätä sähkön hinnan laskua? Tämähän on ihan käsittämätöntä. Täällä eduskunnassa huudellaan, että valtion pitäisi aloittaa. Eikö voida aloittaa näissä kunnallisissa? Mitä te meinaatte tehdä tälle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.12 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Taisin joskus jo alkusyksystä ja loppukesästä vedota sähköyhtiöihin, joista aika monet ovat kunnallisessa omistuksessa, että tinkikää nyt vähän siitä tuottovaatimuksesta. Aika moni tinki. Edustaja Harkimo otti esille Kokkolan. Kokkola teki sen, Seinäjoki teki sen, kotialueeni Korpelan Voima teki sen. Helen taisi tehdä muuten kolmannella kvartaalilla historian kovimman tuloksen, ja käsittääkseni he nostivat vielä hintoja. Tämä on aika lailla kun-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

nallista päätöksentekoa. Aina kysytään, mitä tehdään kunnallisella päätöksenteolla. Nyt ollaan päätöksenteon ytimessä, ja ehkä siitä kaikkien olisi syytä kantaa myös vastuu.

3.4. Suullinen kysymys sähkön hintakatosta (Paula Werning sd)

Suullinen kysymys SKT 214/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään seuraavaan eduskuntaryhmään, pyytään saman kysymyksen äärellä. Edustaja Werning, SDP.

Keskustelu

16.13 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäys on tehnyt pieni- ja keskituloisten ihmisten arjesta järjettömän kallista. Sähkön korkea hinta vie elämän edellytyksiä tavallisilta suomalaisilta. Hallitus on tehnyt tarpeellisia toimia sähkön hintakriisin lievittämiseksi. Tämän hetken sähköntuotannon ja sähkön hinta vaativat järeämpiä toimenpiteitä.

Sosiaalidemokraatit ovat esittäneet ratkaisuksi sitä, että sähkön hinta ei voisi olla edes 20:tä senttiä kilowattitunnilta kuluttajalle. [Oikealta: Olisivatpa demarit hallituksessa!] Kysymys on siis hintakatosta. Ministeri Lintilä, teillä on työ käynnissä aiheen ympärillä, ja tälle työlle on meidän täysi tuki, mutta kysyn teiltä: voivatko kotitaloudet odottaa sähkön hintoihin tulevan pelastuspaketin voimaantuloa vuoden 2023 alusta? [Oikealta: Olisipa demareilla pääministeri!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.13 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me olemme elinkeinoministeriössä tehneet jo pitempään valmisteluita erilaisiin malleihin. Peruslähtökohtainen ohjeistus on ollut se, että pidetään kehyksistä kiinni kustannusten suhteen. Eilen tässä salissa teidän, pääministeripuolueen, ryhmäpuheenvuorossanne avattiin se piikki. Sen jälkeen kävin oman virkamieskuntani kanssa läpi keskustelun. Tehdään erilaisia malleja. Jättäkää kustannukset sivuun. Annetaan nyt poliittisesti määritellä, mitä se hintalappu tulee sitten olemaan. Selvä on, että se tulee olemaan iso, jos mennään tuolla pohjalla, että me mennään kehyksen ulkopuolelle ja oikeastaan rikotaan kehysmenettely. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Eli tämän vuoksi pääministeri on nyt kutsunut sitten parlamentaarisesti kokoon [Puhemies koputtaa] maanantaille ryhmän, ja meillä on valmius tuoda erilaisia malleja, mukaan lukien teidän mallinne, vaikka en kyllä tiedä, mikä teidän sosiaalidemokraattien malli on.

3.5. Suullinen kysymys sähkötukien hakemisesta (Hanna Huttunen kesk)

Suullinen kysymys SKT 215/2022 vp

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hanna Huttunen, keskustan eduskuntaryhmä.

Keskustelu

16.15 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Sähkön hinta on todellakin noussut voimakkaasti. Jokainen meistä kansanedustajista on saanut runsaasti viestejä ja puheluita ihmisiltä, [Jukka Kopra: Hallituspuolueet vaatii hallitukselta toimia!] jotka ovat todella huolissaan siitä, kuinka he pärjäävät alkavan talven yli, kuinka he saavat maksettua ruokaostoksensa.

Ensi vuoden alusta tulevat voimaan jo syksyllä päätetyt pienituloisimpia kotitalouksia auttava sähkötuki ja verotuksessa saatava sähkövähennys. Nyt on tullut varsin selväksi ja on todettu, että nämä eivät todellakaan vielä riitä — lisätoimia tarvitaan ja tarvitaan nopeasti. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Moni suomalainen ei kuitenkaan vielä tunne näitä jo päätettyjä tukimuotoja eikä tiedä, kuinka niitä voi hakea. Viime viikonloppuna yleisötilaisuudessa useampi ihminen tuli minulta asiaa kysymään.

Kysynkin nyt ministeri Sarkkiselta: mistä suomalaiset saavat neuvontaa ja apua tukien hakemiseen? Eli yksinkertaisesti: Milloin voi hakea, mistä voi hakea, ja kuka voi hakea? Entä mistä voi saada apua, jos ei onnistu itse tietoa hakemaan tai täyttämään näitä hakemuksia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.16 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset todella maksavat nyt Venäjän hyökkäyssodasta kukkaroillaan, sillä perusongelmahan tässä on se, että Venäjän sähköntuonti, energian tuonti, Eurooppaan on pysähtynyt ja kysyntä on suurempi kuin tarjonta ja hinnat nousevat. Äärimmäisen tärkeää on auttaa pienituloisia suomalaisia tässä tilanteessa. Jo aiemmin syksyllä tehtiin todella päätöksiä arvonlisäveron alentamisesta sekä uudesta verotukseen tulevasta sähkövähennyksestä, sähkötuesta, asumistukien lämmitysnormien korotuksista. Sen lisäksi useita sosiaaliturvakorotuksia tulee voimaan tammikuussa, ja nyt ollaan vielä hakemassa lisätoimia tässä erittäin vaikeassa tilanteessa, ja hyvä niin, täysi tuki sille.

Arvoisa puhemies! Todella tämä sähkötuki on verotuksen sähkövähennystä täydentävä tukimuoto, joka haetaan Kelasta, ja taas sähkövähennys, joka on tarkoitettu ihmisille, kenellä tulot riittävät vähennyksen tekemiseen, haetaan verottajalta. Tässä kyllä todella moni suomalainen saattaa miettiä, että kumpaa nyt hakee [Puhemies koputtaa] ja onko siihen oikeutettu. Kelan ja verottajan sivuilta löytyy tietoa, ja sen lisäksi voi soittaa puhelinpalveluun, josta neuvontaa myös on tarkoitus antaa.

3.6. Suullinen kysymys sähkön säästämisestä (Noora Koponen vihr)

Suullinen kysymys SKT 216/2022 vp

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Koponen, Noora, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.17 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssodasta ja fossiiliriippuvuudesta seuranneen energiakriisin vuoksi sähkön hinnat ovat todella ennätyskorkealla. Euroopassa käytetty maakaasu, öljy ja kivihiihi ovat olleet suurelta osin Venäjältä tuotuja, ja siksi olemme tuoneet Venäjältä myös sähköä. Tämä energiantuonti on nyt loppunut, sillä emme halua tukea Venäjän käymää raakaa sotaa Ukrainassa.

Moni suomalainen on tällä hetkellä ymmärrettävästi huolissaan siitä, riittävätkö rahat oman kodin lämmittämiseen. Vihreä siirtymä auttaa energiakriisiin pidemmällä aikavälillä, mutta lyhyellä aikavälillä nopein tapa vaikuttaa korkeisiin hintoihin on energiankulutuksen vähentäminen. Sähkön hintakatto ei kuitenkaan ole ongelmaton, ja sen toteutuksessa tulee olla tarkkana, ettei sähköpula pahene enää entisestään. Kysynkin ministeri Lintilältä: mitä uusia keinoja tulisi vielä ottaa käyttöön yhteiskunnan eri toimijoiden kannustamiseksi ja velvoittamiseksi sähkön säästämiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.18 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää kaikkia suomalaisia, niin kotitalouksia kuin myös yrityksiä, siitä, että meidän sähkönkäyttö on vähentynyt noin kymmenen prosenttia viime vuodesta. Minun on itse asiassa aika vaikea nähdä tilannetta, että vaikka tehtäisiin kompensointeja hintaan, niin se yllyttäisi energian käyttämiseen. Kyllä ihmiset ovat tällä hetkellä hyvin vastuullisia energian käyttämisen suhteen. En tunnista sitä tilannetta. Tämä meidän ministeriön liikkeelle laittama Astetta alemmaksi -kampanja on kyllä mennyt erittäin hyvin läpi.

Mitä uusia toimenpiteitä tulee? Kuten sanoin aikaisemmin, me käymme koko ajan tilannetta läpi, ja kyllä meillä täysin fokus on siinä, että ihmisten, kotitalouksien, sähkölaskuihin pystyttäisiin vaikuttamaan sillä tavalla, että ihmiset pärjäävät seuraavan talven yli.

3.7. Suullinen kysymys lisäverosta energiayhtiöille (Jussi Saramo vas)

Suullinen kysymys SKT 217/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä viimeinen varsinainen kysymys tähän asiakokonaisuuteen. Edustaja Saramo, vasemmistoliitto.

Keskustelu

16.19 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Valtava joukko tavallisia ihmisiä todella on nyt pahassa pulassa sähkölaskujen kanssa. Suomalaiset ovat säästäneet valtavasti, mutta

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

monissa kodeissa raja on kyllä tullut vastaan. Näiden jättimäisten sähkölaskujen kääntöpuolena ovat tietysti jättimäiset voitot sähköpörssissä, ja vasemmisto on kesästä asti vaatinut, että alennetaan suoraan ihmisten sähkölaskuja ja otetaan se raha windfall-verolla näiden yritysten jättituotoista. Samalla on tietysti hyvä palkita myös säästämistä, kuten Norjassa on tehty tällä mallilla, jota vasemmisto on esittänyt.

On todella iloinen uutinen, että nyt kaikki puolueet tuntuvat haluavan vaikuttaa nimenomaan sinne sähkölaskuun suoraan. Kun Yleisradio kysyi elokuussa kaikilta puolueilta, niin ei Perussuomalaiset sitä vaatinut. Te vaaditte sähköveron alennusta, ja senhän hallitus on jo toteuttanut. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Pitkään me olemme täällä sitä vaatineet. Meille on vastattu, että se ei ehdi tänä talveksi, samoin kuin meille vastattiin, että windfall-vero ei ehdi tänä talveksi. [Puhemies koputtaa] Kysynkin nyt: kuinka nopeasti tällainen malli voitaisiin saada voimaan? Nyt on kiire.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.20 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aistin eilen ja tänään — ja ymmärrän, se kuuluu politiikan luonteeseen — että meillä kaikilla tuppaa olemaan taipumus kertoa vähän siinä hengessä, että ”mitäs minä sanoin” tai ”me jo silloin ja me jo silloin”. Se on hirvittävän helppo tapa lähestyä kriisiä, jonka tilannekuva itse asiassa muuttuu ja elää päivittäin. Samaan aikaan emme kannattele vain sähkön hintaan liittyvää huolta — siellä ytimessä ne kansalaiset, joilla on kaikkein vaikein asema — vaan myös tätä sähkön riittävyyskysymystä, jonka tilannekuva huononi Olkiluoto kolmosen epäonnisten uutisten myötä.

Tämä, mikä edustaja Saramon kysymyksessä kohdistui vaikkapa tähän lisäveroon energiayhtiöille, on mahdollista saattaa voimaan takautuvasti siten, että se koskee koko ensi vuotta, mutta myös laki etenee nopeasti. Tarkoitukseni on, että se käsitellään tämän vuoden viimeisessä valtioneuvoston istunnossa, ja kun eduskunta loppiaisen jälkeen palaa työhön, se on odottamassa täällä valiokuntien käsittelyä varten. Se tulee koskemaan väliaikaisena lisäverona energiayhtiöille koko ensi vuotta. Tästä, mitkä sen tarkat reunaehdot ovat, käymme aivan tarkkaan [Puhemies koputtaa] viimeistelykeskustelua näinä päivinä nyt, kun lausuntokierros ja muun muassa energiayhtiöiden palaute siitä on kuultu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja sitten jatketaan lisäkysymyksillä. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

16.22 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaiset ovat todella pulassa laskujen kanssa. Siinä mielessä nämä verot, varsinkin kun ne usein koskevat vasta vuotta 2024, eivät auta tähän hetkeen. Apua tarvitaan nyt.

Ministeri Lintilä oli huolissaan myös energian saatavuudesta. Esimerkiksi Puolan mallissa on ehdotettu, että energiaan saa lisäalennusta, jos säästää edelliseen kuukauteen verrattuna, kykenee osoittamaan, että säästää energiaa. Olisiko tällainen malli mahdollinen myös meillä Suomessa?

Ja sitten vielä: Mitä yrityksille kuuluu? Täällä on nyt puhuttu jatkuvasti kotitalouksista — ja aivan oikein — mutta, ministeri Lintilä, onkohan niin, että myös yritykset otetaan tähän uuteen malliin mukaan? [Timo Heinonen: Niin ja maan talous!]

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.23 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä Puolan malli on erittäin mielenkiintoinen, ja sitä me ollaan käyty läpi periaatteessa tuolla ministeriön puolella ja selvitetään ja katsotaan sitä, paljonko siellä on se valtion kompensatio. Hollannilla on vähän samantyylinen malli. Ehkä meillä voisi olla joku sellainen malli, josta haettaisiin tämmöinen, voisiko sanoa, laskutuslisä eli laskutuskatto — ei kulukatto, vaan laskutuskatto — eli yhtiö voisi laskuttaa tiettyyn asti, ja siitä valtio sitten lähtisi, ja siinä tulisi sitten tämä henkilökohtainen vastuu.

Yritysten tilannetta seurataan koko ajan. Tässä on tietysti haasteellista se, että me ei voida jäädä erilaiseen asemaan eurooppalaisten yhtiöitten kanssa, koska meidän kilpailukyvyn pitää olla sama. Suuri keskustelu on totta kai Saksan tilanteesta, jossa laitetaan 200 miljardia tällä hetkellä niin kotitalouksien [Puhemies koputtaa] kuin yritysten tukemiseen. Tämä on oikeastaan sellainen, mikä EU-tasolla puhuttaa kaikkein eniten tällä hetkellä. [Puhemies: Kiitoksia!] Mutta kysyjä oli erittäin oikeassa kysymyksessään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.24 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sähkö maksaa nyt tuollaisen 60—70 senttiä kilowatilta. Se on liikaa, se on kohtuutonta, ja se on väärin. Monen ihmisen tulee tänä talvena kylmä, ja monen ihmiset rahat eivät riitä näiden sähkölaskujen maksamiseen.

SDP lupasi eilen, että 20 sentin sähkön hintakatto saatetaan Suomeen voimaan. Pääministeri Marin tämän lupauksen myös omalla suositulla kanavallaan tviittasi. Hän tviittasi, että 20 senttiä on maksimi, mitä sähkö Suomessa saa pääministeripuolueen mielestä maksaa. Pelkkä puhe, pelkkä lupaus ei, eikä edes suositun pääministerin tviitti, nyt koteja lämmittää. [Vasemmalta: Kateutta!] Nyt SDP täällä vaatii Marinin hallitukselta toimia. [Naurua perussuomalaisten ryhmästä] Nyt kysyn: koska tämä 20 sentin, pääministeripuolue sosiaalidemokraattien lupaama, sähkön hintakatto astuu voimaan, [Puhemies koputtaa] vai oliko se vain vähän kuin vappupuhe konsanaan? [Perussuomalaisten ryhmästä: Vappusatanen! — Jukka Gustafsson: Me ollaan vastattu jo monta kertaa! — Oikealta: Ei olla saatu vastausta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä. [Annika Saarikko: Lintilä ottaa.] — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.25 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys oli kyllä sellainen, joka tuli valmistelun ulkopuolelta, eikä meillä ole mitään aikataulua sen suhteen, [Oikealta: Ei ole!] eikä ole tehty minkäänlaisia rajoja minnekään 20 senttiin. Nyt haetaan enemmän mallia, että mikä voisi olla se malli, millä voidaan reagoida tähän tilanteeseen.

Ymmärrän erittäin hyvin sen, että tästä käydään voimakasta poliittista keskustelua. Niin pitää käydäkin — niin pitää käydäkin, mutta se, [Sari Sarkomaa välihuuto] jos ruvetaan kyselemään päivämäärää, milloin se tulee... Voin ruveta luettelemaan ongelmia, jotka tulevat siitä: raha, perustuslaillisuus, [Timo Heinonen: Etsitään nyt ratkaisuja!] ensinnäkin yhteisymmärrys niin hallituksen kuin opposition välillä. Mutta nyt pitäisi koko ajan muis-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

taa, että ehkä meidän pitää nyt kuitenkin ottaa päällimmäiseksi se, kuinka me ihmisille kerrotaan, että heidän sähkölaskujaan tullaan hillitsemään, [Puhemies koputtaa] ja ratkaisut pitää tulla ennen joulua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

16.26 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähkön käyttäjät ovat myös keskenään tällä hetkellä eriarvoisessa asemassa riippuen sähkösopimuksesta. Pahimmillaan, pahimpien skenaarioiden pohjalta, tuo ero voi kasvaa lähes satakertaiseksi kilowattituntia kohti. Todellakin tarvitaan uusia toimia, ja niitä tarvitaan pikaisesti, sillä tämä joulukuu on kylmä, Olkiluoto kolmonen ei toimi ja sähkön hinnat ovat pilvissä.

Sähkövähennyksen saa 1.1. lähtien sinne vaalikuukauteen saakka, ja kun nyt joulukuun sähkölaskut tulevat maksuun tammikuussa, niin kysyn: olisiko mahdollista nyt tätä sähkövähennystä laajentaa niin, että myös joulukuussa käytetty mutta tammikuussa maksuun tuleva sähkö voisi tulla tämän vähennyksen piiriin, [Puhemies koputtaa] koska nyt tulee kovia laskuja tältä kuulta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.28 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen otti esiin nämä jo olemassa olevat, valmistellut toimet, joita hallitus päätti budjettiriihessä ja joita eduskunta on käsitellyt. Tuo verovähennys sellaisille ihmisille, jotka maksavat veroja ja joiden sähkölaskut ovat kohtuuttomia — esimerkiksi sähkölämmitteisessä omakotitalossa — kun on verovähennys, niin se koskee aina verovuotta, sitä verovuotta, johon laskutus kohdistuu, ja verovuosi 23 on alkamassa. Nämä olemassa olevien sähkötukimallien mahdolliset parannukset ovat juuri nyt sellaisia yksityiskohtia, jotka ovat myös yksi vaihtoehto, jolla edetä. [Päivi Räsänen: Hyvä!]

Me voidaan tässä käydä, hyvät kollegat, väittelyä siitä, olisiko tämän maan malli tai minun puolueeni malli paras, ja siksi olen peräänkuuluttanut uudemman kerran, että etsitään sellainen tapa, joka on varmasti vaikuttavin, niin että meidän veronmaksajien rahaa käytetään erityisesti sinne, missä suurin hätä ja avuntarve on. [Puhemies koputtaa] Hintakatto on yksi vaihtoehto, tämä olemassa olevien tukimallien parantaminen on myös toinen vaihtoehto. [Päivi Räsänen: Hyvä hyvä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

16.29 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Vi har ju fattat en hel del beslut varav till exempel momssänkningen träder i kraft denna månad. Den syns i den räkning många hushåll får hem i början av nästa månad.

Kokonaisuudessaan tässä on tavallaan täydellinen myrsky. Meillä on Olkiluoto 3 myöhästynyt, Oskarshamn Ruotsissa kiinni, Ranskan ydinvoimaloissa on seisokkia. Fossiili-riippuvuus Keski-Euroopassa tekee sen hintaportaan viimeisen portaan todella kalliiksi, ja sen pohjalta muodostuu hinta sille koko potille.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Hintakatosta on varmaan syytä keskustella, mutta siihen liittyy ilmeisiä vaaroja, joista asiantuntijatkin varoittavat. On pelko siitä, että tehoa putoaa markkinoilta pois, joten tulee olla tarkka sen arvioinnissa.

Isossa kuvassa kestävin ratkaisu on varmaan se, että markkinan hintamekanismia muutetaan EU-tasolla. [Puhemies koputtaa] Kysyisin: Missä nämä keskustelut ovat? Miten nopeasti voimme odottaa vastausta näiden neuvottelujen tuloksista? [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.30 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Adlercreutz oli täsmälleen oikeassa. Nämä kaikki ovat periaatteessa eskaloituneet tähän tilanteeseen, eli siis meillä on huono tuulivoimatilanne, sitten Ringhals taitaa olla tammikuuhun asti kiinni ja Oskarshamn taitaa tulla ensi viikolla käyttöön eli nämä Ruotsin kaksi yksikköä, jotka ovat vaikuttaneet tähän tilanteeseen.

Markkinamekanismiin komissio on luvannut tuoda vuodenvaihteessa uuden mallin, ja oletan, että kun meillä pääministeri on tällä hetkellä Brysselissä, niin he tulevat käymään Eurooppa-neuvostossa keskustelun tästä markkinamekanismin muutoksesta. [Sanni Grahn-Laasonen: Missä viiptyvät ennakkovaikuttamislinjaukset?] Se ei ole nopeaa. Meidän pitää nyt koko ajan mieltää se, että me tarvitaan nopea ratkaisu tähän tilanteeseen mutta me tarvitaan myös toinen ratkaisu ja myös tähän markkinamekanismiin, ja minä luotan, että pääministeri on sitä ajamassa tällä hetkellä Brysselissä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä se ajaa?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.31 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että EU:ssa keskustellaan tällä hetkellä markkinamekanismin toiminnoista ja siitä, pitäisikö sitä järkevöittää. Kokemuksesta tiedämme, että meidän on turha odottaa EU-toimia näin nopealla aikavälillä, vaan meidän tulee ryhtyä kansallisiin toimiin ja ne pitää tehdä heti. On todella hyvä, että hallitus on tähän tarttunut.

Yllättää kyllä se, että tämä ehdotus tuli demareilta eilen yllätyksenä keskustalle ja kaikille muille hallituspuolueille eikä ole minkäänäköistä ajatusta vielä siitä, minkälainen se malli olisi. Toisaalta se on tietenkin hyvä, koska nyt me voimme esitellä täällä erilaisia malleja hallitukselle.

Itse pidän tärkeänä sitä, että sen mallin, oli se mikä tahansa, tarvitsee olla hyvin yksinkertainen, helposti ymmärrettävissä — ei mikään tuki, mitä haetaan jälkikäteen, vaan sen pitää näkyä siinä laskussa suoraan, jotta ihmisille ei tule sitä laskua ja sitä kauhistusta, että apua, tuhannen euron sähkölasku mökinmummolle Lappiin. Se ei vain käy, vaan sen täytyy olla yksinkertainen malli ja sen täytyy tulla nopeasti. [Puhemies: Kysymys!] Oletteko valmis tähän? [Sanna Antikainen: Teillä on ollut vuosi aikaa valmistella, olette myöhässä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.32 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen edustajan kanssa täysin samaa mieltä. Ja toisaalta, vaikka ehkä eilinen pääministeripuolueen esitys tuli vähän puskista tuossa, arvostan sitä, että se nostettiin nyt kunnolla keskus-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

teluun. [Naurua oikealta] Me olemme ministeriön puolella kyllä valmistelleet asiaa useampia viikkoja, ettei tämä ollut meille mikään uutinen, mutta nyt me tietyllä tavalla saatiin liikkumatilaa. Täytyy nyt vielä sitten pääministerin kanssa käydä keskustelua, onko se piikki tosiaan niin reilusti auki kuin eilen kuuli siinä ryhmäpuheenvuorossa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kysykää tekstarilla!] Mutta edelleen korostan sitä, että nyt pitää saada nopeita toimia, joilla pystytään puuttumaan ihmisten arjen kustannuksiin. Tämä menee kaiken yläpuolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

16.33 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus siis kannattaa hintakattoa tai mekanismia, millä korkeat sähkönnhinnat saadaan alas. Tilanne on tosi vaikea tällä hetkellä. Kotitalouksissa yritetään säästää ja yrityksissä yritetään säästää, mutta kun ne keinot loppuvat kesken. Nyt on pakko toimia.

Me olemme pitkin syksyä tehneet esityksiä, ja on erittäin harmi, että tähän asiaan hallitus ei ole tarttunut aikaisemmin. Mutta nyt meidän täytyy löytää kansallinen ratkaisu, ja me tarvitaan siihen hallitukselta esitys. Tämä näytelmä, jossa SDP ja keskusta nokittelevat toisiaan, tämä ei nyt ole sen arvoista. Kansalaiset tarvitsevat ratkaisuja, [Välihuutoja vasemmalta] ja me haluamme sellaisen ratkaisun... [Jukka Gustafsson: Mikä näytelmä?] — Se näytelmä, jossa energiaministeri puhuu SDP:n piikki auki -mallista. Ei tämä nyt ole oikein. — Me tarvitaan sellainen malli, jota ymmärsin elinkeinoministerin hakevan eli joka toteuttaa hintakaton, joka on kokonaisuudessaan järkevä niin kotitalouksien kuin veronmaksajien kannalta, joka on määräaikainen ja joka myöskin kannustaa sähkösäästöön. [Puhemies koputtaa] Ja haluaisinkin nyt kysyä: onko tällainen malli löydettävissä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko.

16.34 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sellaisen mallin löytäminen on mahdollista, mutta se ei ole helppoa. Olen erittäin hyvilläni siitä, että tämä vakava tilanne saa meidät, niin kuin aiemmissakin kriiseissä tällä vaalikaudella, toimimaan yhdessä. Se, että esitin eilen, että tähän keskusteluun kannattaa ottaa mukaan myös oppositiopuolueet, oli tosimelellä tehty esitys siksi, että se on merkittävä lisä jo aiemmin päätettyihin energiatukiin kansalaisille ja lisäksi me tiedostamme, että riskit kasvavat sille, että myös yrityksiä on tuettava tässä tilanteessa, ja myös siksi, että nämä salissakin kuullut esitykset hintakatosta ovat valtiontalouden näkökulmasta todella kalliita. Se ei tarkoita, ettenkö pitäisi niitä perusteltuina tai tarpeellisina. Näin meidän pitää toimia — näin ajattelen myös minä. Mutta minun velvollisuuteni on myös kertoa suomalaisille ja päättäjille tässä salissa, [Puhemies koputtaa] että nämä ajatukset hintakatosta ovat vaativia valmistella, sähköä pitää silti myös säästää ja ennen kaikkea meidän kaikkien pitää ymmärtää, [Puhemies: Aika!] että se maksaa valtiontaloudelle paljon, ja silti se on tehtävä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkynen, Matias, olkaa hyvä.

16.36 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän mennessä Euroopassa lähes 20 maata on asettanut jonkinlaisen hintakaton tai säännellyt sähkön hin-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

taa, ja ratkaisut siihen ovat löydettävissä. SDP on valmis edistämään oikeastaan mitä tahansa näistä malleista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi vasta nyt?] Mihinkään tekniiseen malliin emme ole sitoneet itseämme, vaan olemme hyvin avoimia sille. Tärkeintä on, että ihmisten sähkölaskuissa sähkön hinta saadaan painettua alle 20 senttiin per kilowattitunti.

Tämä tilanne, jossa sähkön hinta on yhä korkeampi, vaikuttaa ihmisten kulutukseen ja yritysten mahdollisuuksiin toimia. Haluan kysyä valtiovarainministeriltä: miten arvioitte, miten se, että yhä suurempi osuus ihmisten tuloista menee sähkölaskun maksamiseen ja yritysten tuloista yhä suurempi osuus menee sähkölaskun maksamiseen, vaikuttaa kansantalouteen ja sen kautta myöskin julkiseen talouteen, jos ensi vuoden alussa sähkön hinta pysyy näin korkeana, niin kuin nyt näyttää? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.37 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Edustaja Mäkyksen kysymys on sillä tavalla tärkeä, että nyt täällä keskustelut viime päivinä, aivan oikeutetusti paukkupakkasten ja lumimyrskyjen viikolla, ovat keskittyneet energian hintaan, joka tälläkin hetkellä on todellakin yli 50 senttiä. Mutta juuri tänään me olemme myös saaneet lisää kansalaisten ja myös valtion taloutta vaikeuttavia uutisia. Euroopan keskuspankki on taas päättänyt nostaa korkoa. Näitä uutisia on tullut syksyn mittaan useita. Näin pitää tehdä, koska he pyrkivät hillitsemään inflaatiota, ja siitäkkin olemme saaneet tällä viikolla huonoja uutisia. Inflaatio eli hintojen nousu on Suomessakin nyt poikkeuksellisen, todella merkittävän korkealla, yli yhdeksässä prosentissa. Myös ruuan hinnan nousu on ollut ennätyksellisen nopeaa.

Siksi minusta on tärkeää, että me yhdessä valmistelemme suomalaisia siihen, että me elämme nyt tämän vaalikauden kolmatta kriisiä läpi, koronan ja sodan alun jälkeistä energiakriisiä ja hintojen nousun kriisiä, mikä tulee vaikuttamaan vielä moneen. Se ei tarkoita, ettemmekö me selviäisi. Toivoa on, ja me löydämme ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] mutta kyllä, arvioni on, että nämä kaikki toimet tulevat vaikuttamaan kansalaisten ostovoimaan erittäin heikentävästi, [Puhemies: Kiitoksia!] että ajat ovat tiukkenemassa myös valtiontaloudessa ja että kyllä, kansalaisten liikkumavara pienenee, ja siihen me haemme nyt ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.38 Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä nämä edelliset, edelleen käynnissä olevat kriisit meille opettivat, on ennakkoinnin merkitys. Me olemme kokoomuksessa esittäneet ratkaisukeskeisesti useita ehdotuksia hallitukselle, ja ei voi kuin ihmetellä sitä, että edelleen ollaan tilanteessa, että meillä ei ole täällä esitystä.

Eduskunnan talousvaliokunta on erittäin tuskastunut siitä, että meillä ei ole keinoja. Ei ole hallituksen esitystä, joka olisi tuotu käsiteltäväksi tänne eduskuntaan työnjaon mukaan ja jolla pystyttäisiin puuttamaan näihin kohtuuttomiin sähkön hintoihin. Talousvaliokunta on valmis työskentelemään vaikka joulun pyhinä, jos tarvitaan, kunhan vain saadaan hallituksen esitys — siis valmisteltu, mietitty, toteuttamiskelpoinen ratkaisu.

Ihmettelen sitä, että pääministeri, jonka kuitenkin pitäisi tätä maata ja hallitusta johtaa, havahtuu tähän asiaan näin myöhään. Vasta käytännössä eilen ensimmäisen kerran kuulin,

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

että hän on nyt huolissaan tästä asiasta. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Kysynkin nyt pääministerin sijaiselta, joka edustaa täällä pääministeriä: koska se hallituksen esitys tulee, ja mitä me voimme tehdä enemmän täältä eduskunnasta käsin, jotta tämä asia etenisi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.39 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että vastaan koko hallituksen puolesta, kun sanon, että kaikkein ihanteellisin tilanne tämän kriittisen ja kriisiytyneen energiatilanteen keskellä olisi se, että me löytäisimme sellaiset ratkaisut, joihin koko eduskunta olisi valmis sitoutumaan. Toivon sitä todella, ja siksi maanantain kokous opposition ja hallituksen välillä järjestetään. Ja kyllä, tuohon maanantain tapaamiseen, jota pääministeri johtaa, on tarkoituksena tuoda vaihtoehdot esiin siitä, mitä ratkaisumallia, hallituksen esitystä, on perustelluinta edistää. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä vastuunpakoilua tämä on?]

Tietenkin hallitus tekee ensiksi omat valintansa, ja tämän äärelle me kokoonnumme huomenna. Valmistelu on pitkällä työ- ja elinkeinoministeriössä. Samalla muistutan, että niistä keinoista, joita me budjettiriihessä jo syyskuun alussa valitsimme, monet ovat vasta astumassa voimaan. Ja lämpimästi kiitän kokoomusta siitä, että monia näistä keinoista olette olleet valmiita kannattamaan, ja nämä useat ratkaisuvaihtoehdot, joihin edustaja Grahn-Laasonen viittaa, ovat juuri niitä samoja, joita hallitus on päättänyt edistää, kuten vaikkapa sähkön arvonlisäveron [Puhemies koputtaa] määräaikainen alentaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

16.40 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kun maanantaina neuvotellaan, niin neuvotellaan koko Suomen asialla. On koko kansakunnan asia auttaa meidän kansalaiset, maatalous ja teollisuus läpi tämän talven. Hintakatossa on se toinen puoli, että miten se maksetaan, koska kansalaiset sen kuitenkin maksavat jollain tavalla, mutta voidaan ottaa myös sieltä sähköyhtiöiltä niitä satumaisia voittoja, ja katsonkin, että hintakatto tulisi sitoa tähän windfalliin. [Riikka Purra: Juuri näin!]

Hintakatto tulisi mielestäni säätää kelluvana siten, että silloin kun suomalainen yhteiskunta säästää sähköä, niin hintakatto laskee, ja silloin kun suomalaisen yhteiskunnan sähkönkulutus nousee, niin silloin myöskin se hintakatto nousee, eli sähköstä tulee kalliimpaa tällöin. Mitä mieltä olette tällaisesta mallista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.41 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vähämäki kuuluu siihen, voiko sanoa, edustajien kokonaisuuteen, jolla on aina kuunneltavia puheenvuoroja. [Eduskunnasta: Kyllä!] Arvostan erittäin paljon tuota teidän näkemystä. Tuossa on erittäin hyvä näkökulma, jota täytyy kyllä pohtia, ja periaatteessa tuo kelluminen hinnan mukaan on hyvin mielenkiintoinen vaihtoehto rakentaa tuota hinnoittelutapaa. Se on varmaan teknisesti haastava. [Mika Niikko: Vähämäki neuvomaan!] Se ei tule ehtimään tähän tilanteeseen, mutta se voisi olla sellainen, jota kannattaisi lähteä EU-tasolla ajamaan eteenpäin, koska nämä isot markkinamuutokset tullaan tekemään ko-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

konaisuudessa, ja tämä olisi varmasti yksi sellainen. Arvostan erittäin suuresti edustaja Vähämäen näkemystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

16.42 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne on tietenkin monille suomalaisille, etenkin pienituloisille, keskituloisillekin kotitalouksille jo hyvin vaikea. Suomalaisia ei kuitenkaan auta myöskään se, että me teemme sellaisia tukitoimia, että sähkö tulee oikeasti loppumaan — siitähän tulee nimittäin myös aika isoja seurauksia kotitalouksille, teollisuudelle, yrityksille, ja siksi niitten kaikkien toimien täytyy olla sillä tavalla rakennettuja, että ne kannustavat edelleenkin säästämään sähköä. Ja jos joku sellaisen pystyy keksimään tai on Euroopassa tehnyt, niin sellainen nyt varmasti sitten kiireen vilkkaa talousvaliokunnasta saadaan säädettyä hallituksen esityksen jälkeen.

Se, että meillä on talvella pakkanen tai että syksyllä on tiedetty, että Euroopassa on sota, ei ole tietenkään ollut enää kenellekään mikään uusi uutinen, joten kysynkin: millaisia valmisteluja hallitus on tehnyt näiden jo eduskunnalle tuotujen sähkön hintaa hillitsevien esitysten lisäksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.44 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä eduskuntaan tuodut esitykset, joihin edustaja Kulmunikin tässä viittasi, vaikkapa nämä kokonaan uudet tukimuodot, sähkövähennys verotuksessa tai Kelan kautta maksettava sähköavustus, johon ministeri Sarkkinenkin viittasi, näille on luotu ikään kuin kokonaan uusi lainsäädäntö, Kelalle uudet maksatusjärjestelmät, ja sitä kautta valmistelu on ollut nopeaa ja hyvin vaativaa. Nyt, jos päädymme näiden tukimuotojen reunaehtojen parantamiseen, jota itse asiassa parhaillaan valtiovarainministeriössä yhtenä työvirtana valmistellaan puolueiden keskustelua varten, niin sellaiset päätökset tietysti syntyvät täydennyksenä jo olemassa oleville ratkaisuille.

Sen sijaan tämä hintakattomalli, josta keskustellaan, on ikään kuin kokonaan uusi ehdotus, jollaista Suomessa ei ennen ole ollut. Siinähan puututaan markkinoihin voimakkaasti, ja niin pitääkin tehdä, kun markkinat ovat täysin sekaisin sodan vuoksi. Eli kaikkea tätä on valmisteltu syksyn mittaan. [Puhemies koputtaa] Ja tietenkin muistamme kaikki, miten muutama kuukausi sitten hallituksen silloiset tänne tuodut toimet olivat esimerkiksi ekonomistien hampaissa aivan liian anteliaina, ja nyt me tunnistamme, että ne eivät olleetkaan riittäviä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.45 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettava tosiasiahan on se, että eilisaamuun asti hallitus on kieltäytynyt valmistelemasta toimenpiteitä ja kannattamasta toimenpiteitä, joilla suoraan korjattaisiin tätä eittämättä rikki mennyttä mekanismia. Jos yhä useampi maksaa sähköstään 60 senttiä kilowattitunnilta samalla, kun tuotantokustannus on alle 20 senttiä kilowattitunnilta — ja puhutaan sadoista, ellei tuhan-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

sista euroista per kotitalous — niin se on mahdoton perustella. Vaikka se ohjaisi säästöön, niin se tulonjakomuodostus on kohtuuton.

Kenellekään ei olisi pitänyt kyllä se tulla yllätyksenä, että jos ollaan tällä tavalla annettu ajaa päin seinää neljä kuukautta, niin sitten kun on hätä, SDP rikkoo lasin ja painaa hätänappeja ja ehdottaa kehysten rikkomista. No, se on yksi malli. Mutta toivon, että hallitus ottaa vakavasti myös — ja hyvä, että Lintilä täällä sen suuntaisesti puhui — ne mallit, ettei tätä välttämättä tarvitsisi miljardeilla veronmaksajilla maksattaa. Olisiko kohtuutonta edellyttää, että sähkön tuottaja myy [Puhemies koputtaa] osan sähköstään ei 60 sentillä [Puhemies: Kiitoksia!] vaan kustannukset plus noin kymmenen prosenttia, esimerkiksi 20 senttiä, ilman että yhteiskunta kompensoi? Mitä mieltä te olette, Lintilä, rikkooko tämä kansainvälisen kilpailukyvyyn?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.46 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mykkänen piti jälleen kerran hyvän puheenvuoron, mutta ei näitä toimenpiteitä ole ruvettu eilisen jälkeen valmistelevaan. [Kai Mykkäsen välihuuto] Kuten sanoin aiemmin, kyllä näitä on viikkoja valmisteltu meillä ministeriön puolella. Tämä on ollut meillä koko ajan valmistelussa, ja näitä malleja haetaan, mutta nyt tietyllä tavalla tämä kehystilanne muuttui. [Kai Mykkäsen välihuuto] Kuten sanoin aikaisemmin, kaikki toimenpiteet pysyvät kehysten sisällä — nyt tullaan siinä liikkumaan.

On tietyllä tavalla kanssa hyvä tieto, että nyt kokoomuksella on halukkuus windfallin eli tämän solidaarisuusmaksun kehittämiseen, ja arvostan sitä, että kokoomus tulee ulos sillä, että te olette tukemassa sitten windfall-veroa näille energiayhtiöille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

16.47 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Koponen tässä aloitti tämän kyselytunnin kertomalla siitä, miten tämä kriisi vaikuttaa tavallisiin suomalaisiin. Oli järkyttävää kuunnella, minkälainen naurunmekkala sieltä vasemmalta laidalta alkoi. [Eduskunnasta: Ohhoh! — Jussi Saramo: Eikö hävetä yhtään? — Perussuomalaisten ryhmästä: Ei!] Toivon todella, että ottaisitte ihmisten ahdingon vakavasti.

Minun on myös sanottava sinne hallitukselle ja varsinkin ministeri Lintilälle siitä, kun kerroitte, että perussuomalaiset eivät ole esittäneet toimia. Me olemme esittäneet toimia koko vuoden. Viimeksi heinäkuussa puolueemme varapuheenjohtaja Leena Meri vaati energiahätätilaa sekä sähkölle hintakattoa. Toivoisin, että kuuntelisitte ja seuraisitte mediaa — tämä oli nimittäin ihan Ylelläkin. [Puhemies koputtaa]

Haluan vielä kysyä hallitukselta: miksi olette näin myöhässä? [Puhemies: Kiitoksia!] Tämä tilanne on ollut tiedossa jo hyvin pitkään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.49 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Antikainen, tähän aivan varmasti olette esittäneet monenlaisia toimia, mut-

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

ta ministeri Lintilä viittasi siihen, että te ette ole esittäneet niille minkäänlaista rahoitusta, ja se on vielä eri asia. Ja minä tiedän, että te varmasti tämän eron hahmotatte, että on helppo luvata monenlaisia asioita suomalaisille etenkin näin vaalien alla, mutta sitten on aika perusteltua aina samassa kertoa, mikä on rahoituslähde. [Riikka Purra pyytää vastauspuheenvuoroa] — Nyt jos edustaja Purra nousee kertoakseen, että teillä on vaihtoehtobudjetissa se puolen miljardin osuus, jota ei ole osoitettu vielä mihinkään, niin minä olen pitänyt täällä muistikirjaa siitä, mihin kaikkialle te olette jo käyttäneet sitä puolta miljardia, ja se on palanut jo moneen kertaan. Ja esimerkiksi nämä esitykset hintakatosta eivät tule mahdumaan siihen puoleen miljardiin.

Eli, edustaja Antikainen, kyllä, monenlaisia toimia voi esittää, mutta sitten politiikassa on semmoinen lainalaisuus, että pitää esittää niille myös rahoitus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

16.50 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan todeta sen, mitä useat kokoomuslaiset ovat täällä jo todenneet: me kannatamme sähkölle hintakattoa. Täällä edustaja Grahn-Laasonen toi mielestäni erittäin hyvin esiin, että talousvaliokunta on toivonut hallitukselta esitystä, jota me voisimme käsitellä. Meillä oli asiaan liittyen eilen kokous, ja meillä on huomenaamullakin kokous, mutta ongelma on se, että me emme voi muuta kuin keskustella asiasta, jollei meillä ole esitystä, jonka pohjalta tehdä mietintö.

Arvoisa puhemies! Totean myös, että suuressa valiokunnassa meillä on ollut aivan sama tilanne. Te, ministeri Lintilä, olette useita kertoja ollut siellä kertomassa Euroopan unionin tilanteesta. Olette ollut menossa muistaakseni yhdeksän kertaa energiaministereiden kokoukseen, ja joka kerta teidät on evästetty sillä, että me toivomme Euroopan laajuista hintakattoa, ja silti sitä ei ole tullut. Oletteko edes yrittänyt saada sellaista koalitiota aikaan Euroopassa, EU:n sisällä, [Puhemies koputtaa] että saisimme hintakaton yhteisesti aikaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.51 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja taisi viimeksikin kysyä samanlaista kysymystä, ja vastasin siihen, ja huomasin sitten sosiaalisessa mediassa, että kysyitte samaa kysymystä sielläkin. Siihen en vastannut sosiaalisessa mediassa, koska ajattelin, että se vastaus täällä olisi riittänyt. Seuraavan kerran jos ei riitä, niin vaikka tuolla kuppilassa kysyy sitä. [Naurua — Mika Niikko: Mikä on vastaus?]

Meillä on tainnut olla yhdeksän energianeuvoston kokousta. Olen tehnyt neuvoston kokouksessa esityksen teknisestä hintakatosta tukkipuolelle 2 000 euroon, olen kirjelmöinyt siitä komissioon, olen kirjelmöinyt siitä komissaareille. Kaikki se, mikä on mahdollista, on tehty sinne puolelle, ja tullaan tekemään. Meillä on erittäin kova halu siihen, meillä on ihan täysin sama halu sen katon tekemiseen, ja väitän, että edustamanne puolueen piirissä on täsmälleen sama tilanne, [Puhemies koputtaa] mutta yllättäen kaikki eivät Euroopassa ole meidän kanssamme samaa mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

16.52 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä tilanteessa on aivan selvää, kuten on ollut jo pidempään, että tarvitaan kansallisia akuutteja tukitoimia, mutta olen tyytyväinen siitä, että täällä useammasta puolueesta ja ryhmästä myös ymmärretään, että tarvitaan jotain muuta. Tarvitaan puuttumista tähän hinnoittelumekanismiin. Kun me esitimme sitä jo loppukesästä, kuulimme, että se on liian radikaali, se on liian vaikea, mutta tilanne tällä hetkellä on se, että tämä tilanne ei tule olemaan lyhyt. Todennäköisesti seuraavana talvena olemme samojen asioiden edessä. Sen vuoksi pitäisi tehdä myös näitä niin sanottuja radikaaleja toimia, vaikuttaa siihen, että tämä sähkömarkkinamalli muutetaan, ja Suomi voisi olla edelläkävijä siinä, että se ajaisi tätä mallia. Valitettavasti EU:ssa energiaministerit eivät ole päässeet edes kaasun kohdalla hintakatossa yhteisymmärrykseen, vaikka sitäkin on monta kertaa jo yritetty.

Se, mistä edustaja Vähämäki täällä puhui, että windfall-vero ja tämä hintakatto sidottaisiin toisiinsa, [Puhemies: Kysymys, kiitos!] on erittäin hyvä lähtökohta myös siksi, että sillä voidaan varmistaa se, [Puhemies koputtaa] että tuotanto ei vähene. Nimittäin tämä hintakatto täytyy tehdä tuotantotapakohtaisesti. [Puhemies: Kysymys!] Oletteko valmis pohtimaan sellaista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.53 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erittäin hyvä puheenvuoro edustaja Purralta. Oikeastaan tässä kulminoituu koko tämä ongelmatilanne, eli siis EU:n pitää olla erittäin yhtenäinen. Pitää koko ajan muistaa, mistä tämä kaikki lähtee: tämä kaikki lähtee Venäjän halpamaisesta hyökkäyksestä Ukrainaa kohtaan. Se, millä me voimme vastata tähän tilanteeseen, on yhtenäinen EU. Ne toimet, jotka, voisiko sanoa, radikaalisti muuttavat hinnoittelua energian suhteen, ovat hirvittävän vaikeita jäsenmaitten kesken. Tämä on oikeastaan se suuri ongelma. Komissio ei halua tuoda esityksiä, jotka vaarantaisivat unionin yhtenäisyyttä, ja tämä on tietyllä tavalla se ongelma näissä kaikissa kokouksissa. Kaikilla on yhtenäinen näkemys siitä, mitä pitää tehdä, mutta se, mitkä ovat ne toimet, joilla pystytään konkreettisesti toimimaan... Niitten toimien tekeminen on äärettömän vaikeaa, [Puhemies koputtaa] koska eri valtioilla on erilaisia energiapainotuksia, niin kuin Suomella tai niillä, jotka ovat enemmän kaasuriippuvaisia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin tämä kysymys on tällä erää loppuun käsitelty, tuskin muutoin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.8. Suullinen kysymys lapsiperheiden tukemisesta (Veronica Rehn-Kivi r)

Suullinen kysymys SKT 218/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Veronica Rehn-Kivi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Keskustelu

16.55 Veronica Rehn-Kivi r: Ärade talman! Min fråga har med den föregående att göra. Julen närmar sig, och det är en alldeles speciell tid, särskilt hos barnfamiljer. Många klarar av julens utgifter, men eftersom priset på mat och energi har ökat har tyvärr allt fler finländare det ekonomiskt ansträngt.

Arvoisa puhemies! Joulun on erityisesti lapsille ja lapsiperheille merkityksellinen juhla. Kuitenkin hintojen nousun myötä — varsinkin sähkön hintojen nousun myötä — monella suomalaisella on nyt rahallisesti tiukempaa. Järjestöt tekevät hyvin tärkeää työtä perheiden tukemisessa. Heidän viestinsä on, että tänä vuonna yhä useampi suomalainen ja yhä useampi myös keskiluokkainen perhe hakee apua järjestöiltä. Kysynkin, arvoisa ministeri Saarikko: Joulukuussa lapsiperheet saavat ylimääräisen lapsilisän. Millä muilla tavoilla hallitus voisi tukea lapsiperheitä nyt?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.56 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rehn-Kiven kysymys on tärkeä. Olisi oikein ja suotavaa, että joulun voisi tulla jokaiseen suomalaiseen kotiin, vaikka olosuhteet ovat vaikeat. Ylimääräinen lapsilisä, joka on siis lapsilisä tuplamaksatuksena jokaisesta suomalaisesta lapsesta ensi viikolla, on hallituksen toimi suomalaisille lapsiperheille, joka varmasti tulee tarpeeseen ja on vaikuttava, valtaosa lapsiperheistä kun on pieni- ja keskituloisia. Tuo tuki, lapsilisä, haluttiin maksaa myös niin, että se ei heikennä toimeentulotuen saamista, jotta varmistamme, että se auttaa täysimääräisesti myös kaikkein pienituloisimpia.

Haluan myös kiittää suomalaisia, joista hyväosaisimmat ovat antaneet omastaan myös erilaisiin joulukeräyksiin, joissa halutaan auttaa suomalaisia lapsiperheitä tai Ukrainan sodan keskellä eläviä. Se on oikein — joulun on hyvän tahdon juhla.

Muita toimia — joista itse asiassa moni [Puhemies koputtaa] astuu voimaan ensi vuoden alusta: moni pienituloisimpien lapsiperheiden etuus, kuten vaikkapa toimeentulotuen lapsikorotus ja vastaavat, nousee ensi vuoden alusta juuri hintojen nousun vuoksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.9. Suullinen kysymys lämpimästä joulumielestä (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 219/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten tämän kyselytunnin, vuoden viimeisen kyselytunnin viimeinen kysymys. Edustaja Sari Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Palataanpa hetkeksi vielä näihin energia-asioihin.

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Hallitus on viime aikoina ollut niin touhukas näitten energiaesitystensä kanssa, että on onnistunut kyllä yllättämään paitsi muut myös ainakin itsensä. Ikkunoista kurkkivat tontut ovat kertoneet, että hallituksen sisäisten neuvottelujen ilmapiiri on niin sähköinen, että jos hallitus kytkettäisiin kantaverkkoon, niin meillä olisi energiakriisi ohi. [Naurua] Me voimme paistaa kinkut, ja me kyllä pystymme sitten lämmittämään joulusaunamme.

Mutta joulun suurin kertomus kuitenkin muistuttaa meitä siitä, että se sisimmän valo on tärkeintä, rauhan ja hyvän tahdon rakentaminen, joten, arvoisa hallitus, saahan joulumieli lämmittää nyt jokaisen sydäntä, ja saahan joulun tähti loistaa ilman, että sille tulee hintakattoa tai energiaveroa? [Naurua — Eduskunnasta: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, pääministerin sijainen, olkaa hyvä.

16.58 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Essayahille joulukysymyksestä ja -toivotuksista. Se myös selvensi kaikille suomalaisille, mihin tätä hallitusta tarvitaan: vähintään energisyytensä vuoksi hoitamaan Suomen energiapulaa, joka voi koittaa kylmimpien säiden tullen. Kyllä energia-asioita hallituksessa on mietitty paljon, ja olemme myös laatineet omaa toivelistaamme joulupukille energian äärellä. Sillä listalla varmasti on ainakin LNG-terminaali Inkooseen, jonka pitäisi jouluksi saapua, korjaussarja Eurajoelle Olkiluoto kolmosta varten. Toiveissamme on myös sopivan tuulisia eikä niin paukkupakkassisältöisiä säitä suomalaisille. Nämä ovat hallituksen toivelistalla joulupukille meidän kaikkien parhaaksi, jotta Suomi selviää, ja kyllähän se selviää, edessä olevasta talvesta.

Ja mikä parasta, hallitus on kaikessa toimintakykyisyydessään ollut niin rivakka, että kun joulupukki aina pohtii, että ehtiikö sitä ihan jokaiseen suomalaiseen lapsiperheeseen jouluna piipahtaakaan, niin hallitus sentään pystyy siihen — ja itse asiassa jo etuajassa. Aatonaattona jokainen suomalainen lapsiperhe saa hallitukselta tervehdyksen ylimääräisen lapsilisän muodossa. [Jukka Gustafsson: Hienoa!]

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla: Joulun valo loistakoon. Joulun tärkein sanoma: ihmisillä hyvä tahto ja yhteistyön henki, jota me vielä koetellaamme toinen toisistamme ennen joulua energiakysymysten muodossa. Se valaiskoon joulumme.

Joulurauhaa, hyvät työkaverit, joulurauhaa, hyvät suomalaiset! [Eduskunnasta: Kiitos!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain ja lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 316/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 38/2022 vp

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 316/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Lakialoite laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoihin perustuvista lisävähennyksistä verotuksessa ja verontilityslain 12 ja 12 f §:n ja tuloverolain 124 ja 124 b §:n muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Lakialoite LA 69/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 35/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, lakialoitteeseen LA 69/2022 vp sisältyvät 1.-5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verontilityslain 12 ja 12 f §:n ja tuloverolain 124 ja 124 b §:n muuttamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 257/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 257/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 193/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 12/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 193/2022 vp sisältyvät 1.-11. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 259/2022 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 20/2022 vp

Pöytäkirja PTK 141/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskusteluun, edustaja Asell.

Keskustelu

19.16 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tosiaan liikuntalain päivitys on nyt käsittelyssä, ja se on hyvä — kiitos siitä. Kiitos myös siitä, että siitä alkuperäisestä versiosta ja esityksestä on poistettu se kohta, jossa alueelliset liikuntaneuvostot olisivat siirtyneet aluehallintovirastoille. Tästä asiasta oltiin paljon tuolla maakunnissa huolissaan, ja tietysti eri puolueiden kansanedustajien vaikuttamisella näyttäisi siltä, että ministeri Honkonen on sieltä sen pykälän vetänyt pois, mikä on ihan hyvä. Myöskin valiokunta oli sitä mieltä, että se on hyvä näin, mutta kuitenkin pitää tarpeellisena, että liikuntaneuvostojen tehtävästä tehdään selvitys, jonka perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä mahdollisista muutostarpeista jatkossa.

Itse henkilökohtaisesti pidän tätä nykyistä mallia ihan toimivana käytäntönä, koska esimerkiksi liikuntapaikkarakentamisen tarpeista tiedetään maakunnissa ja alueilla hyvin paljon ja myös demokratia toimii näissä alueellisissa liikuntaneuvostoissa.

Eli muutos, jota ei siihen tullut, ja muuten tämä muutaman täsmennyksen jälkeen valiokunnassa meni eteenpäin, ja laki on hyvä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 259/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 16.12.2022 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen